

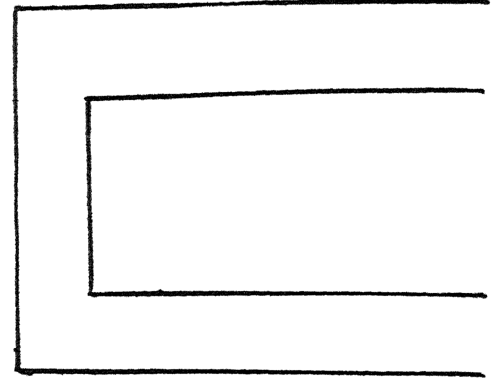
సప్తగిరి

వెల: 1-00

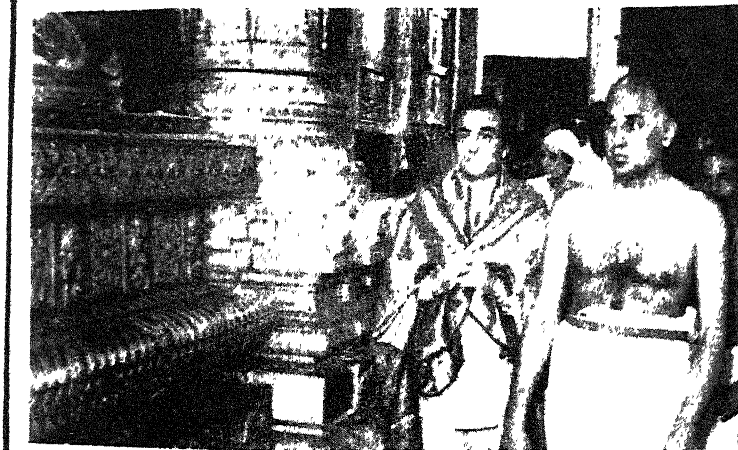
అక్టోబరు 1983

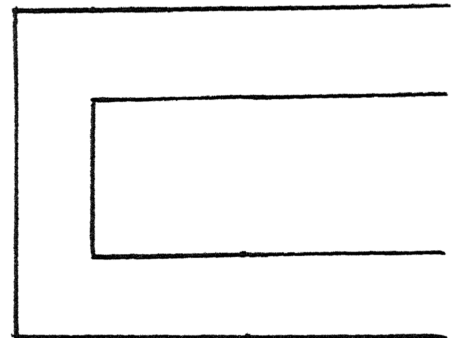
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన సచిత్ర మాసపత్రిక

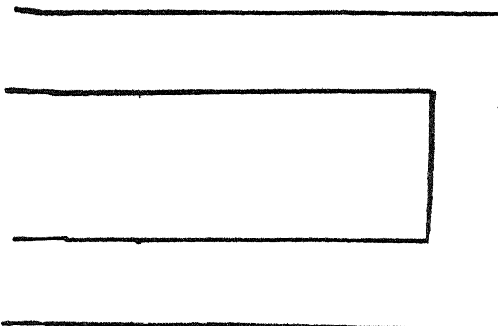

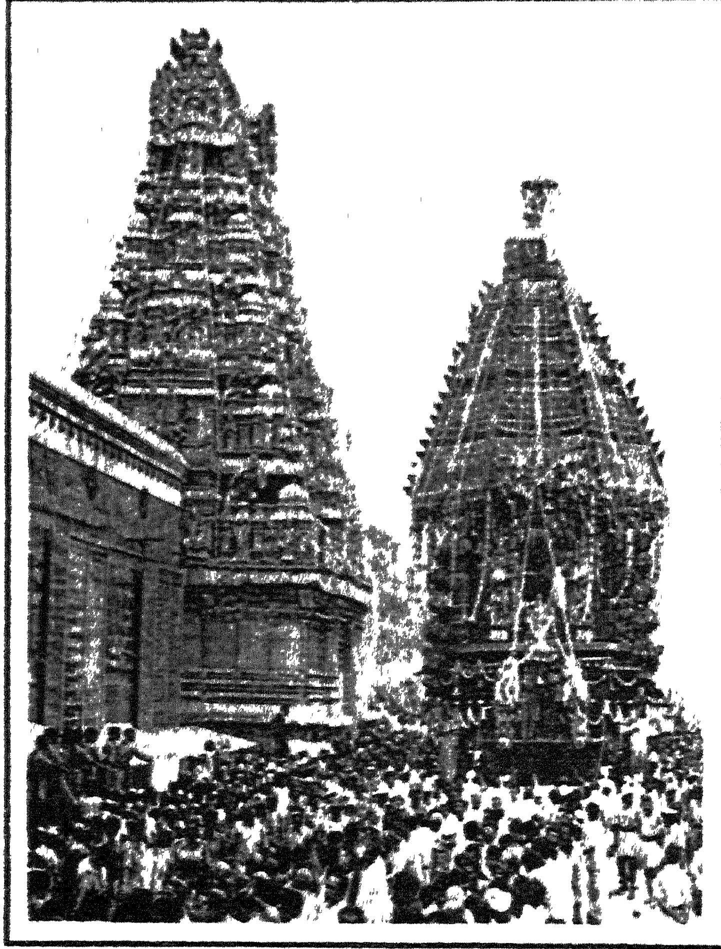

మిన్నునేలా నొక్కటైన మేటి తేరు
కన్నులపండువయిన శ్రీకాంతుని తేరు

జలధుల మీదను చక్కగానేగెను తేరు
బలిమిఁగులాద్రులపైఁబారెను తేరు
పెలుచులంక ముంగిట పేరెలు వారెను తేరు
చెలగె దిగ్విజయపు శ్రీహరి తేరు

రమణిఁ గుండిన నగరము చుట్టుకొన్న తేరు
తిమురుచు రుకుమిణిఁదెచ్చిన తేరు
సమరములో జరాపంధునిఁదోలిన తేరు
అమరుల వెనుబలమగు శౌరి తేరు

వొట్టి సృగాలవాసుదేవుని భంగించిన తేరు
బెట్టు పౌండ్రకునిపై దాడివెట్టిన తేరు
అట్టె శ్రీ వేంకటేశుఁడలమేలుమంగ గూడి
వట్టమేలుచునెక్కిన పరమాత్మ తేరు

(శ్రీవారి రథోత్సవంపై అన్నమాచార్య సంకీర్తన)

మీమాట

పక్షపత్రిక కావాలి!

జూలై సంచికలో బాల ప్రబోధం కథలు చాలా చక్కగా ఉన్నాయి. మానవుడు సృష్టిలో దేనినైనా సాధించ గలడు గాని, మృత్యువును మాత్రం జయించ లేడని దామోదర శాస్త్రి గారు 'మృత్యుర్ధావతి పంచమః' అన్న దాంట్లో మనస్సును హత్తు కొనేలా వివరించారు.

ఈ పత్రికను పక్షపత్రికగా, నెలకు రెండు పార్లు ప్రచురిస్తే బాగుంటుంది.

కొండపి వామదేవమూర్తి, ఒంగోలు.

"శ్రీ రసికావతంసు బుధ సేవిత, మంజు పదాఢ్య భారత క్షీర పయోధి వీచి కల చెన్నలరారు నవీనదివ్య శయ్యారతు సుప్రసన్న కవితా కలితార్థ కథాధురీణు సారోరు వచో విలాసు" డైన నన్నయ్య భట్టారకుని ధర్మోపదేశమును డా. సముద్రాల వేంకటాచార్యుల వారు సోదాహరణముగా వివరించిన తీరు అక్షరలక్షలీయ మనసగు చున్నది. జూలై నెల సప్తగిరికి అలంకార ప్రాయమైనదీ రచన.

సప్తగిరి ఆధ్యాత్మిక విషయము లందే గాక సారస్వతవిషయమందును అగ్రగామిగ వెలుగొంద గలదని ఆశించుచున్నాను.

కొమాండూరిరామానుజాచార్యులు, కందుకూరు.

జూలై ముఖచిత్రం అద్భుతంగా వుంది. ఏ నెల సంచికలను ఆ సమయానికి విడుదల చేస్తూ ఆధ్యాత్మిక పత్రికలలో అగ్రగామిగా వున్న సప్తగిరికి మరింత శోభ చేకూర్చాలని ప్రార్థిస్తున్నాను.

వల్లూరి. ద. ఉమాశంకర్. గుంటూరు.

ఏం జరుగుతున్నది!

మీరు మీ పత్రికలో వెనుక అట్టమీద హిందువులైనందుకు గర్వించండి, మీ ఆచార ప్రకారము బొట్టు పెట్టుకోండి. వారానికి ఒక సారైనా కుటుంబంతో కలిసి దేవాలయానికి వెళ్ళండి అని ప్రచారము చేస్తున్నారు.

కాని, అన్నిటికీ డబ్బు కావాలి. అసలు దేవుని దర్శనానికి కూడా నియమించిన సొమ్ము చెల్లించే దర్శనంచేసుకోవాలి. ఇతర మతాల వారు బీదలకు బట్టలు, మందులు, ఆహార పదార్థాలు ఇచ్చి వారిని తమవైపు త్రిప్పుకుంటున్నారు. వారికి నైవేద్యం, టిక్కెట్టు, దక్షిణా అక్కర్లేదు.

మరి మన దేవాలయాలలో దర్శనానికి టిక్కెట్టు, స్పెషల్ దర్శనానికి స్పెషల్ టిక్కెట్టు! ఇతర మతాల ప్రచారము అన్ని వేళలలో, అన్ని భాషలలో, అన్ని ప్రాంతాలలో జరుగుతున్నది. మరి మన మతాన్ని గురించి ఏమి జరుగుతున్నట్లు, ఎలా జరుగుతున్నట్లు?

ఎ. రాజారావు. బరంపురం. ఒరిస్సా.

పాతాళంలో పడ్డాం

తిరుపతికి లోగడ వేద్దామనుకున్న రైళ్లు వేయటం లేదని, రైల్వే వారు ప్రకటించడంతో, యాత్రికులకు పాతాళానికి క్రుంగినట్లనిపించింది.

పి. యస్. రాఘవేంద్ర వర్మ. చిత్రగుంట.

చెవిటికి శంఖారావం అనే సామెత చాలా మంది వినే వుంటారు. కాని అనుభవంలో ఎలా వుంటుందో రైల్వేశాఖను చూస్తే తెలుస్తుంది. తమకు మాత్రం మెత్తల, మెత్తని ప్రయాణాలు కావాలి. సుఖంగా దర్శనం కావాలి. జనంతో మనకేం పని అనే మనస్తత్వంమారదేమో. లేకపోతే చాలాకాలంగా ప్రజలు కోరుతున్న కనీస సౌకర్యాలను ఇంత తేలికగా తోసివేయడం జరగదు. మనకన్న మానవత్వం మిన్న అనుకొనే అధికారులు కొందరున్నా తిరుపతి యాత్రికులకు ఈ క్రింది ప్రయాణ సౌకర్యాలను గూర్చి విధిగా ఆలోచించ వలసి వుంది.

1. సర్కార్ ఎక్స్‌ప్రెస్‌ను-తిరుపతి-వాల్తేరు ఎక్స్‌ప్రెస్‌గా ఇప్పటి తిరుమల ఎక్స్‌ప్రెస్ వేళకు బయలు దేరేటట్లు మార్చటం.

2. తిరుమల ఎక్స్‌ప్రెస్ సమయం మార్చి విజయవాడలో గోల్కొండతో కలిపి హైదరాబాద్ తిరుపతి ఎక్స్‌ప్రెస్‌గా నడపటం.

3. తిరుపతి నుండి హైదరాబాద్‌కు పగలు ఎక్స్‌ప్రెస్ లేదు కనుక కృష్ణా ఎక్స్‌ప్రెస్‌తో కలిసి నడిచేవిధంగా ఒక రైలును నడపటం.

4. జయంతి జనతాకు వేస్తున్న-రేణిగుంట-నిజాముద్దీన్-పెట్టెను ఇంకొకఅదనపు పెట్టెతో ఈ రెండు చోట్ల-తిరుపతి నుండి బయల్దేరేటట్లు చేయడం.

5. ఇప్పుడు-ఒంగోలు రేణిగుంటల మధ్య నడిచే ప్యాసింజరును పొడిగించి తిరుపతి-విజయవాడల మధ్య నడపటం. గంగా కావేరి ఎక్స్‌ప్రెస్‌ను మద్రాసు నుండి కాక తిరుపతి నుండి ప్రారంభిస్తే న్యాయంగా వుంటుంది.

6. తిరుపతి మధుర ఎక్స్‌ప్రెస్‌ను తిరుపతి రామేశ్వరం ఎక్స్‌ప్రెస్‌గా మార్చి కొన్ని పెట్టెలను మధురకు కేటాయించడం. వివరమైన ప్రతిపాదనలు మే సప్తగిరి మీమాటలో ప్రచురితమైనవి. గనుక ఇతర వివరాలు మళ్ళీ చెప్పటం చర్వితచర్వణమౌతుంది.

టర్మినల్ సౌకర్యాలు లేవన్న మిషతో యాత్రికులను నిర్లక్ష్యం చేయటం న్యాయం కాదు. నిజానికి ఈ పెట్టెలకు తిరుపతి గుంటూరుల మధ్య ఖాళీ వేళలలో అదనపు సౌకర్యాన్ని కలిగించేందుకు వుపయోగించవచ్చు కదా! ఇంతకీ మార్గముంటే ఏం లాభం? చేసేందుకు మనసుండాలి గదా!

నాగరాజ్

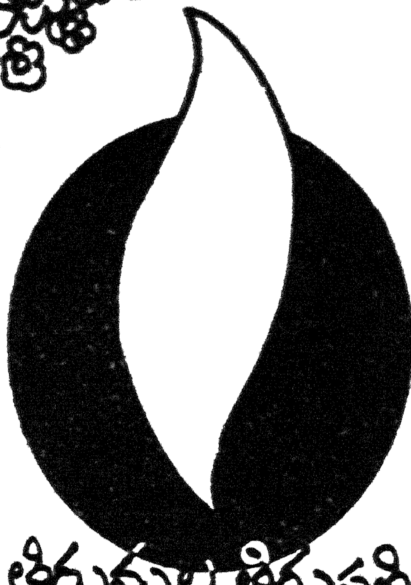
పామరుడు - పరమాత్మ

శ్రీ సముద్రాల రామానుజాచార్య (జూనియర్ సముద్రాల)

వ్యాసపరంపర!

తొలిసమర్పణ:

నవంబర్ సంచిక నుండి ప్రారంభం!

సప్తగిరి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన సచిత్ర మాస పత్రిక...

గౌరవసంపాదకులు

శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి,
ఐ. ఏ. ఎస్.

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు,
తిరుపతి

ప్రచురణకర్త - సంపాదకుడు :
కాట్రపాటి సుబ్బారావు,
ఎమ్. ఎ

ఉపసంపాదకుడు .
తిరుమూరు సుధాకర్ రెడ్డి,
ఎమ్. ఎ. బి. ఇడి.

ముద్రాపకుడు :
ఎమ్. విజయకుమార్ రెడ్డి.

విడిప్రతి-రు. 1-00

సం॥ చందా-రు. 12-00

ప్రతులకు:
వెల్ ఫేర్ ఆఫీసర్.
టి. టి. డి., తిరుపతి

ఈ సంచికలో ....

అక్టోబర్ 1983

సంపుటి 14 సంచిక 5

గమనిక : బాలాజీ అర్చన పథకం క్రింద గృహస్థులు చెల్లించవలసిన విరాళం రు 1000/- లు మాత్రమే. ఆగస్టు సంచికలో ప్రకటించినట్లు రు 1,000/- లు కాదు. సం॥

సంపాదకీయం

మంత్రాలెందుకు అన్నది ప్రశ్న. మనముద్ధరించటానికి—అని సమాధానం. మనముద్ధరించటమే కాదు; ధరించటానికీ, భరించటానికీ అని వ్యాఖ్యానం. హరించటానికి కూడా—అనే భయంతో కూడిన హెచ్చరిక. మంత్రాలపై సమాజంలోని అభిప్రాయాలు చూస్తే ఇవి నిజమేననిపిస్తుంది.

అసలు మంత్రమంటే ఏమిటి? 'మననాత్త్రాయతే ఇతి మంత్రః' మననంవల్ల మనల్ని రక్షిస్తుంది కనుక అది మంత్రమైందని విజ్ఞులవాక్కు. దేనినుంచి రక్షిస్తుంది? మానవుడు ఎంత వికసనశీలియైనా, జన్మజరామృత్యుభయం అతణ్ణి అనాదిగా వెన్నాడుతూనేవుంది. 'జాతస్యహి ధ్రువోమృత్యుః ధ్రువం జన్మ మృతస్యచ' అని గానుగెద్దులాగ జీవులు ఈ చక్రభ్రమణం చేస్తూనే వున్నారు. మంత్రం అనేది మననశీలంగల జీవి తాత్కాలిక శాశ్వతావస్థాభేదాలను నిరూపించి ఈషణత్రయాన్ని క్రమంగా దూరం చేసి, పునరావృత్తి రహితమైన, త్రికాలాతీత శాశ్వత బ్రహ్మలోకాన్ని పొందేందుకు తోడ్పడుతుంది. తాత్కాలిక ప్రయోజనాలుగల అష్టసిద్ధులను లాంటి వాటి అనర్థాన్ని సుస్థిరంగా నిరూపించి పరతత్త్వావగాహనకు, తురీయపురుషార్థ ప్రాప్తికి మంత్రాలు మార్గదర్శకాలౌతాయి.

మంత్రానుష్ఠానానికి ముందు ఆ మంత్రాధిదేవతను మన ఆత్మతత్త్వంలో ఆవాహనం చేసుకొని ముందుకు సాగుతాం. దీనివల్ల అనుష్ఠాతకు అవధుల కనుగుణంగా కొంత ఉద్దిష్టప్రయోజనం సిద్ధిస్తుంది. దేహధర్మాల ననుసరించి ఈ సాధన సాగుతుంది కనుక, అంతవరకు మననిని ధరిస్తాయన్నమాట.

కాని ఆదర్శాలెంత గొప్పగావున్నా సాధించిన విజయాలలో ఒక్కొక్కప్పుడు మనష్య మదంతో కదనుత్రొక్కి సమాజ మారక కారణమౌతుంది. దైవదత్తమైన మేధాసంపత్తిని మేదోఽస్థి రక్తసంవృద్ధికీ, సమాజపీడాకారకంగా దురుపయోగం చేసేవారిని మంత్రాధిదేవతలు తీవ్రవైకల్యానికి గురిచేసి శిక్షించటం జరుగుతుంది. ఈ రీతి ప్రయోగవేత్తలలో ఇది అనుభవంలోని మాట. కనుక ఇలా మంత్రాలు మానవోద్ధరణ, ధారణ, భరణ సంహారణ కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తుంటాయనుకోవచ్చును.

మంత్రద్రష్టలు తమకవగతమైన శక్తిని గూర్చి పరిపూర్ణమైన అనుభవం పొంది తరువాతి తరాలవారికి ఎలా ఆచరించాలో వివరణ పూర్వంగా అందించారు. కాని ఇందులోగల చిక్కులన్ని గమనించిన పెద్దలు మంత్రశాస్త్రాన్నంతటినీ, సాత్త్విక, రాజస, తామసార్చనా విధాలుగా విభజించి, మానసిక పూజను సాత్త్వికమనీ, అది అందరికీ అందుబాటులో లేనిదిగనుక అర్చామూర్తి పూజ రాజసమనీ, జీవహింస మోహకప్రవృత్తులుగల్గిన పూజావిధానం తామసికమని విభజించి, దేహబుద్ధిధర్మానుగుణంగా ఎవరెవరు ఏ ప్రక్రియల ననుసరించవచ్చునో నిరూపించారు.

ఇంకొక స్థూల పరిగణన తీసుకొంటే స్త్రీరూప దేవతారాధనమంతా వామమనీ, పురుష దేవతారాధకమైనవన్నీ దక్షస్థాపితాలు గనుక దక్షిణారాధనలనీ గిటుగీసి తేల్చటమేకాక, వామతామసిక, తామసిక విధానాలన్నిటిని క్షుద్రవిద్యలుగా భావించారు. వీటిలో ప్రాపంచిక భోగ్యవస్తువులకుగల ప్రాధాన్యాన్ని చూచిన పెద్దలు పరమ లౌకిక ప్రయోజనాలుగల యీ తామసిక విద్యలను 'క్షుత్' విద్యలుగా (ఆకలివిద్యలు) నిర్ణయించివుంటారు. అవి కాలక్రమాన నానార్థాలను నామధేయాలను సంతరించుకొన్నవి. కనుక వామమంతా తామసికం కాదన్నమాట.

అనాదిగా సృష్టిధర్మాన్ని గూర్చి వస్తూన్న తాత్త్వికభావన కనుగుణంగానే ఈ మంత్ర విభజన కూడా జరిగిందా అనిపిస్తుంది. అనంతనాముడైన ఆ పురుషోత్తముని పురుషతత్త్వ ప్రతీకగాను, సకల జీవజాల హేతుభూతమైన ప్రకృతి నంతటిని స్త్రీ రూప దేవతగాను ఆరాధించారన్నమాట.

మంత్రశాస్త్రం మరొక సత్యాన్నికూడా చాటుతున్నదేమో! సరససమరస శోభనసృష్టిలో ఆ జగజ్జననీ జనకులు అని భాజ్యభాగధేయులనేది— ఆ సత్యం. (48 వ పేజీలో)

మహిషాసురమర్ధిని

బి. యల్. యన్. ఆచార్య

(పూర్వరంగం: స్వాయంభువ కల్పమున, దేవదానవులకు నూరు దివ్యవర్షములు యుద్ధము జరిగింది. అసురులు జయించారు. అసుర నాయకుడు మహిషాసురుడు స్వర్గాధిపతి అయినాడు. శాసనములను మార్చేశాడు. అగ్నిదేవుని తప్ప, తక్కిన దిక్పాలురందరినీ తన అరదానికి తురగాలుగా చేసికొని. దిక్పాలుర భార్యలను చెరపట్టి తన అంతఃపురానికి జేర్చుకొన్నాడు. మహిషాసుర ప్రాసాదము ముందు రథ తురగములుగా సప్త దిక్పాలురున్నారు. ఆ సమయంలో.)

రంగము - 1 పాట స్థలం - మహిషుని ప్రాసాదపు ముందు భాగము

నారద: అసురనాయక వినాశక–సుర
రక్షకవిభో నమోనమో॥ ॥అసుర॥

భాసించుచు మా హృదయకమలముల
శాసించెద వీ త్రిలోకంబులను
ఆశీస్సులిమ్ము కలహభోజనుని
చేతలు జగతికి క్షేమము గూర్చగ ॥అసుర॥

యముడు: నమోవాకములు నారదమహర్షీ!

నార: శుభం భూయాత్! ఆఁ! ఎవరూ? యమధర్మరాజా? ఓహో! సురనాథులును ఇక్కడేవున్నారే? ఇదేమిటి? మీ దిక్పాలురందరూ అరదానికి తురగాలయ్యారు?

ఇంద్ర: ఏమి చెప్పను నారదా! ఇది మా పురాకృత కర్మ!

నార: కర్మమేమిటి ఇంద్రా! అదృష్టమను. అది సరే! పరమ పురుషుని రథమును భక్తిశ్రద్ధలతో లాగుతున్నట్లున్నారు? ఏ ఫలాన్ని ఆశించి, ఏ పదవి నాశించి?

యమ: గ్రహచారము వక్రించి. మా పట్టమహిషులను........

నార: ఈ రథములో కూర్చొనబెట్టి లాగుతున్నారా? బాగుంది. చాలాబాగుంది. స్త్రీమూర్తుల నారాధించు త్రిమూర్తులకుగూడ తోచని ఉత్సవ సంరంభమును కనిపెట్టారే? నిజంగా మీ పట్టమహిషుల పట్ల మీకు గల ప్రేమాభిమానములకు నింతకన్న నిదర్శన మేమికావాలి? ఇక ముందు కాలాల భర్తలకు మీరే ఆదర్శమవుతారు. సందేహము లేదు.

ఇంద్ర: అదికాదు నారదా! మా పట్టమహిషులను చెరబట్టి, మేము లాగుతున్న ఈ రథములోనే తన అంతఃపురానికి చేర్చుకున్నాడు మహిషాసురుడు.

నార: ఏమిటి? ఏమంటున్నారు? అష్టదిక్కుల కధిపతులైన మీరు, మహిషాసురుని శాసనమును మన్నిస్తున్నారా? అదేమిటి ఇంద్రా?

ఇంద్ర: ఏమి చేయుగలము స్వామీ! ఉన్న పదవులు పూడి, మాకీ గతి పట్టింది.

నార: నీకు పదవి పూడిందా? నీపదవికి భంగమేర్పడినప్పుడు బృందారకసందోహముతో వెళ్లి శ్రీనివాసునికి మొర పెట్టుకొనడము, భూదేవీపితామహశంకరులు పురుషకారము సల్పడము, ఆ నారాయణుడు ఏదో విధముగా నీ విరోధినంత మొందించి నీ పదవిని నిల్పడము, పరిపాటిగా వస్తున్న అలవాటే కదా? అయితే ఈసారి, ఆ శేషశయనుని శరణు వేడలేదా?

ఇంద్ర: ఎందుకు లేదు? దేవసేనాని కుమారస్వామి నాయకత్వమున త్రిమూర్తులు మాకు తోడై యుండగా, మహిషునిపై తలపడ్డాము. కాని వాడు శాంబరీమాయా ప్రభావముతో, అనేక రూపములలో మాకు గోచరించి మమ్ము పరాభూతులను జేశాడు. దిక్పాలురమందరము

మహిమనకు బందీలమయ్యాము. అగ్నిని చెరలో నుంచి, మమ్ము యిలా ఉపయోగించుకుంటున్నాడు.

నార : అదేమి పాపం? అగ్నికి మీ ఉద్యోగమెందుకివ్వ లేదూ?

యమ : తన తండ్రి రంభునికి అగ్ని వరమిచ్చినాడని.

నార : ఏమంటున్నావు పరేతనాథా? అగ్నిదేవుడు, మీ విరోధికి తండ్రియైన రంభునికి వరమిచ్చాడా?

యమ : రంభ కరంభులు సంతతిని గోరి పంచనదీ ప్రాంతమున తపస్సు చేస్తుండగా.

తంగము-2 స్థలము-పంచనదీ ప్రాంతము

(రంభుడు చెట్టుపైనుండి, కరంభుడు జలమగ్నుడై తపస్సు చేయుచుందురు.)

రంభ : ఓం బ్రహ్మ........ఓం బ్రహ్మ........ఓం బ్రహ్మ........

కరంభ: ఓం బ్రహ్మ........ఓం బ్రహ్మ........ఓం బ్రహ్మ........

[ఇంద్రుడు, యమధర్మరాజు ప్రవేశిస్తారు]

ఇంద్ర : యమధర్మరాజా! మనము పంచనదీ ప్రాంతానికి చేరివట్టున్నామే?

యమ : అవును దేవేంద్రా! అడుగో రంభుడు. చెట్టుపై కూర్చొని తపస్సు చేస్తున్నాడు. మరి కరంభుడేడీ?

ఇంద్ర : అదిగో! కరంభుడు జలమగ్నుడై తపస్సు చేస్తున్నాడు. ముందు కరంభుని తపమును పరీక్షిస్తాను. మొసలి రూపము ధరించి కరంభుని యేకాగ్రతను పరీక్షిస్తాను. నిశ్చల సమాధి నిష్ఠుడైతే పరమేష్ఠికి నివేదిస్తాను.

యమ : రంభకరంభులు రాక్షసులు. ఎంత తపోనిష్ఠులైనా తామసగుణ ప్రధానులు. నీ పరీక్షను అపార్థము చేసుకొని............

ఇంద్ర : వీరేనా? సర్వులు నన్ను అపార్థము చేసుకొంటూనే వున్నారు. తపోపరీక్ష నా విధివిహితవృత్తియని గుర్తించిన వారెవరు? నా పదవి నిలుపుకొనుటకై అచ్చరలనంపియో వేరు విధముగనో తపస్సుల చెరుస్తున్నాననేగా అనుకొంటున్నారు.

యమ : నేను చెప్పేది – నీవు వారి తపస్సు చెరుస్తున్నావని రంభకరంభులు ఆగ్రహించి నీపై........

ఇంద్ర : అందుకేగా నిన్ను వెంట దీసికొనివచ్చినది. వారు నాపై అత్యాచారమునకు బూనుకొంటే వారిని నీ సదనానికి దీసుకొని వెళ్లి నీ విధ్యుక్త ధర్మము నెరవేర్చు. ఇప్పుడే మొసలినై.

(నీటిలో మొసలి కరంభుని సమీపిస్తుంటుంది.)

కరంభ : ఓం బ్రహ్మ........ఓం బ్రహ్మ........ఆ! ఎక్కడిదీ మకరము? నా కాలు పట్టి లాగుచున్నదే? నాకు తపోభంగమును గూర్చు ఈ మకరమును మననీయరాదు.

(కరంభుడు మొసలి పోరాడుతుంటారు.)

కరంభ : అన్నా రంభా! నన్నొక మొసలి మింగివేస్తున్నది. నీ తపస్సు చాలించి వచ్చి నన్ను రక్షించు.

రంభ : ఆ: మా కరంభుని కంఠమువలె నున్నదే! కరంభా! ఇదిగో వస్తున్నాను (లేచి పోవును.)

కరంభ : (చావుకేక) ఆ! అన్నా! రంభా! ఆ!

రంభ : ఆ! ఏమిటిది? ఈ పంచనద జలమంతా రక్తవర్ణంగా మారుతున్నది. మా కరంభుడెక్కడ? ఆ! మొసలి మ్రింగినట్లున్నదే! కరంభా! సోదరా కరంభా! అయ్యో! మరణించితివా సోదరా? (దుఃఖించును) ఛీ! నా సోదరుడు మృతినొందిన పిదప నేనేల బ్రతికివుండవలె. నా కరవాలముతో నా శిరస్సును ఖండించుకొని ఈ అగ్నికుండమున బడి దగ్ధమవుతాను (అగ్నికుండమువద్దకు పోయి కత్తితో తలను ఖండించుకొన ప్రయత్నిస్తాడు. అగ్నికుండమునుండి అగ్ని బయట పడి రంభుని చేయిబట్టి యాపుచు)

అగ్ని : రంభా! ఆగు! ఏమిటీ సాహసము?

రంభ : నన్నాపకండి. నన్ను వదలండి. ఎవరు మీరు?

అగ్ని : నేను అగ్నిదేవుడను. ఇలా ఆత్మహత్యకు పాల్పడితివేమి నాయనా?

రంభ : నా సోదరుని కలుసుకొనేందుకు. నన్ను మరణించనివ్వండి.

అగ్ని : చచ్చి నీవు సాధించునదేమున్నది రంభా?

రంభ : బ్రతికి నే సాధించునదేమున్నది? పుత్రార్థినై తపస్సు చేశాను. పుత్రుడు కలిగే వరము లభించలేదు గాని, సోదరుని పోగొట్టుకున్నాను.

అగ్ని : నీకు పుత్రుడు కలిగే వరము నేను ప్రసాదిస్తాను? ఈ పాపకార్యమును విసర్జించు.

రంభ : ఆ! అగ్నిదేవా? నాకు పుత్రుడు కలిగే వరము నీవు ప్రసాదిస్తావా? అయితే – కామరూపి, సర్వలోక విజయుడు, అమర దానవమానవాది వీరులకును నజేయుడునగు పుత్రుణ్ణి ప్రసాదిస్తావా? అయితే అనుగ్రహించు.

అగ్ని : తథాస్తు – నీవు మొదటిసారిగా ఏ స్త్రీని పొందుతావో ఆమె వలన నీవు కోరిన పుత్రుడు జన్మిస్తాడు.

రంభ : ధన్యోఽస్మి.

రంగము-3 స్థలము - మహిషుని ప్రాసాదము
ముందు భాగము

(అందరూ ఒకటవ రంగమునందువలె మిన్నకుంటారు)

యమ: అటనుండి కదిలి పాతాళానికి వెళ్ళుతున్న రంభునికి, దారిలో ఒక ఎనుము కనిపించింది. విధివశాన దానిని కామించాడు రంభుడు. ఆ మహిషి వలన మహిషముఖుడైన మహిషాసురుడు జన్మించాడు.

నార: ఓహో! అగ్నిదేవునిపై మహిషాసురునికి గల మధి మానమునకు కారణము అదన్నమాట.

ఇంద్ర: అవునుస్వామీ! అగ్ని తనతో యుద్ధము చేసినందుకై యాగ్రహించి స్వాహాదేవితోబాటు అగ్నిని చెరసాల యందుంచాడు. మా భార్యలను చెరబట్టాడు.

నార: అదిసరే! మీ భార్యలనే మోసుకొని వచ్చే నీచ కృత్యానికి పశువులై ఎలా పాలు పడగలిగారు?

యమ: ఏమి చెయ్యగలము నారదా! మహిషుడు కనకగిరిపైన అనేక వేల సంవత్సరాలు తపస్సుచేసి, దేవ దానవమనుష్యవర్గాలలో పురుషులవల్ల మృత్యువు రాని వరము పొందాడు. ఆ కారణము వల్ల మాలోని తేజశ్శక్తి వానిముందు మరుగుపడిపోతున్నది. ఇపుడు మేము కేవలులమయ్యాము. స్వర్గాధిపత్యము మహిషాసురునికి దక్కింది.

నార: ఏమిటీ! ఇప్పుడు స్వర్గాధిపతి అసురనాయకుడు మహిషాసురుడా? సురనాథుడు కాడా? మీరు దిక్పాలురు కారుగా? అయితే మీతో నాకు పనిలేదు. నేను స్వర్గాధిపతిని వెళ్ళి దర్శిస్తాను.

పాట

అసురనాయక! వినాశక సుర
రక్షకప్రభో నమోనమో ॥ ॥అసుర॥

ఇంద్ర: ఇంతవరకూ హరిని పొగడిన నోటితో అరిని పొగడుతున్నావా కలహప్రియా? హుం! కాలవైపరీత్యము.

నార: మరి కాలానికి తగినట్లు నడుచుకోవడమే గా వివేకవంతుని లక్షణము? ఆ ముగురమ్మల వాత్సల్యాన్ని సంపాదించుకొన్న మహిషాసురుని తెగడి, నన్నూ, రథములాగే గుఱ్ఱాన్ని కమ్మనా మీరనేది?

ఇంద్ర: నారదా! శూలాలవంటి మాటలతో మమ్మల్ని అవమానిస్తున్నావా?

నార: ఉన్నమాట చెప్పడము అవమానించటమా దేవేంద్రా? సరస్వతీదేవి యభిమానించనిచో నింతటి వివేకము, లక్ష్మీదేవిని సేవించనిచో నింతటి ఐశ్వర్యము, పరమేశ్వరి వాత్సల్యమే లేకపోతే మిమ్మందరినీ పరాభూతులను చేయగల శక్తి మహిషాసురునికి ఎలా లభ్యమైనా యనుకొన్నారు? మీరు అహంకారులై, శరత్‌నవరాత్రులలో నా తల్లుల పూజింపక, ఆ తల్లుల అభిమానాన్ని పోగొట్టుకున్నారు. ఇపుడు మానము కంటే ముఖ్యం ప్రాణమే నని మహిషుని చెప్పుచేతలకు తల యొగ్గుచు ఎంతటి నీచకార్యమునయినా చెయ్యడానికి వెనుకాడక బ్రతుకుతున్నారు. మీకు అవమానమంటేకూడా తెలుసా?

యమ: (కోపంగా) మాటలు మిగులుతున్నావు ముళ్ళముని!

నార: మిగిలితే ఏమి చేస్తావేమిటి?

యమ: ఏమి చేస్తానా? నీ అంతు చూస్తాను.

నార: (హేళనగా) ఆఁ! అంతటి శక్తిమంతుడవా యమధర్మరాజా? అయితే ఆ శక్తిని మహిషాసురునిపై చూపలేక పోయినావా? మీ భార్యల చెరలు మీ బంధాలు వదలిపోయేవి?

యమ: అది తెలియక కాదు. మహిషాసురుని భార్య పరమేశ్వరిని మెప్పించి వైధవ్యము లేని వరము సంపాదించుకొన్నది. మహేశ్వరి వరము పొందిన పతివ్రతను ఏమీ చేయలేక మహిషునికి తలయొగ్గుతున్నాము.

నార: (యోచనగా) అయితే మహిషపత్ని మరణించనిదే మహిషునకు చావు లేదన్నమాట.

ఇంద్ర: భవానీప్రేమపాత్రురాలగు ఆ మహాపతివ్రతకు ఎగ్గు కూర్చడము ఎవరితరము స్వామీ?

నార: అదే ఇంద్రా! మహిషపత్ని జీవించియున్నంతవరకు మహిషునకు చావులేదు. మీకి గతులు తప్పవు. నాకు బాధలేదు. ఇంతవరకు, అసురనాయక వినాశక, సుర రక్షకప్రభో నమో నమో అని పాడేవాడ్ని. ఇంక అసురనాయక, వినాశక సుర, రక్షకప్రభో నమో నమో అని మార్చి పాడుకుంటే సరిపోతుంది. మహిషాసురుని ప్రేమకు పాత్రుడనౌతాను. వస్తాను.

పాట

అసురనాయకా! – వినాశక సుర!
రక్షకప్రభో – నమోనమో ॥ ॥అసుర॥

(పాడుకొనుచు లోనికి పోవును)

రంగము 4 స్థలము-మహిషుని ప్రాసాదము)

(మహిషుడు, శచీదేవి మొదలగు వారుందురు)

నార: (ప్రవేశిస్తూ) అసురనాయకా! వినాశకసుర
రక్షకప్రభో! నమోనమో ॥

మహిషాసుర: అభివందనములు నారదా! దయచెయ్యండి. చూశారా? వీరు............

నార: ఇప్పుడు చూడటమేమిటి మహిషాసురా! నీ వింత వాడవౌతావని నేను ఎప్పుడో అనుకొన్నాను. దిక్పాలకుడవు. వారి సర్వస్వాన్నీ నీ స్వంతము చేసుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నట్లున్నావే? మంచి పని చేస్తున్నావు. (41 వ పేజీలో)

క్రొత్త పాతల మేలికూర్పు

"పురాణ మిత్యేవ న సాధు సర్వం
న చాపి కావ్యం నవ మిత్యవద్యమ్
సంతః పరీక్ష్యాన్యతరత్ భజంతే
మూఢః పరప్రత్యయనేయ బుద్ధిః ॥

ఇది మాళవికాగ్నిమిత్రనాటక ప్రస్తావనలో కాళిదాస మహాకవి వ్రాసిన శ్లోకం. దీని తాత్పర్యం...."పాతది అయినంత మాత్రాన మంచిదే అనుకోరాదు. క్రొత్తదైనంత మాత్రాన ఆ కావ్యం చెడ్డది అనుకోరాదు. ప్రాజ్ఞులు పరీక్షించిన మీదట దేనినైనా అంగీకరిస్తారు. మూఢుడు మాత్రం స్వబుద్ధి మీద ఆధారపడక, ఇతరులు చెప్పిన మాట నమ్ముతాడు."

కాళిదాస మహాకవి ప్రతిపాదించిన ఈ సిద్ధాంతం ఎవరు కాదంటారు? అయితే ఇందులో ఒక "అంతర్యం" ఉంది. కాళిదాసు ఈనాడు మన దృష్టిలో మహాకవి గాని ఆనాడు అతని సమకాలీనుల దృష్టిలో క్రొత్తవాడే కదా. కాళిదాసు లబ్ధప్రతిష్ఠుడు కానప్పుడు-అతని బ్రతుకు తొలిఉషస్సులలో చెప్పిన శ్లోకం అది. కాళిదాసు ఆత్మప్రత్యయంతో అన్న మాటలు ఆ శ్లోకం. కానీ, ఆ క్రొత్తకావ్యం గొప్పది అని సమకాలీనులు అంగీకరించాలి గదా.

చరిత్రలో క్రొత్తకు-పాతకు ఈ సంఘర్షణ ఉండటం సహజం. భవభూతి మహాకవి గూడ, కాళిదాసు కవికంటె ప్రస్ఫుటంగా కంట తడి పెట్టుతూ, గుండె దడ దడ కొట్టుకుంటూ ఈ విషయం ఉద్ఘోషించాడు.

"కాలం అనంతమైనది.
భూ మండలం సువిశాలమైనది.
ఈ అనంతమైన కాలంలో విపులమైన
పృథివిలో నా కవిత్వం మెచ్చుకునే
సమానధర్ముడు-సహృదయుడు
ఉద్భవించక పోడు-అతని కోసమే
నేనీ రచన చేస్తున్నాను."

దీనినిబట్టి భవభూతిమహాకవికి గూడ సమకాలీనుల మన్నన లభించలేదనడం సుస్పష్టం.

తెలుగులో చేమకూరి వేంకట కవి గూడ అప్రస్తుతప్రశంసగా విజయ విలాస కావ్యం మధ్య,

"ఏగతి రచియించి రేని
సమకాలము వారలు మెచ్చరే గదా"

అని విలపించాడు.

ఇది కేవలం మనదేశంలో పుట్టిన మహాకవులకు పట్టిన దుర్గతి కాదు.

"Seven cities claimed Homer Dead
Where the living Homer begged for Food"

గ్రీసు దేశంలో అపర వ్యాసుడు అని చెప్పదగిన కవి పురసత్తకములో పొట్టచేత పట్టుకొని బ్రతికినంత కాలము తిండికోసం బిచ్చమెత్తుకొని తిరిగాడు. అతడు చచ్చిపోయిన పిమ్మట అతడు మావాడు అంటే

వెలుగుబాట

డా॥ నండూరి రామకృష్ణమాచార్య

మావాడని అతని శవాన్ని ఖననం చేసే గౌరవం దక్కించుకోవాలని ఏడు నగర రాజ్యాలూ పోరాడాయట! బ్రతికి వున్నంత కాలం, ప్రతిరోజూ చచ్చి, చచ్చిపోయిన పిమ్మట చిరస్థాయిగా బ్రతకడం ప్రపంచ చరిత్రలో కవులందరుకూ వచ్చే విచిత్రవిధివిలాసం కాబోలు. ఏమైనా- ఒక్క సాహితీ జగత్తులోనే కాదు-ప్రపంచ చరిత్రలో అన్ని శాఖలలో క్రొత్త పాతలకు సంఘర్షణ సహజసిద్ధం అనిపిస్తుంది.

క్రొత్తదనమును కనలేక కుమిలి క్రుంగి
ప్రసవవేదన పడుచుండు ప్రాతదనము
క్రొత్తపాతలమేలి కూర్పులు ఘటిల్లి
ఉద్భవించుత నూత్న యుగోదయమ్ము

అని సమన్వయతీర్మానం ప్రతిపాదింపవచ్చు.

అయితే-ప్రాతదనాన్ని మాత్రమే ఆరాధించే శ్రోత్రియ ఛాందసులు ఉంటారు. క్రొత్తదనమే జగద్విమోచనానికి ఏకైక శరణ్యం అని వాదించే విప్లవ వీరులూ ఉంటారు. లోకంలో ఇరు పక్షాలకు రాజీ కుదరడం కష్టసాధ్యం. సమన్వయ వాదిని ఉభయపక్షాలు తిరస్కరిస్తాయి.

ఎదుటివాడు చెప్పేది-అర్థం చేసుకోకుండా అసలు వీనులొగ్గి వినకుండా కలహానికి నడుము కట్టే వారుంటారు.

అర్థపాత్ర శూన్యమంచు పల్కెనొకండు
ఒకడు సగము నీరు ఉన్నదనెను;
బ్రద్దలయ్యె తలలు వాదభేదము చేత
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!

అనవలసి వస్తుంది అప్పుడప్పుడు. కొందరకు సమన్వయప్రతిభ ఉంటుంది,

వీరశైవం-వీరవైష్ణవం కొట్లాటల మధ్య నిలిచి "హరిహరనాథోపాసన" ప్రతిపాదించాడు తిక్కన మహాకవి. చరిత్ర గమనం-అధికారుల చేతుల్లోనే ఉన్నప్పటికీ సత్యం సమన్వయసంధాతల పక్షాన్నే ఉంటుంది.

నవయుగ వైతాళికుడుగా, ఐదంయుగీన సాహితీద్రష్టగా ఆధునికులు ప్రస్తుతించే అప్పారావుగారు కోరుకున్నది

"క్రొత్త పాతల మేలి కలయిక"

మాత్రమే. శ్రీ గురజాడ కూడ తిక్కన కాళిదాస మహాకవుల వలెనే—సమన్వయ సంధాత.

ఆధ్యాత్మికరంగంలో కూడ సమన్వయ వాదులు ఉన్నారు. తిక్కన హరిహరోపాసన వంటిదే కబీరు ఏకేశ్వరోపాసన కబీరు

"ఈశ్వర అల్లా తేరే నామ్"

అని ప్రతిపాదించాడు. సంస్కృతంలో వసుధైక కుటుంబులు ఏనాడో

"ఆకాశాత్ పతితం తోయం
యథా గచ్ఛతి సాగరమ్,
సర్వదేవ నమస్కారః
కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి."

"ప్రపంచ మంతటా ఆకాశం నుండీ కురిసే వాన నీరు ఒకే సముద్రాన్ని ఏ విధంగా చేరుతున్నదో అదే విధంగా సమస్త దేవతలకు పెట్టే నమస్కారాలు ఒకే దేవునకు చేరుతాయి" అన్నారు సమన్వయ వేదాంతులై.

ఇక సింహావలోకన ప్రాయంగా కాళిదాస మహాకవి తీర్పును అంగీకరించవచ్చు.

"ప్రాతదైన దెల్ల బంగారమా? ఏమి?
క్రొత్తదైన దెల్ల చెత్తగాదు!
మంచి యెంచట నున్న ఎంచి గైకొదగు
మందబుద్ధి పరుల మాట నమ్ము"*

ముండకోపనిషత్తు

తృతీయముండకం

ప్రథమఖండం

ద్వా సువర్ణా సయుజా సఖాయా
సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే
తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వ
త్త్యనశ్నన్నన్యో ఒభి చాకశీతి.

అందమైన రెక్కలుగలవి, ఎప్పుడూ ఒక దాని నొకటి ఎడబాసి వుండనివి. స్నేహ భావముతో వుండేవిన్నీ అయిన రెండు పక్షులు ఒక చెట్టును ఆశ్రయించి వున్నాయి. వాటిలో ఒకటి ఆ చెట్టునపుట్టిన తియ్యని పండు తింటూంది. ఇంకొకటి తినకుండా చూస్తూవుంది. (ఫలాపేక్ష లేకపోయినా దాని మెరుగు తరగలేదు. అంతటా తన ప్రభ చిమ్ముతూ వుంది.)

(శరీరం ఒక చెట్టు. దానినాశ్రయించిన పక్షులు జీవాత్మ పరమాత్మ. జీవుడు చేసే వాడు. పరమాత్మ చేయించేవాడు. కనుకనే శరీరం సాధనంగా చేసే కర్మలఫలం జీవుడు అనుభవిస్తూ వుంటాడు. యజమానిగా వుంటాడు. కాబట్టి ఈశ్వరుడుగా చెప్పదగిన ఆత్మ ఆ ఫలాలను అనుభవించడు.

కర్మలూ వాటి ఫలాలూ మాయ అనే తెరకి కట్టుపడివున్న జీవునకేగాని, ఆ తెరకి ఆవలవున్న ఈశ్వరునకు లేవు.)

2

సమానే వృక్షే పురుషో నిమగ్నోఽ
నీశయా శోచతి ముహ్యమానః
జుష్టం యదా పశ్యత్యన్య మీశం
అస్య మహిమాన మితి వీతశోకః

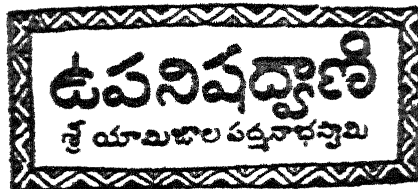
ఈశ్వరుడూ తానూ ఒకే చెట్టునంటిపెట్టుకునివున్నా జీవుడు కామక్రోధాదులకు లొంగిపోయి ఏదో భ్రాంతిలోపడి కొట్టుకుంటూ వుంటాడు. ఆ బంధాలనుంచి తప్పించుకొడానికి సామర్థ్యంలేక విచారిస్తూ వుంటాడు.

యోగుల ధ్యానశక్తితో ఉపవాసాది నియమాలతో క్రమక్రమంగా జ్ఞానంవచ్చి ఆపైనున్న ఈశ్వరుణ్ణీ, అతని గొప్పతనాన్నీ కనుగొన్నంతనే తనను చుట్టుకున్న శృంఖలము (క్రామక్రోధాదులను) పుటుక్కున తెంచుకుని ఆ తేజశ్చక్రమును చేరుకుంటాడు.

3

యదా పశ్యః పశ్యతే రుక్మవర్ణం
కర్తారమీశం పురుషం బ్రహ్మయోనిం
తదా విద్వాన్ పుణ్యపాపే విధూయ
నిరంజనః పరమం సామ్యముపైతి.

పచ్చిబంగారు ముద్దలాటి శరీరచ్ఛాయ గలవాడు, జగాలను పుట్టించేవాడు, వేదాలకు ఆది, పద్మోద్భవునికి గాదె అయిన ఈశ్వరుణ్ణి యోగాదిసాధనలచే చూచినవాడు సృష్టిరహస్యం తెలిసిన బుద్ధిమంతుడౌతున్నాడు. తరువాత పాపపుణ్యాలను అల్ప కాలములో అనుభవించి బంధాలను తెంచుకుని అంతరాత్మలో కలిసిపోతాడు.

(నిజానికి పాపపుణ్యాలూ, కష్టసుఖాలూ అనే ద్వంద్వాలు మాయతెరకి ఈవలవున్న జీవునకుగాని, ఆవలవున్న ఆత్మకు వుండవు

సృష్టి, పుష్టి, నష్టి- అనేవి ఆ ఈశ్వరుడు సంకల్పించి ఆడే నాటకం. ఆయనికి అదొక వినోదం. ఒక్కడూ మూగదేవుడుగా ఎన్నాళ్ళని కూర్చోగలడు. దానికోసం కల్పించిన తెర అవిద్య. దీనికే అజ్ఞానం అనీ, మాయఅనీ ఒక్కొక్క వ్యాఖ్యాత ఒక్కొక్క విధంగా చెప్పాడు.

ఈ మాయను అడ్డుచేసికొని ఆ ఆత్మ అనిపించుకునే ఈశ్వరుడు తనలాటి బొమ్మని తయారుచేసి దానికి 'జీవుడు' అని పేరు పెట్టాడు. విశ్వజీవన నాటకానికి ఆ జీవుడు నాయక పాత్రధారి.

నడిపించే సూత్రధారుడు ఈశ్వరుడు. కనుక పాపపుణ్యాలూ కష్టసుఖాలూ ఇలాటివి పాత్రధారి అనుభవిస్తున్నాడు. తెర చాటుగావున్న సూత్రధారుడు పాత్రధారుల నటనాకౌశలానికి వినోదిస్తున్నాడు.

నిబికిడి అయిపోయిన తరువాత అంతా ఒకటే.)

4

ప్రాణో హ్యేష యః సర్వభూతైర్విభాతి
విజానన్ విద్వాన్ భవతే నాతివాదీ
ఆత్మక్రీడ ఆత్మరతిః క్రియావాన్
ఏష బ్రహ్మవిదాం వరిష్ఠః.

ఈశ్వరుడు అన్ని ప్రాణులకు ప్రాణమై వున్నాడు. అలాటి ఈశ్వరుణ్ణి తెలుసుకున్న బుద్ధిమంతుడు వాదోపవాదాలకు రాడు. ఈశ్వర ధ్యానయోగముతో ఆనందిస్తూ ఈశ్వరుడంటే ఎంతో ఇష్టంగా జీవితం గడుపుతూ వుంటాడు. ధ్యానయోగమందులేని సమయములో వేదం చెప్పిన తాను చెయ్యవలసిన కర్మలను చేస్తూ వుంటాడు. అలాటివాడే బ్రహ్మను తెలుసుకున్నవారిలో ముఖ్యుడనదగినవాడు.

(అశాశ్వతమైన యీ శరీరం నాకిచ్చి తాను ప్రాణమై లోపలవుండి నాచే ఏవేవో చేయిస్తూ ఆ ప్రభువు వినోదిస్తూ వుంటాడు అనే భావముతో ఈశ్వరాధీనమైన బుద్ధితో ప్రవర్తించాలి. నేను చేస్తున్నాను, ఇదంతా నాచేతుల్లో వుంది- అనుకునేవాడు యీ చీకటి నూతిలో గింజుకుంటూ గట్టెక్కలేక ముక్కుతూ మూలుగుతూవుంటాడు. అలాటి అహంకార మమకారాలకు మనస్సులో చోటివ్వక తానూ తన బ్రతుకూ ప్రాణరూపానవున్న ఈశ్వరుని చేతిలో వున్నాయని అనుకోవాలి.)

5

సత్యేన లభ్య స్తపసా హ్యేష ఆత్మా
సమ్యగ్ జ్ఞానేన బ్రహ్మచర్యేణ నిత్యమ్
అంతశ్శరీరే జ్యోతిర్మయో హి శుభ్రో
పశ్యంతి యం యతయః క్షీణదోషాః.

ప్రేమ, పగ- యీలాటి దోషాలను మనసులోంచి సమూలంగా తుడిచిపెట్టిన నియమశీలురే ఆత్మరూపముతోవున్న ఈశ్వరుణ్ణి చూస్తారు. ఆయన లోపల జ్యోతీ రూపముతో శుద్ధ స్ఫటికంలాగా వున్నాడు.

నిత్యసత్యపాలన సుఖదుఃఖాదులను సమంగా అనుభవించే సహనగుణం, వున్న దానిని సరిగా తెలుసుకునే తెలివి ఇంద్రియ నిగ్రహశక్తి అనే వాటితోనే ఆ ఆత్మ స్వరూపుణ్ణి చూడడమవుతుంది.

సప్తగిరి విక్రేతలు

గుంటూరు

శ్రీ వి. నరసింహాచార్య
సత్యదేవ న్యూస్ ఏజెన్సీ
బాపట్ల – 522101 గుంటూరుజిల్లా

పి. పద్మావతి
W/o పి. వి. ఆర్. అప్పారావు
హిందూ ఏజెంట్
పొన్నూరు – 522124 గుంటూరుజిల్లా

శ్రీ జి. గంగాధరరావు
24-8-1 అగ్రహారం (కోనేరుదగ్గర)
గుంటూరు – 522003

శ్రీ ఇ. వి. రమణమూర్తి
C/o శ్రీ విద్యాబుక్‌హౌస్ గాంధీచోక్
ప్రభుత్వ ఆస్పత్రిదగ్గర
తెనాలి – 52.201 గుంటూరుజిల్లా

శ్రీ వి. రామమోహనశర్మ
న్యూస్ ఏజెంట్
ఆర్. టి. సి. బుక్‌స్టాల్
రేపల్లె, గుంటూరుజిల్లా

శ్రీమతి యస్. విజయలక్ష్మి
విజయలక్ష్మి బుక్‌స్టోర్స్
చిలకలూరిపేట (పోస్టు) గుంటూరుజిల్లా

శ్రీ అనుమోలు జగన్నాధరావు
అధ్యక్షులు, కార్యదర్శి. శ్రీవేంకటేశ్వర భక్త
సంఘం, నకరికల్లు – 522615
నరసారావుపేట తాలుకా గుంటూరుజిల్లా

శ్రీ పువ్వాడ కోటేశ్వరవిఠల్‌గుప్త
గుప్తాజనరల్ స్టోర్స్
మంగళగిరి (పోస్టు) గుంటూరుజిల్లా

శ్రీమతి కె. దేవసేన
న్యూస్ ఏజెంట్
11-17-19 రామిరెడ్డిపేట
నరసరావుపేట – 522601 గుంటూరుజిల్లా

శ్రీ వల్లూరి దత్తాత్రేయ ఉమాశంకర్
S/o శ్రీ వల్లూరి ఆంజనేయులు

మారుతి న్యూస్ సర్వీసెస్ 6-16-24
61/1, అరండల్‌పేట గుంటూరు-522002

శ్రీ దిట్టకవి వేంకటరామానుజాచార్యులు
S/o డి. తిరుమలాచార్యులు
శ్రీవాసవీ కన్యకా పరమేశ్వరి దేవాలయం
పిడుగురాళ్ళ – 522413 గుంటూరుజిల్లా

కృష్ణాజిల్లా

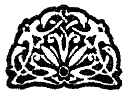
శ్రీ కె. వీరేశ్వరరావు
బుక్‌షాప్, కైకలూరు-521 333

శ్రీ కొండూరు పార్థసారథి
రామానుజ కూటం, బచ్చుపేట
మచిలీపట్నం-521 001

శ్రీ ఆర్. శ్రీనివాసన్
C/o ఎన్. శ్రీనివాసన్
16-6-1 గుంటువారివీధి, పూర్ణానందంపేట
విజయవాడ-520 016

శ్రీ వి. రామాచార్యులు
గాయత్రీగురుకుల్ సాయిమహల్‌దగ్గర
ఉయ్యూరు-521 165

శ్రీ కపిలవాయి కేశవరావు
ఏజెంట్ ఆంధ్రపత్రిక, కొండపల్లి (పోష్టు)

సత్యమేవ జయతే నానృతం
సత్యేన పంథా వితతో దేవయానః
యేనాక్రమంతి ఋషయో హ్యాప్తకామా
యత్ర తత్సత్యస్య పరమం నిధానమ్.

ఋషులు సత్యపాలనచేతనే ఈ లోకము నందు తాము చెయ్యవలసిన పనులను సక్రమంగాచేసి కృతకృత్యులై శాశ్వతమైన ఈశ్వరపదమును పొందుతున్నారు. సత్యముచేతనే వైదికమార్గం సువిశాలం అవుతూంది. మోక్షమార్గం తెలుస్తుంది. ఏనాటికైనా మానవుణ్ణి ఏలాటి చిక్కుల్లోంచి మంచి త్రోవకుతెచ్చేది సత్యమే కాబట్టి సత్యమే జయిస్తుంది. ఎన్నడూ అసత్యం జయించదు.

(సత్యవ్రతుడు మిక్కిలి కష్టాలనుభవించ వలసి వస్తుంది. అనుభవించాలి. చివరకు శాశ్వతమైన మహోత్తమమయిన కీర్తినీ స్థానాన్నీ పొందుతాడు. అబద్ధాలాడేవాడు మొదట చాలా హాయిగా వుంటాడు. కాల క్రమేణ వాడు పడేపాట్లు ఎవ్వడూ పడడు.

సత్యం గురించి తెలుగులో సామెత కూడా వుంది. మనిషికి సత్యం – రోగికి పథ్యం వుండాలి – అని)

7

బృహచ్చ తద్దివ్యమచింత్యరూపం
సూక్ష్మాచ్చ తత్ సూక్ష్మతరం విభాతి
దూరాత్సుదూరే తదిహాంతికే చ
పశ్యత్సు ఇహైవ నిహితం గుహాయామ్.

బ్రహ్మపదార్థం సువిశాలమూ మహోన్నతమూ అయిన అంతరిక్షం (ఆకాశం) కన్నా గొప్పది. అలాగే అంత సూక్ష్మమై వుంటుంది. స్వయం ప్రకాశమానమైన రూపం కలది. ఆ రూపం ఆలోచనకి అందదు. మాయపొరకప్పిన వారికి ఎంతో దూరానవుంటుంది. తనకోసం ధ్యానం, యోగం, చిత్తశుద్ధి, సాత్వికబుద్ధి కలవారై ఉపాసిస్తూ చూడగలిగే వారికి దగ్గరగానే వుంటుంది. అలాటి బ్రహ్మపదార్థం ఎక్కడో వుందని భ్రాంతిపడనక్కరలేదు. ప్రతి జీవికి హృదయంలోనే వుంది.

(38వ పేజీలో)

ఇంద్రియాలు

మన శరీరగతమైన ఇంద్రియాలు కర్మేంద్రియాలు జ్ఞానేంద్రియాలు అనిరెండు రకాలుగా ఉన్నాయి. వాక్, పాణి, పాద, పాయు, ఉపస్థ అనేవి కర్మేంద్రియాలు, త్వక్, చక్షు, శ్రోత్ర, జిహ్వా, ఘ్రాణము అనేవి జ్ఞానేంద్రియాలు. చుక్కాని నావను వలసినట్లు త్రిప్పినట్లు, మానవుని మనస్సు ఇంద్రియాలను ఇచ్ఛవచ్చినట్లు త్రిప్పుతుంది. ఈ విషయాన్నే గీత— "ఇంద్రియాలు గుర్రాలవంటివనీ, మనస్సు పగ్గం (కళ్ళెం) వంటిదనీ వర్ణించింది. దీనిని బట్టి ఇంద్రియాల సంచారవేగం, నిరోధం అనే రెండుకూడా మనస్సుచేతిలో ఉన్నట్లు స్పష్టమయింది.

మనస్సుకనూ ఇంద్రియాలకూ ఇంతటి సంబంధం ఉంది కనుకనే శరీర శాస్త్రజ్ఞులు పది ఇంద్రియాలలో మనస్సును 11వ యింద్రియంగా నిర్ణయించారు.

"బలవానింద్రియగ్రామో విద్వాంసమపి కర్షతి"

ఇంద్రియసముదాయం ఎంతటి విద్వాంసుడైనా తనవైపు ఆకర్షిస్తుంది. మనస్సులో కలసి నప్పుడే ఆ యింద్రియాలకు అంతటి శక్తి అబ్బుతుంది. మనస్సు ఏయింద్రియంలో కలుస్తే ఆ యింద్రియమే తనపనిని చేయకలుగుతుంది. మనస్సు ఆలోచనా నిమగ్నమైనపుడు, కన్ను, చెవి మున్నగు ఇంద్రియాలు స్పష్టంగాచూడలేవు; వినలేవు. కనుక ఇంద్రియాలు తమ బలం చూపాలంటే వాటికి మనస్సు సహాయం ముఖ్యం. ఈ విషయాన్నే గీత ఇలా విశదం చేసింది.

"ఇంద్రియాణాం హి చరతాం
యన్మనోఽనువిధీయతే।
తదస్య హరతి ప్రజ్ఞాం
వాయుర్నావమివాంభసి॥ (2-67)

శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధము అనే విషయ పంచకంతో కూడిన పంచజ్ఞానేంద్రియాలు మనస్సుతో కూడినపుడే బలవంతమై అవి మానవుని వివేక బుద్ధిని, పెనుగాలి నీటిలోని ఓడను వలె పడవేస్తాయి. "ఈ గీతాసూక్తిభావమే "బలవానింద్రియగ్రామః ———" అనే సూక్తిలో ప్రతిబింబించింది.

"పరమార్థదృష్టిలో భౌతికభోగాలు (పరిణామంలో) దుఃఖమే ఫలంగా కలవి కనుకనే పండితుడైనవాడు వానిపొంతపోడు"

"యే హి సంస్పర్శజా భోగాః
దుఃఖయోనయ ఏవ తే।
ఆద్యంతవంతః కౌంతేయ
న తేషు రమతే బుధః॥ (5-22)

మనస్సు

అని గీతామాత ప్రబోధిస్తూంది. గీతావచనాలు త్రికాలాబాధ్యాలు కదా! ఈ ప్రబోధాన్ని బట్టి సామాన్యులకు తాత్కాలికంగా సుఖభ్రాంతిని కలిగించేవి కనుకనే యివి దుఃఖఫలకాలౌతున్నాయి. ఈ సత్యాన్ని తెలిసిన వివేకవంతులు స్వతః వీటికై మక్కువ చూపరు "........ చెప్పకు మిట్టి తుచ్ఛ సుఖముల్ మీసాలపై తేనియల్" అన్న ప్రవరాఖ్యుని నిర్ణయం మీది సత్యాన్ని ఋజువుచేస్తూంది. దీనిని బట్టి భౌతిక విషయాలమీదికి విడిచిన మనస్సు మానవులకు దుఃఖఫలద మౌతుందనీ, దీనికి వ్యతిరేకంగా పారమార్థిక విషయాలతో కూడిన మనస్సు మానవులకు నిత్యసుఖానంద ఫలకమౌతుందనీ తేలినది. ఈ సత్యాన్ని ఋజువు చేసేసూక్తి ఇది.

"మన ఏవ మనుష్యాణాం
కారణం బంధమోక్షయోః।"

భౌతికవిషయ లంపటమైనమనస్సు (కర్తకు) బంధకారకము కాగా పరమార్థ విషయ విలసితమైన మనస్సు (కర్తకు) మోక్షకారకమౌతుంది. కనుక మానవుని బంధమోక్షాలు రెండూ మానవుని మనః ప్రవృత్తిమీదనే ఆధారపడి ఉన్నవన్నమాట. భౌతిక విషయ లగ్నమైన మనస్సు వలన జీవులకు కలిగే అనర్థాలను అవలోకింపుదాం.

లోకంలో తమ యింద్రియాలను వానికి సంబంధించిన విషయాలకు వశంచేసిన జీవులు బంధాలలో చిక్కుకొని క్రమంగా ఎలా నశిస్తున్నాయో గమనించండి.

పుట్టలో ఉన్న పాము నాదస్వర శబ్దానికి తన చెవిని వశంచేయడంచేతనే అది ఆ స్వరంచే ఆకర్షింపబడి పుట్టబయటనున్న పాములవాని చేతిలోబడి క్రమంగా చస్తుంది. ఆడ ఏనుగుయొక్క స్పర్శ సుఖానికి తన మనస్సును లగ్నం చేసిన మగయేనుగు అరణ్యంలో ఆడదాని వెంట బడిపోవటం చేతనే దీనికై యేర్పాటుచేసిన గోతిలో బడి బంధింపబడుతూంది. ఇల్లే మంటనుచూసి ఫలమని భ్రమపడిన మిడుత రూపానికి తన నేత్రేంద్రియాన్ని వశంచేయడం చేతనే మంటలోపడి మ్రగ్గిపోతుంది. ఇక గాలంకి గ్రుచ్చిన మాంసానికి తన జిహ్వేంద్రియాన్ని (నాలుక) వశంచేయడంచేతనే చేప ఆ గాలం పొడుచుకొని చస్తూంది. ఇక పద్మపరిమళానికి తన నాసికను వశంచేసి తుమ్మెద ఆపద్మంలో బంధింపబడి చనిపోతుంది. ఇట్లు తమ పంచేంద్రియాలలో ఒక్కొక్క ఇంద్రియాన్ని ఒక్కొక్క విషయానికి మనస్సుతో సహా వశం చేయడం చేతనే అవి వశిస్తూండం మనం చూస్తున్నదే కదా! తమ మనస్సును (భౌతికంగా) ఇంద్రియాలకు వశంచేసినపుడు మానవులకుకూడా అటువంటి దుర్గతి పట్టే అవకాశం లేకపోలేదు. మానవులకు వారి మనస్సు భౌతిక విషయాలలో లగ్నమైనపుడు అదివారికి బంధకారకమే ఔతూన్న సన్నివేశాన్ని వినే ఉన్నాం కదా! ఈ సత్యాన్ని "మథ్నాతీతి మనః" అనే మనశ్శబ్దవ్యుత్పత్త్యర్థం కూడా ఋజువుచేస్తూంది. సర్వసాధారణంగా మానవుల

[37 వ పేజీలో]

శ్రీ ఖండవల్లి సూర్యనారాయణశాస్త్రి

సప్తగిరి విక్రేతలు

గుంటూరు

శ్రీ వి. వరసింహాచార్య
సత్యదేవ న్యూస్ ఏజెన్సీ
బాపట్ల - 522101 గుంటూరుజిల్లా

పి. పద్మావతి
W/o పి. వి. ఆర్. అప్పారావు
హిందూ ఏజెంట్
పొన్నూరు - 522124 గుంటూరుజిల్లా

శ్రీ జి. గంగాధరరావు
24-9-1 అగ్రహారం (కోనేరుదగ్గర)
గుంటూరు - 522003

శ్రీ ఇ. వి. రమణమూర్తి
C/o శ్రీ విద్యాబుక్‌హౌస్ గాంధీచోక్
ప్రభుత్వ ఆస్పత్రిదగ్గర
తెనాలి - 52.201 గుంటూరుజిల్లా

శ్రీ వి. రామమోహనశర్మ
న్యూస్ ఏజెంట్
ఆర్. టి. సి. బుక్‌స్టాల్
రేపల్లె, గుంటూరుజిల్లా

శ్రీమతి యస్. విజయలక్ష్మి
విజయలక్ష్మి బుక్‌స్టోర్స్
చిలకలూరిపేట (పోస్టు) గుంటూరుజిల్లా

శ్రీ అనుమోలు జగన్నాథరావు
అధ్యక్షులు, కార్యదర్శి. శ్రీవేంకటేశ్వర భక్త
సంఘం, నకరికల్లు - 522615
నరసారావుపేట తాలుకా గుంటూరుజిల్లా

శ్రీ పువ్వాడ కోటేశ్వరవిఠల్‌గుప్త
గుప్తాజనరల్ స్టోర్స్
మంగళగిరి (పోస్టు) గుంటూరుజిల్లా

శ్రీమతి కె. దేవసేన
న్యూస్ ఏజెంట్
11-17-19 రామిరెడ్డిపేట
నరసరావుపేట - 522601 గుంటూరుజిల్లా

శ్రీ వల్లూరి దత్తాత్రేయ ఉమాశంకర్
S/o శ్రీ వల్లూరి ఆంజనేయులు

మారుతి న్యూస్ సర్వీసెస్ 6-16-24
61/1, అరండల్‌పేట గుంటూరు-522002

శ్రీ దిట్టకవి వేంకటరామానుజాచార్యులు
S/o డి. తిరుమలాచార్యులు
శ్రీవాసవీ కన్యకా పరమేశ్వరి దేవాలయం
పిడుగురాళ్ళ - 522413 గుంటూరుజిల్లా

కృష్ణాజిల్లా

శ్రీ కె. వీరేశ్వరరావు
బుక్‌షాప్, కైకలూరు-521 333

శ్రీ కొండూరు పార్థసారథి
రామానుజ కూటం, బచ్చుపేట
మచిలీపట్నం-521 001

శ్రీ ఆర్. శ్రీనివాసన్
C/o ఎన్. శ్రీనివాసన్
16-6-1 గుంటువారివీధి, పూర్ణానందంపేట
విజయవాడ-520 016

శ్రీ వి. రామాచార్యులు
గాయత్రీగురుకుల్ సాయిమహల్‌దగ్గర
ఉయ్యూరు-521 165

శ్రీ కపిలవాయి కేశవరావు
ఏజెంట్ ఆంధ్రపత్రిక, కొండపల్లి (పోస్టు)

సత్యమేవ జయతే నానృతం
సత్యేన పంథా వితతో దేవయానః
యేనాక్రమంతి ఋషయో హ్యాప్తకామా
యత్ర తత్సత్యస్య పరమం నిధానమ్.

ఋషులు సత్యపాలనచేతనే ఈ లోకము నందు తాము చెయ్యవలసిన పనులను సక్రమంగాచేసి కృతకృత్యులై శాశ్వతమైన ఈశ్వరపదమును పొందుతున్నారు. సత్యముచేతనే వైదికమార్గం సువిశాలం అవుతూంది. మోక్షమార్గం తెలుస్తుంది. ఏనాటికైనా మానవుణ్ణి ఏలాటి చిక్కుల్లోంచి మంచి త్రోవకుతెచ్చేది సత్యమే కాబట్టి సత్యమే జయిస్తుంది. ఎన్నడూ అసత్యం జయించదు.

(సత్యవ్రతుడు మిక్కిలి కష్టాలనుభవించ వలసి వస్తుంది. అనుభవించాలి. చివరకు శాశ్వతమైన మహోత్తమమయిన కీర్తినీ స్థానాన్నీ పొందుతాడు. అబద్ధాలాడేవాడు మొదట చాలా హాయిగా వుంటాడు. కాల క్రమేణ వాడు పడేపాట్లు ఎవ్వడూ పడడు.

సత్యం గురించి తెలుగులో సామెత కూడా వుంది. మనిషికి సత్యం - రోగికి పథ్యం వుండాలి - అని)

7

బృహచ్చ తద్దివ్యమచింత్యరూపం
సూక్ష్మాచ్చ తత్ సూక్ష్మతరం విభాతి
దూరా త్సుదూరే తదిహాంతికే చ
పశ్యత్సు ఇహైవ నిహితం గుహాయామ్.

బ్రహ్మపదార్థం సువిశాలమూ మహోన్నతమూ అయిన అంతరిక్షం (ఆకాశం) కన్నా గొప్పది. అలాగే అంత సూక్ష్మమై వుంటుంది. స్వయంప్రకాశమానమైన రూపంకలది. ఆ రూపం ఆలోచనకి అందదు. మాయపొరకప్పిన వారికి ఎంతో దూరానవుంటుంది. తనకోసం ధ్యానం, యోగం, చిత్తశుద్ధి, సాత్వికబుద్ధి కలవారై ఉపాసిస్తూ చూడగలిగే వారికి దగ్గరగానే వుంటుంది. అలాటి బ్రహ్మపదార్థం ఎక్కడో వుందని భ్రాంతిపడనక్కరలేదు. ప్రతి జీవికి హృదయంలోనే వుంది.

(38వ పేజీలో)

(గతసంచిక తరువాయి)

ప్రియా సహాయే లక్ష్మీః
స్థానం సహస్రకిరణస్ప్రయః
వసతిర్వసతిస్స్వాలో,
రత్నాకరః శ్వశురో హరేః.
తదపి హరతి ద్రవ్యం
పూర్ణో జగత్పతిరేష యత్
తదిహ భజతాం కర్తుం
స్వానామనుగ్రహమగ్రహమ్.

వినుము. మఱియొక విషయమును వివరించెదను. శేషగిరి నాథుడు నిత్య శ్రీమంతుడు. వానికి సిరిసంపదలకు లోటు లేదు. వాని ప్రియురాలు రత్నాకరుని కుమార్తెయగు లక్ష్మీదేవి. అతని నివాస స్థలము ధనములకు (వసువులకు) నెలవగు సూర్యమండలము. వాని బావమఱది కువ లయపతి (భూపతి) యగు చంద్రుడు. వాని మామగారు రత్నాకరుడు. తాను స్వయముగా ముల్లోకములకు ప్రభువు. అయిననూ, తన సేవకుల కోరికలను నెఱ వేర్చుటకే, సేవకులనుండి, విత్తమును స్వీక రించుచున్నాడు. ఇందు సందియమేమి యును లేదు. "యస్యానుగ్రహమిచ్ఛామి, తస్య విత్తం హరామ్యహమ్" నేనెవరిని అను గ్రహింపగోరెదనో వారినుండి కొంత విత్త మును స్వీకరించెదనను నానుడిని విని యుండలేదా ?

అఖిల హేయప్రత్యనీక, అనంత కల్యాణ గుణైకతానస్య విశ్వనిదానస్య, శ్రీనివాసా భిధానస్య పరబ్రహ్మణో గుణార్ణవామృత కణానాం వర్ణనే అనిపుణధిషణా ధిషణాద యోఽపి.

ఈ శ్రీనివాస పరబ్రహ్మము, నిర్దుష్ట ములు, అవినశ్వరములు అనంతములునగు గుణములకు నెలవు. ఈ స్థావర జంగ మాత్మక ప్రపంచమునకు మూలకారణము. బృహస్పతి మున్నగు దేవతలు గూడ ఈ పరబ్రహ్మముయొక్క గుణార్ణవములోని కొన్ని అమృతకణములనుగూడ లెక్కింప జాలరనుట-అత్యుక్తి గాదు, అతి శయోక్తి గాదు. మఱియు స్వభావోక్తియే.

...శైలాధిరోహ గిరిమ
వివిధా కాంతిసమ్యుతలాశే
కల్యాణాదోషకల్పే ...
కథనానాకల్పేనావా,
వాతుస్వాభాగ్యలక్ష్మీవిహరణ
కరణే కల్పనాభోగలాపే
దేవే శ్రీవేంకటేశే సతి గా
యచతా కేన వా నాన్యలావా.

ఈ స్వామి సుఖములకునాసి, దుఃఖము నకునాసి, లొంగని చిత్తము గలవాడు. అనగా అతి గంభీరుడు. ఆనందమునకు నెలవగువాడు; కాంతిప్రవాహమునకు శాశ్వత మైనవాడు. మంగళములకు తామర పువ్వు లకు ప్రాతఃకాలము. అపార కృపాంబు మునకు సముద్రుడు. చాతుర్యాతి శయ మునకు చరమసీమ. ఔదార్యాతి శయము నకు ఆటపట్టు. అట్టి శ్రీస్వామివారి గుణ గణములను గణనజేయ మొదలిడిన వారె వ్వరును, ఇంతవఱకు కృతార్థులుగాలేదు. అందఱును విసిగివేసారి, (శాంతులై) విశ్రాంతిని గైకొన్నవారే.

సమగ్రా హి హరేర్వేదైః
సమగ్రాహి గుణావలిః
ప్రత్యక్షేఽపి పరత్వేఽస్య
ప్రత్యక్షేఽపి చ పంక్తయః.

శ్రీ స్వామివారి అనంత కల్యాణ గుణ గణములు, సమగ్రముగా నాలుగు వేద ములచేత వేనోళ్ళ చాటబడినవి. వైకుంఠ మును వీడివచ్చి శ్రీ స్వామివారి కొండ మీద-నిజస్వరూపముతో ప్రత్యక్షమగుట వలన భక్తులందఱకు నాస్తిక్యబుద్ధి అభి వృద్ధి నొందుచున్నది.

అహో మహోన్నత స్యావ్యయస్య సౌలభ్యం కనకకుసుమస్య సౌరభ్యమివ రసికేభ్య ఏవ స్వదతే.

ఆశ్చర్యమాశ్చర్యము. అందఱికన్న మిన్నయైన ఈ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సౌలభ్యము (అందఱకు నందుబాటులో నుండుట)! బంగారు పువ్వునకు గల సౌర భ్యము వలె (సువాసనవలె) బ్రహ్మానందము ననుభవింపగల రసికులకుమాత్రమే తెలియ వచ్చును.

వర్ణః
ప్రపంచ వైశ్వాకంటక
ప్రపంచమైకకంటకః
వరగ్రామవరే వసన్
ఈ పద సౌందర ప్రియః
అమందపీఠికః ప్రసన్న
వృందకీకలోచనః
న కుండలిప్రభాకర
ప్రకాండమండనాయతే.

శ్రీ స్వామివారిని గుఱించి మఱికొంత విపులముగా చెప్పెద. సావధాన చిత్తముతో నారక్షింపుము. శ్రీస్వామివారు, లోకము నందలి లోకకంటకులగు దుష్టులను శిక్షిం చుటకు ప్రతిన బూనియున్నారు. వీరు పాండుభూపాలుని కుమారుల యందెక్కువ మక్కువగలవారు. సూర్యమండలమధ్య భాగమునందు వీరు నిజ స్వరూపముతో నెల్లవేళలా ప్రకాశించుచుందురు. వీరి వడ వడి తీరు జనుల కండ్లకు నాచరణీయమై రమణీయమై యొప్పుచుండును. వీరి కన్నులు సౌరు వికసించిన తెల్లతామరలను బోలియుండును. శ్రీ స్వామివారు, ఈ శేషాచలమునకు సాటిలేని మేటి విభూషణమై యలరారుచున్నారు,

వేంకటాధ్వరిదృష్టిలో వేంకటేశ్వరుడు

అవలోకయ తావ దురగవర ధరణీధర శిరోమణేశ్చక్రపాణే రనితర సుకర వరని కర వితరణ కౌశలమతిపేశలమ్.

(33 వ పేజీలో)

కళావని

సంగీత త్రిమూర్తులలో నొకరుగా పేరొందిన తన అపూర్వ పాండిత్య ప్రతిభచే సంస్కృతభాషను, గానానుగుణంగా అమర్చుగొని కృతులను రచించి, సంగీత లోకానికి ఎనలేని సేవచేసిన ముద్దుస్వామి దీక్షితులు క్రీ॥శ॥ 1775 మార్చి 24వ తేది తిరువారూర్‌లో జన్మించిరి. కర్నాటక సంగీత చరిత్రలో దీక్షితుల కుటుంబమునకు ప్రత్యేకస్థానము గలదు. గొప్ప వాగ్గేయ కారుడైన రామస్వామిదీక్షితులకు 40 సం॥ల వరకు సంతతి లేనందున ఆయన భార్య యగు సుబ్బులక్ష్మితో కలసి తంజావూరు జిల్లాలో గల వైద్యనాథక్షేత్రమునందు వెలసిన ముద్దు కుమారస్వామిని ప్రార్థించగా, ఆ స్వామి వరప్రసాదమున జన్మించిన దీక్షితులకు ముద్దుస్వామి దీక్షితులని నామ కరణము చేసి తలిదండ్రులు ధన్యులైరి.

వీరి గురువు పేరు వేంకటవైద్యనాథ దీక్షితులు. బాల్యములోనే విద్యాభ్యాసము ప్రారంభించి కావ్య, నాటకాలంకార శాస్త్రములలోను, మంత్రయోగ, జ్యోతిష, వ్యాకరణ చ్ఛందశ్శాస్త్రములలోను పరిపూర్ణ మైన కృషిచేసి విశేషమైన పాండిత్యమును సంపాదించిరి. వివాహానంతరము మణలి వచ్చి చిన్నయ్య మొదలియార్‌చే ఆదరింప బడియుండగా, కాశీకి చెందిన చిదంబర నాథయోగి అను యతడు ఒక పర్యాయం మణలివచ్చియుండెను. చిదంబరనాథ యోగి దీక్షితుల ప్రజ్ఞ పాండిత్యమును, వినయవిధేయతను, దైవధ్యానతత్పరతను గుర్తించి మహామంత్రోపదేశము చేసిరి. దీక్షితులు చిదంబరనాథయోగితో కలసి కాశీకి వెళ్ళిరి. అచ్చట ఐదేండ్లపాటు మంత్రావృత్తి చేసుకొనుటయేగాక అష్టమహా సిద్ధులను సంపాదించి, వేదాంత శాస్త్రోపదేశ మొంది గురువుగారి అనుజ్ఞతో తిరిగి మణలివచ్చి దేవతా తృప్తికై యాగాలను నిర్వర్తించెను.

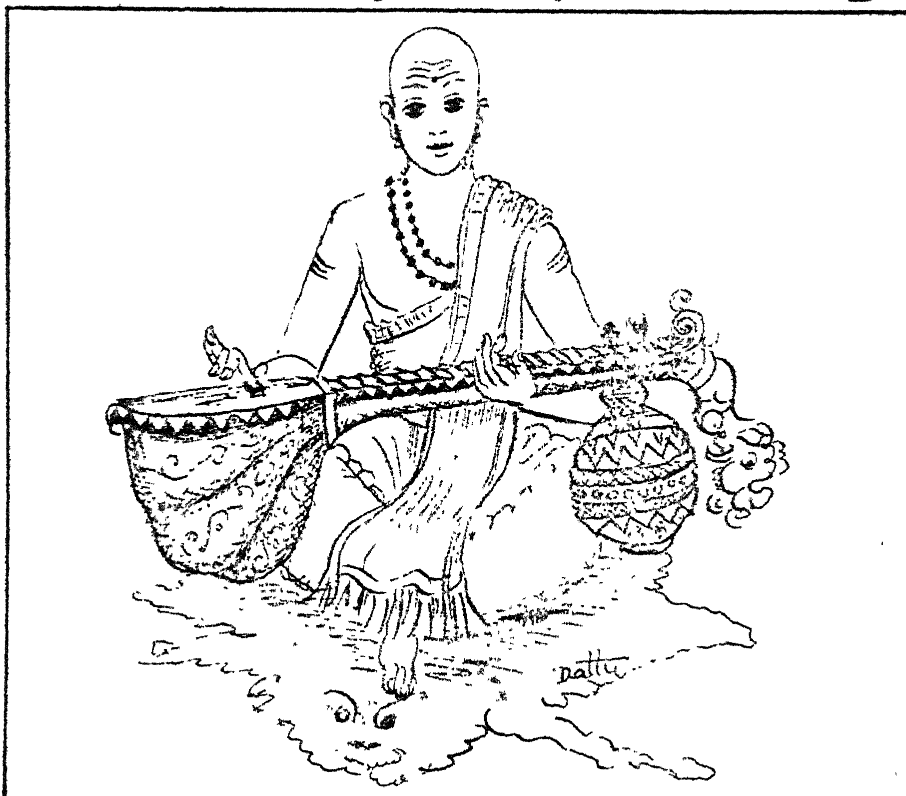
తదుపరి తిరుత్తణి వెళ్ళి సుబ్రహ్మణ్యే శ్వరస్వామి సన్నిధిలో పంచాక్షరీ మంత్ర జపములో నిమగ్నుడైయుండగా ఒక నాడు సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామి ఒక మహా పురుషుని రూపములో దర్శనమిచ్చి దీక్షితుల నోటనిండా చక్కెరను వేసి అదృశ్యులైరి. ఆ రీతిగా సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామి సాక్షాత్కారము దీక్షితులవారికి ప్రాప్తించినది. తత్ఫలితముగా దీక్షితులు సంగీత రచనకు శ్రీకారము చుట్టిరి.

"రాగో మాళవ గౌళస్య రాగానాం ఉత్తమోత్తమః," అని రామామాత్యులచే శ్లాఘింపబడిన మాయా మాళవగౌళ రాగ ముతో "శ్రీనాదాది గురుగుహోజయతి" అని ప్రథమావిభక్త్యంతముగా సంస్కృత ములో మొదటి రచన ప్రారంభించిరి. తరువాత "మానసగురుగుహ" అను కృతిని రచించిరి. తరువాత క్రమముగా సంబోధన ప్రథమ మొదలగు ఏడు విభక్తులలో ఏడు కీర్తనలు రచించిరి. ఇవి గురు గుహాంకితముగా నుండును.

సోదరులగు చిన్నస్వామి, బాలస్వామితో కలసి దీక్షితులు నాలుగు సంవత్సరముల పాటు కంచిలో నివాసమేర్పరచుకొని, కామాక్షీదేవి సన్నిధిలో శ్రీ విద్యోపాసన చేసుకొనుచు, "కంజదళాయతాక్షి కామాక్షి" అని కమలా మనోహరి రాగకృతిని రచించిరి. కంచిలో ఉపనిషద్బ్రహ్మస్వాములతో వేదాంత విచారణ చేసిన సందర్భమున వారు రచించిన రామాష్టపదులకు వర్ణక్రమములో రాగతాళముల నేర్పరచిరి. తరువాత దీక్షితుల కుటుంబము కాంచీపురము వదలి తిరువారూరు వచ్చి యుండునపుడు అందు వెలసిన షోడశగణపతులపైనను గురుగుహ ముద్రతో కృతులను రచించిరి.

ఉదాహరణ: "వాతాపిగణపతిం భజేఽహం" "శ్రీమహాగణపతిం" "పంచమాతంగముఖ" మున్నగు కృతులను రచించిరి. తరువాత క్రీ॥శ॥ 1817లో దీక్షితుల తల్లి పరమపదించిరి. తరువాత రెండు నెలలకు వారితండ్రియును స్వర్గస్థులైరి.

దీక్షితులవారికి బాల్యమునందే వివాహము జరిగెను. కాని ప్రాపంచిక సుఖములు వారిని ఆకర్షింపలేదు. నిరంతర ధ్యానములో నిమగ్నుడైన దీక్షితుల స్వభావమునకు తలిదండ్రులు ఆశ్చర్య పడిరి. మరియొక్క అందమైన కన్యను అతని కిచ్చి వివాహము చేసిన అతని మనసు

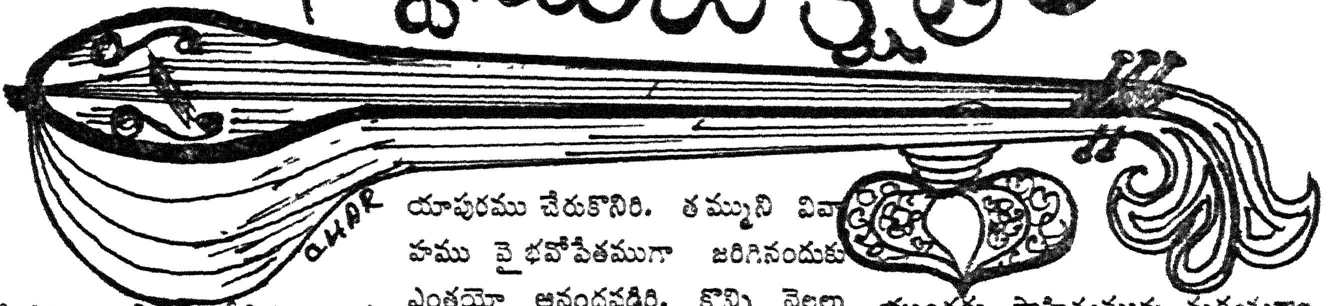

మాదుననిని వివాహము జరిపిరి. అయినను దీక్షితులు యథాప్రకారమే ఉండిరి. వీరికి సంతానము లేదు.

తత్త్వజ్ఞాన సంపన్నులైన దీక్షితులు నాదోపాసనలో నిమగ్నులై ప్రసిద్ధవాగ్గేయ కారులనిపించుకొనిరి. పెక్కుమంది శిష్యులను చేరదీసి వారికి సంగీతము నేర్పిరి.

ఒకనాడు మధుర నుండి కొంతమంది తిరువారూరువచ్చిరి. వారు దీక్షితుల గానమును విని ముగ్ధులైరి. వారికి సంగీతము నేర్పవలెనని దీక్షితులకు విన్నవించుకొనిరి. దీక్షితులు అంగీకరించిరి. తమ్ములైన చిన్నస్వామి, బాలస్వామి వారితోకలసి మధురకు వెళ్ళిరి. మధురకు వెళ్ళిన కొంతకాలమునకు దీక్షితులలో ఒకరైన చిన్నస్వామిదీక్షితులు

ముద్దుస్వామి దీక్షితర్

మరణించిరి. బాలస్వామి దీక్షితులు తిరువారూర్ వెళ్ళి ఈ వార్త అన్నకు దెల్పుటకు గుండె దిటవు లేక మధుర వదలి యాత్రప్రారంభించిరి. రామేశ్వరము చేరు నాటికి ఎట్టయాపురం మహారాజు బాలస్వామి గానమును, వయోలిన్ వాద్యములో అతనికిగల నైపుణ్యమును గుర్తించి ఎట్టయాపురం ఆస్థాన విద్వాంసునిగా రావలెనని కోరిరి. క్రీ॥ శ॥ 1824 లో బాలస్వామి ఎట్టయాపురం సంస్థానములో విద్వాంసుడుగా నియమింపబడెను. అది మొదలు బాలస్వామి ఎట్టయాపురములోనే స్థిరపడిరి. ఈ సంఘటన దీక్షితులకుటుంబ చరిత్రలో ఒక ప్రముఖ ఘట్టము.

ముద్దుస్వామి దీక్షితులవారు కాలక్రమేణా తమ్ముని మరణవార్తయు, బాలస్వామి దీక్షితులు ఎట్టయాపురముచేరుకొనిన విషయములు తెలిసికొనిరి. తమ్ముని జూచుటకై కుటుంబ సమేతముగా, శిష్యులతో గూడి ఎట్టయాపురమునకు బయలుదేరిరి. మార్గమధ్యమున అనావృష్టిచే పాడయిన పంటభూములను చూచి, దీక్షితుల హృదయము పరితపించి వెంటనే అమృతవర్షిణి రాగముతో "ఆనందామృత కర్షిణి, అమృత వర్షిణి" అను కృతిని రచించి గానము చేయగా దైవానుగ్రహముచే మేఘావృత్తమై కుండపోతగా వర్షము కురిసెనట. వర్షము వలన దారి పాడయినప్పటికిని కష్టపడి ఎట్టయాపురము చేరుకొనిరి.

ఎట్టయాపురము ప్రభువు బాలస్వామి దీక్షితుల వివాహమునకు అన్ని ఏర్పాట్లు చేసిరి. అదే సమయమున దీక్షితులు ఎట్టయాపురము చేరుకొనిరి. తమ్ముని వివాహము వైభవోపేతముగా జరిగినందుకు ఎంతయో ఆనందపడిరి. కొన్ని నెలలు ఎట్టయాపురమునందుండి దీక్షితులు తిరువారూరు చేరుకొనిరి. క్రీ॥ శ॥ 1835 లో ఎట్టయాపురము రాజపుత్రుని వివాహ సందర్భముగా దీక్షితులవారిని రమ్మని మహారాజు ఆహ్వానము పంపెను. కొలది నెలలు కాలము మాత్రమే తాను జీవించియుండగలనని తెలుసుకొనిన దీక్షితులు అందరివద్ద శలవు తీసుకొని ఎట్టయాపురము చేరుకొని రాజపుత్రుని వివాహమును తిలకించి అచ్చటనే ఉన్న సమయమున ఒకనాడు పట్టపుటేనుగు మతిభ్రమించి శ్మశానము వైపునకు పరుగెత్తెను. ఆ విధముగా జరుగుట అశుభసూచకముగా భావించి రాజు కంగారుపడిరి. రాజకుటుంబమున కెటువంటి ప్రమాదము జరుగదనియు, ఆ ఏనుగు ఆ విధముగా పరుగెత్తుట దీక్షితులవారి అవసాన కాలము సూచన అని చెప్పిరి. క్రీ॥శ॥ 1835 తులామాస, కృష్ణ చతుర్దశినాడు తన 60వ ఏట ముద్దుస్వామి దీక్షితులు దివంగతులయిరి.

దీక్షితులవారికి సంస్కృత భాషయందు గల అభిమానము అద్వితీయము. సంస్కృత భాషలో అసంఖ్యాకములయిన కృతులను రచించిరి. వీరి కృతులలోగల యతిప్రాసలు సహజ సుందరములు. దీక్షితుల కృతులలో భాష చాలా ప్రౌఢమైనది. వీరి రచనలు విళంబకాలములో రసపుష్టికల రాగభావములలో నుండి పల్లవి అనుపల్లవి చరణములను మూడు విభాగములతో గూడియుండు సప్పటికి నొకదాని దాతువు ననుసరించి నింపాదిగ యుండదు. సాహిత్యమును మధ్యమకాల సాహిత్యముగా నడుపు ప్రత్యేకత వీరి రచనలలో చూడగలము. దీక్షితుల రచనలలో గోపుచ్ఛయతి, స్రోతోవహయతులు సంస్కృత భాషలో వీరికి గల అసాధారణ ప్రజ్ఞను విశదీకరించును.

ఉదాహరణ: "శ్రీ వరలక్ష్మినమస్తుభ్యం" (శ్రీరాగం)లో కృతిదీక్షితులవారి గోపుచ్ఛ యతికి చక్కని ఉదాహరణ. "శ్రీసారసపదే, రసపదే, సపదే, పదే, పదే"

దీక్షితులవారి కృతులలో రాగముద్ర మరియొక ప్రత్యేకము. వీరు సాముదాయక కృతులను రచించిరి. ఈ కృతులు ఒకే

(36వ పేజీలో)

(గతసంచిక తరువాయి)

దేవ్యువాచ :

వక్త్రం శ్రమాంబు నికరైః స్తుకరమ్బితం తే
బింబాధరాంబక యుగం ధవలారుణం తే
వ్యక్తత్వమావహతి ఫాలతలే విలాసః
కస్తూరికాసుతిలకం న విలోకయామి ॥

ప్రభో! మీ యొక్క ముఖంచూడగా రతి కేళియందు ఉత్పన్నమయిన స్వేదబిందువులు అలంకరించుకొన్నవి. పెదవులు తెల్లబడినవి. రెండు నేత్రములు ఎఱ్ఱగా మారినవి. మీ శరీరము విలాసమునందు తేలియాడినట్లు స్పష్టముగా తెలియుచున్నది. కస్తూరి తిలకము కూడ మరుగునపడినది.

ఓ గోవిందా! మీవక్షం మీద అక్కడక్కడ గోటితో గీరినట్లున్న గాయములున్నవి. సుందరాంగుల దేహములందలి చందనము మీ వక్షస్థలం అంతా వ్యాపించియున్నది. ఈ గుర్తులను బట్టి రాత్రి అంతా మీరు వేరొక స్త్రీతో ఉపభోగము అనుభవించినట్లు తెలియుచున్నది. అందుచేత నీవు నా ఎదుట నుండి శీఘ్రముగా పొమ్ము గత రాత్రి ఎచ్చట గడిపితివో అచ్చటికే పొమ్ము.

భగవానువాచ :

సత్యం వదామి కమలే శృణు కాననాన్తే
మత్వా భ్రమాత్ స్త బక
సన్నత వల్లరీం త్వామ్ ।

స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. ఆపెదవుల పై ఆ ప్రకాశము చూడ ఆ కేళియందు మీరు విజయము పొందినట్లు స్పష్టమగుచున్నది.

దేవ్యువాచ :

పీతాంబరం కనక భూషణమన్యనార్యై
దత్వా తదీయ వసనాభరణాని ధృత్వా।
వేషం ప్రగృహ్యబహుదోష విదూషి తస్త్వం
ఖేదం కరోషిపురుషోత్తమమానసే మే॥

ఓ పురుషోత్తమా! మీరు ఏస్త్రీ పొందు కొరకో పోయి మీ వస్త్రాభరణాదులను ఆమెకిచ్చి ఆమె వస్త్రాభరణాదులను ధరించివచ్చి యున్నారు. ఇటువంటి శృంగార వేషముతో నా ఎదురుగానిలబడిన మిమ్ములను చూడగా నాకు దుఃఖం వచ్చుచున్నది.

భగవానువాచ :

దేవి! ప్రసీదసి నచేన్మయి కా గతిర్మే
త్వత్ప్రత్యయార్థమధునా
పురత స్తవాహమ్ ॥
వహ్నిం ప్రవిశ్య పునరేవ విషం పిబామి
మజ్జామి వాఽమ్బునిని తులాం
ప్రవిశామివాఽథ ॥

(34 వ పేజీలో)

ప్రణయకలహాలీల

భగవానువాచ :

వేగాదు పాగత వతో
వదనే శ్రమాంబుజాతం
శనైస్తిలక మాకులితం చ తేన ।
నైసర్గికం నయనయోర్న వినారుణత్వం
త్వదృక్త్రి శీధు మపిబన్
ధవలోఽధరో మే ॥

దేవి! అతి శీఘ్రముగా వచ్చుటచేత ముఖముమీద స్వేదబిందువులు ఏర్పడినవి. ఆ కారణముగా కస్తూరి తిలకము చెదిగిపోయినది (మాయమైనది). నా రెండు కనులు ఎప్పుడూ కమలములవంటి ఎఱుపుతోనే ఉంటాయి. నీ అధరామృతపానము లేక నా పెదవులు తెల్లబడినవి.

దేవ్యువాచ :

వివిధ నఖ పదాంకై రంకితం చాపి
వక్షోరుహ సరస హరిద్రా
ముద్రితోరః స్థలం తే ।
వపురిదముపభుక్తం భాగ్య
కృత్యాంసులాభిః
మమ నయనపథాగ్రాద్
గచ్ఛ గోవింద శీఘ్రమ్ ॥

ఆశ్లిష్య తత్ర్పసవ పాంసుభిరంకితోఽస్మి
వక్షఃస్థలే క్షతి రభవద్వనకంటకైశ్చ ॥

హే లక్ష్మీ! విను! సత్యంచెపుతున్నాను. నేను అరణ్యములో విహరిస్తూ ఒక పుష్ప గుచ్ఛమునందు నిన్నే ధ్యానిస్తూ హృదయేశ్వరివి నీవే అని భావించి మరచిపోయి ఆ పుష్పగుచ్ఛమును ఆలింగనము చేసుకొన్నాను. అంతే ఆ పుష్పములోని పుప్పొడి నా వక్షస్థలముపై వ్యాపించినది. దాని యొక్క ముళ్ళు నా వక్షమునకు తగిలి గాయమైనది. అంతేగాని ఇంకో స్త్రీతో విహరించలేదు.

దేవ్యువాచ :

సర్వాణి పంచశర సంగర సంచితాని
చిహ్నాని వంచక కథంచిత్
పట్టనుతాని ।
శక్యాని చాటువచనైః పరిహృత్యమధ్య
బింబాధరక్షతిరియం
జయమాతనోతి ॥

మీ శరీరముపై గల ఇతర గుర్తులను బట్టి మీరు వేరొక స్త్రీతో విహరించినట్లు

(గతసంచిక తరువాయి)

ఐదవ అధ్యాయం — కర్మసన్న్యాసయోగం

అర్జున ఉవాచ:

సన్న్యాసం కర్మణాం కృష్ణ! పునర్యోగం చ శంససి ।
యచ్ఛ్రేయ ఏతయో రేకం తన్మే బ్రూహి సునిశ్చితమ్ ॥

అర్జునుడు: కృష్ణా! ఒకసారి కర్మ సన్న్యాసం చేయమనీ, మరోసారి కర్మయోగం ఆచరించమనీ ఉపదేశిస్తున్నావు. ఈ రెండింటిలో ఏది మంచిదో నాకు తేల్చి చెప్పు.

శ్రీ భగవానువాచ:

సన్న్యాసః కర్మయోగశ్చ నిఃశ్రేయసకరావుభౌ ।
తయోస్తు కర్మసన్న్యాసాత్ కర్మయోగో విశిష్యతే ॥

శ్రీభగవానుడు: (చెప్పారు) కర్మత్యాగమూ, కర్మయోగమూ కూడా మోక్షం కలుగ జేస్తాయి. అయితే ఈ రెండింటిలో నిష్కామ కర్మయోగం మేలు.

జ్ఞేయస్స నిత్యసన్న్యాసీ యో న ద్వేష్టి న కాంక్షతి ।
నిర్ద్వన్ద్వో హి మహాబాహో! సుఖం బన్ధా త్ప్రముచ్యతే ॥

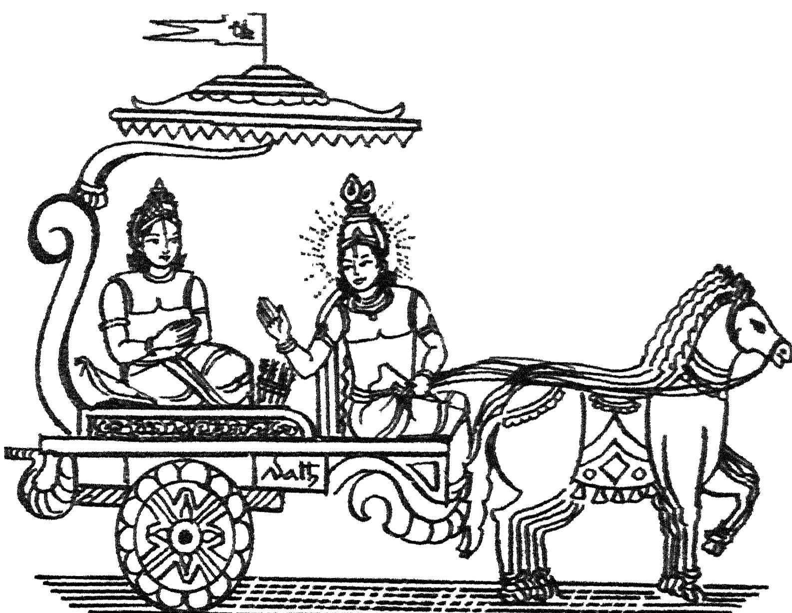
జ్ఞానయోగులు పొందే ఫలమే కర్మయోగులూ పొందుతారు. జ్ఞానయోగం, కర్మయోగం ఒకటే అని గ్రహించిన వాడే నిజమైన జ్ఞాని.

సన్న్యాసస్తు మహాబాహో దుఃఖ మాప్తు మయోగతః ।
యోగయుక్తో మునిర్బ్రహ్మ న చిరేణాధిగచ్ఛతి ॥

అర్జునా! కర్మయోగం అవలంబించకుండా సన్న్యాసం పొందడం సాధ్యపడేదికాదు. నిష్కామకర్మచేసే ముని అచిరకాలంలో బ్రహ్మసాక్షాత్కారం పొందుతాడు.

యోగయుక్తో విశుద్ధాత్మా విజితాత్మా జితేన్ద్రియః ।
సర్వభూతాత్మభూతాత్మా కుర్వన్నపి న లిప్యతే ॥

నిష్కామకర్మాచరణం, నిర్మలహృదయం, మనోజయం ఇంద్రియ నిగ్రహం కలిగి, సమస్త జీవులలో వుండే ఆత్మ, తన ఆత్మ ఒకటే అని తెలుసుకున్నవాడు కర్మలు చేసినా ఎలాంటి దోషమూ అంటదు.

శ్రీమద్భగవద్గీత

(సీరియల్)

వ్యాఖ్యాత:

శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి

అర్జునా! దేనిమీదా ద్వేషం, కోరిక లేనివాడు నిత్య సన్యాసి, సుఖదుఃఖాది ద్వంద్వాలు లేకుండా అలాంటివాడు సులభంగా భవ బంధాల నుంచి విముక్తి పొందుతున్నాడు.

సాంఖ్యయోగౌ పృథగ్బాలాః ప్రవదంతి న పండితాః ।
ఏకమప్యాస్థిత స్సమ్యక్ ఉభయోర్విన్దతే ఫలమ్ ॥

జ్ఞానం వేరూ, కర్మయోగం వేరూ అని అవివేకులే తప్ప వివేకులు చెప్పరు. ఈ రెండింటిలో చక్కగా ఏ ఒక్కదాన్ని ఆచరించినా మోక్షఫలం దక్కుతుంది.

యత్సాంఖ్యైః ప్రాప్యతే స్థానం తద్యోగై రపి గమ్యతే ।
ఏకం సాంఖ్యం చ యోగం చ యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥

నైవ కిఞ్చిత్కరోమీతి యుక్తో మన్యేత తత్త్వవిత్ ।
పశ్యన్ శృణ్వన్ స్పృశన్ జిఘ్రన్ అశ్నన్ గచ్ఛన్ స్వపన్ శ్వసన్ ॥

ప్రలపన్ విసృజన్ గృహ్ణన్ ఉన్మిషన్ నిమిషన్నపి ।
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేషు వర్తన్త ఇతి ధారయన్ ॥

పరమార్థ తత్త్వం తెలిసిన కర్మయోగి తానేమీ చేయడం లేదనే తలుస్తాడు. చూడడంలో, వినడంలో, తాకడంలో, వాసన చూడడంలో, తినడంలో, నడవడంలో, నిద్రపోవడంలో, ఊపిరి పీల్చడంలో, మాట్లాడటంలో, గ్రహించడంలో, కళ్లు తెరవడంలో, మూయడంలో ఆ యా ఇంద్రియాలే వాటి వాటి

విషయాలలో ప్రవర్తిస్తున్నాయని అతను తెలుసు కోవడమే దీనికి కారణం.

బ్రహ్మణ్యాధాయ కర్మాణి సంగం త్యక్త్వా కరోతి యః ।
లిప్యతే న స పాపేన పద్మపత్రమివామ్భసా ॥

నీరు తామరాకును అంటదు. అలాగే పరమేశ్వరార్పణ బుద్ధితో ఫలాపేక్షలేకుండా కర్మలు చేసేవాడిని పాపాలు అంటవు.

కాయేన మనసా బుద్ధ్యా కేవలై రిన్ద్రియై రపి ।
యోగినః కర్మ కుర్వన్తి సఙ్గం త్యక్త్వాఽఽత్మశుద్ధయే ॥

కర్మయోగులు ఆసక్తి, అభిమానం విడిచిపెట్టి తమ శరీరంతో మనస్సుతో, బుద్ధితో, వట్టి ఇంద్రియాలతో కర్మలు చిత్తశుద్ధి కోసమే చేస్తుంటారు.

యుక్తః కర్మఫలం త్యక్త్వా శాన్తి మాప్నోతి నైష్ఠికీమ్ ।
అయుక్తః కామకారేణ ఫలే సక్తో నిబధ్యతే ॥

నిష్కామకర్మయోగి కర్మఫలాన్ని విడిచిపెట్టి, ఆత్మ జ్ఞానంవల్ల కలిగే శాశ్వతమైన శాంతి పొందుతాడు. అలా కాకుండా ఫలాపేక్షతో కర్మలు చేసేవాడు కర్మబంధంలో చిక్కు కుంటాడు.

సర్వకర్మాణి మనసా సన్న్యస్యాస్తే సుఖం వశీ ।
నవద్వారే పురే దేహీ నైవ కుర్వన్న కారయన్ ॥

ఇంద్రియ నిగ్రహం కలిగినవాడు మనస్సుతో కర్మ లన్నిటినీ వదలిపెట్టి తాను ఏమీ చేయకుండా, ఇతరుల చేత చేయించకుండా, తొమ్మిదిద్వారాలుండే శరీరమనే పట్టణంలో హాయిగా వుంటాడు.

న కర్తృత్వం న కర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః ।
న కర్మఫలసంయోగం స్వభావస్తు ప్రవర్తతే ॥

పరమేశ్వరుడు జీవులకు కర్తృత్వంకాని, కర్మలు కాని కర్మఫలాపేక్షకాని కలగజేయడంలేదు. ప్రకృతులూ, ప్రారబ్ధాలు కర్తృత్వాదులకు కారణాలు.

నాదత్తే కస్యచి త్పాపం న చైవ సుకృతం విభుః ।
అజ్ఞానేనావృతం జ్ఞానం తేన ముహ్యన్తి జన్తవః ॥

భగవంతుడికి ఎవరి పాపపుణ్యాలతోనూ ప్రమేయం లేదు. కాని, జ్ఞానాన్ని అజ్ఞానం ఆవరించడంవల్ల జీవులకు అలాంటి భ్రమ కలుగుతున్నది.

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం యేషాం నాశిత మాత్మనః ।
తేషామాదిత్యవద్ జ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరమ్ ॥

ఆత్మజ్ఞానంతో అజ్ఞానాన్ని రూపుమాపుకున్నవాళ్లు సూర్యుడి కాంతిలాంటి తమ జ్ఞానంతో పరబ్రహ్మ స్వరూపాన్ని సాక్షాత్కరింపచేసుకొంటారు.

తద్బుద్ధయ స్తదాత్మానః తన్నిష్ఠా స్తత్పరాయణాః ।
గచ్ఛ న్త్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిర్ధూత కల్మషాః ॥

ఆ పరమాత్మమీదే బుద్ధినీ, మనస్సునూ నిలిపినవాళ్లూ, ఆ పరాత్పరుడిమీదే నిష్ఠ, ఆసక్తి కలిగినవాళ్లూ జ్ఞానంతో పాపాలను పోగొట్టుకుని పునర్జన్మలేని మోక్షం పొందుతారు.

విద్యా వినయ సమ్పన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని ।
శుని చైవ శ్వపాకే చ పణ్డితా స్సమదర్శినః ॥

విద్యా వినయాలు కలిగిన బ్రాహ్మణుడిని, గోవును, ఏనుగును, కుక్కను, చండాలుడిని ఆత్మజ్ఞానులు సమదృష్టితో చూస్తారు.

ఇహైవ తైర్జిత స్సర్గో యేషాం సామ్యే స్థితం మనః ।
నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ తస్మా ద్బ్రహ్మణి తే స్థితాః ॥

సర్వభూతాలనూ నిశ్చలమనస్సుతో, సమభావంతో సందర్శించిన వాళ్లు సంసారబంధాన్ని ఈ జన్మలోనే జయిస్తారు. పరబ్రహ్మ దోషం లేకుండా సర్వత్రా సమంగా ఉంటుంది కనుక అలాంటి సమదృష్టి కలిగినవాళ్లు ముక్తి పొందుతారు.

నప్రహృష్యే త్ప్రియంప్రాప్యనోద్విజేత్ప్రాప్య చాప్రియమ్।
స్థిరబుద్ధిరసమ్మూఢో బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మణి స్థితః ॥

మోహంలేకుండా నిశ్చలమైన బుద్ధివున్న బ్రహ్మవేత్త ఇష్టమైనది సంప్రాప్తించినప్పుడు సంతోషించడు; ఇష్టంలేనిది సంభవించినప్పుడు విచారించడు. బ్రహ్మలోనే నిరంతరం లీనమై వుంటాడు.

బాహ్యస్పర్శేష్వసక్తాత్మా విన్దత్యాత్మని యత్సుఖమ్ ।
స బ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా సుఖమక్షయ మశ్నుతే ॥

ప్రపంచ సుఖాల మీద ఆసక్తిలేనివాడు ఆత్మానందం అనుభవిస్తాడు. అలాంటి బ్రహ్మనిష్ఠ కలిగినవాడు శాశ్వతమైన ఆనందం పొందుతాడు.

యే హి సంస్పర్శజా భోగా దుఃఖయోనయ ఏవ తే ।
ఆద్య న్తవన్తః కౌన్తేయ ! న తేషు రమతే బుధః ॥

కౌంతేయా ! ఇంద్రియలోలత్వం అనుభవించే బాహ్య సుఖాలు దుఃఖ హేతువులు; క్షణికాలు. అందువల్ల నిర్మలబుద్ధి కలవాడు వాటిని ఆశించడు.

శక్నోతీహైవ యస్సోఢుం ప్రాక్ఛరీర విమోక్షణాత్ ।
కామక్రోధోద్భవం వేగం స యుక్తస్స సుఖీ నరః ॥

కామ క్రోధాలవల్ల కలిగే ఉద్రేకాన్ని జీవితకాలంలో అణగద్రొక్కినవాడే యోగి; సుఖవంతుడు.

(32 వ పేజీలో)

కట్నములు
శుల్కములు
శాస్త్రసమ్మతములా?

శ్రీ రాంపల్లి శ్రీరామచంద్రమూర్తి

ఈనాడు ఆడపిల్లలవివాహములు చేయ లేక తల్లి దండ్రులు పడుతున్నబాధలు ఆవేదన వర్ణనాతీతములు. ఏదోరీతిగా పెండ్లి చేసి పిల్లల నత్తవారింటికి పంపిన తరువాత కూడ చాలినంత కట్నము తేలేదనియో చీరలు సారెలు చాలినన్ని తేలేదనియో తమ పిల్లలను అత్తలు ఆడుబిడ్డలు పెట్టు ఆరడులు కన్న తల్లిదండ్రులను క్రుంగదీయు చున్నవి. అత్తవారింట బాధలు సహింప లేక నిండు ప్రాణములు తీసుకొన్న "అబలల"ను గూర్చి కూడా నిత్యము వార్తా పత్రికలలో చదువుచున్నాము. ఈ దుఃస్థితికి కారణమేమి? దీనికి బాధ్యులెవరు?

మనమందరము హిందువులమని గర్వింతుము! మనవేదములు, మనశాస్త్ర ములు, మనపురాణాదులు ప్రపంచమునకే సందేశమీయగల యపూర్వ వాఙ్మయమని మురిసిపోదుము! కాని వేదములు, శాస్త్ర ములు, పురాణాదులు ఏమిచెప్పినవో గమ నింపము. గమనించినను ఆచరింపము. వేదాదులందు నిష్ణాతులైనవారును వక్ర మార్గములనే యవలంబించుచున్నారు. నవ నాగరికులమని విఱ్ఱవీగువారుకూడ అదే దారిని పోవుచున్నారు.

ఇట్టి స్థితిలో మన సమాజ వ్యవస్థ నావ రించియున్న చీడనెట్లు తొలగింపవల యును? సమస్త ధర్మములకు మూలము వేదము. భారతము పంచమ వేదము. భారతమున వివాహవ్యవస్థ యేరీతిగా నుండవలెనని శాసించినారో తెలిసికొన్న యెడల వేదశాస్త్రాదులు పరమప్రమాణ మనియు మన హిందువులు ఆస్తికు లనియు భావించుచున్న మనము ఆచర ణలో ఎంతగా దిగజారిపోయినామో తెలిసి కొని సిగ్గుతో తలలు వంచుకొన వలసి వచ్చును.

అంపశయ్యపై పరుండియున్న భీష్ముని కడకు ధర్మరాజు సోదరులతో వచ్చి తన సందేహములు తీర్చుకొనుటకు ఎన్నియో ప్రశ్నలడుగును. ఆ ప్రశ్నలకు సమాధాన ముగా భీష్ముడు చెప్పిన విషయములు సర్వదా, సర్వథా, సర్వులకు శిరోధార్య ములు.

ఆనుశాసనిక పర్వమున భీష్మునిచూచి ధర్మరాజు వివాహ సంబంధమైన ప్రశ్న లడుగుటయు ఆ ప్రశ్నలకు భీష్ముడు సమా ధానము చెప్పుటయు పరిశీలించిన నేటి వివాహ వ్యవస్థకు పట్టిన జాడ్యము నిర్మూ లము చేయవచ్చును.

ధర్మరాజు భీష్మునిచూచి తాతా! సమస్త ధర్మములకు కుటుంబ జీవనమునకు గృహ మునకు దేవతలకు పితృదేవతలకు అతిథు లకు మూలాధారమైన కన్యాదానమును గూర్చి చెప్పుమని యడుగును. ఎట్టివరునకు కన్యనీయవలెనని ప్రశ్నించును. దానికి సమాధానముగా భీష్ముడు పలికిన పలుకులు గమనింపుడు.

శీలవృత్తే సమాజ్ఞాయ
విద్యాం యోనిం చ కర్మ చ,
సద్భిరేవం ప్రదాతవ్యా
కన్యా గుణయుతే వరే.

వరునకుండవలసిన లక్షణములలో శీలము నకు ప్రాధాన్యమిచ్చి మొదట పేర్కొ న్నారు. తరువాత నడవడి గమనింప వలెను. శీలవృత్తములు గమనించిన పిదపనే చదువును పరిశీలింపవలెను. ఆ తరువాత చూడవలసినవి వరుని తల్లి దండ్రుల మంచిచెడ్డలు. ఆ తరువాత మాత్రమే వరుని ఉద్యోగము, హోదా చూడవలయును. ఇవియన్నియు చూచి వరుని గుణగణములు గ్రహించి కన్యా దానముచేయవలయును. వరుని పరిశీల నలో ధనవిషయము మాట మాత్రము పేర్కొనకుండుట ఇచట మనము ప్రత్యే కముగా గమనింప వలయును.

నవనాగరకులమైన మనము ఇప్పుడు దేనికి ప్రాధాన్యమిచ్చుచున్నాము? ఆ స్తికి హోదాకు ప్రాధాన్యమిచ్చి శీలవృత్తము లను గాలికి విడిచిపెట్టుచున్నాము. ఇట్టి స్థితిలో ఆడపిల్లలు కష్టనష్టములకు గురి యగుటలో నాశ్చర్య మేమున్నది?

మనము వధూవరుల యిష్టానిష్టముల నెక్కువగా గమనింపక మన యిష్టాను సారము వివాహము చేయరాదని భీష్ముడు ఖండితముగా చెప్పుచున్నాడు. చూడుడు!

ఆత్మాభిప్రేతముత్సృజ్య
కన్యాభిప్రేత ఏవ యః,
అభిప్రేతా చ యా యస్య
తస్మై దేయా యుధిష్ఠిర.

కన్న తల్లిదండ్రులు తమ కిష్టమైన వరునకు కాక కన్య యిష్టపడువానికి, కుమార్తె నీయవలెనని ఆడపిల్లల తల్లి దండ్రులకు హితవుగ పలికినాడు.

ఇంక వివాహమున ధనమునకు ప్రాధా

సప్తగిరి

చిత్తూరు జిల్లా

శ్రీ ఏ. కె. సుబ్రహ్మణ్యం
న్యూస్ ఏజెంట్ పాకాల (పోస్టు)

శ్రీ కె. దొరస్వామి చెట్టి
C/o ఆర్. డి. కన్నయ్యనాయుడు
అడ్వొకేట్ ఎం. బి. రోడ్
పుత్తూరు-517 503

శ్రీ టి. పి. ఉమాపతి
మెయిన్‌రోడ్ నారాయణవనం (పోస్టు)
పుత్తూరు తాలూకా

శ్రీమతి వి. వసుమతి
C/o వి. శ్రీనివాసాచార్యులు
బ్లాక్ ఎక్స్‌టెన్షన్ ఎడ్యుకేషన్
పి. టి. ఎం. పోస్టు-517 319

శ్రీ బి. జయచంద్రప్రకాష్
C/o డి. జగన్నాథం
స్టేట్‌బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా
పలమనేరు-517 408

శ్రీ సి. వేంకటరెడ్డి
3/90, బజార్‌వీధి వాయల్పాడు (పోస్టు)

శ్రీ టి. సి. ఉమాపతి
మెయిన్‌రోడ్ నారాయణవనం (పోస్టు)
పుత్తూరు తాలూకా

శ్రీమతి వి. వసుమతి
C/o వి. శ్రీనివాసాచార్యులు
బ్లాక్ ఎక్స్‌టెన్షన్ ఎడ్యుకేషన్
సి. టి. ఎం. పోస్టు-517 319

శ్రీ బి. జయచంద్రప్రకాష్
C/o డి. జయానందం
భారతీయ స్టేట్ బ్యాంకు
పలమనేరు (పోస్టు)

శ్రీ సి. వెంకటరెడ్డి
3-90, బజార్‌వీధి వాయల్పాడు (పోస్టు)

న్యమీయరాదని చెప్పిన మాట పెల్లరు గమనించి తీరవలయును.

ధనేన బహుధా క్రీత్వా
సంప్రలోభ్య చ బాంధవాన్,
అసురాణాం నృపైతం వై
ధర్మమాహుర్మనీషిణః.

బంధువులను ప్రలోభపెట్టి శుల్కమిచ్చి వధువును కాని, కట్నమిచ్చి వరుని కాని కొన్న యెడల అది అసురుల (రాక్షసుల) వివాహము అనబడును. అనగా మనము రాక్షస ప్రవృత్తిలో నున్నామని కూడ గమనింపలేని దుఃస్థితిలో నున్నాము.

ఈనాడు కన్నబిడ్డలకు వివాహములు చేయలేక చాలమంది ఆడపిల్లల తండ్రులు నిస్సహాయ స్థితిలోనున్నారు. రజస్వలయై యెన్ని యేండ్లు గడచినను కట్నములు కానుకలు ఇవ్వలేక పిల్లలను గూర్చి తల్లిదండ్రులు పడు వేదనకు వ్యాసమహర్షియే చక్కని పరిష్కారము చూపినాడు. గమనింపుడు.

త్రీణి వర్షాణ్యుదీక్షేత
కన్యా ఋతుమతీ సతీ,
చతుర్థే త్వథ సంప్రాప్తే
స్వయం భర్తారమర్జయేత్.

రజస్వలయైన పిదప మూడు సంవత్సరముల వరకు స్త్రీ తన తలిదండ్రులు వివాహము చేయుదురేమో వేచి చూచి నాల్గవ సంవత్సరమున తన భర్తను తానే సంపాదించుకొనవచ్చును.

ఆ విధముగా భర్తను సంపాదించుకొన్న స్త్రీని కాని ఆ స్త్రీ తలిదండ్రులనుకాని సమాజము చిన్నచూపు చూచుట యెంత మాత్రము తగదు. అది శాస్త్ర విరుద్ధము కాదు కదా!.

కన్యాశుల్కమును కోరుట పరమనీచమని యెట్లు గర్హింపబడెనో చూడుడు.

అన్యైర్గుణైరుపేతం తు
శుల్కం యాచన్తి బాన్ధవాః.

ముసలితనము, రోగము మున్నగునవి కల వరులే శుల్కము కోరుదురు. కావున అది శాస్త్ర నిషిద్ధము. యోగ్యుడయిన వరునకే కన్య నీయవలయును. అది దేశ క్షేమమునకు మూలము అనుచున్నాడు భీష్ముడు. గమనింపుడు.

నానిష్టాయ ప్రదాతవ్యా
కన్యా ఇత్యృషిచోదితమ్,
తన్మూలం కామమూలస్య
ప్రజనస్యేతి మే మతిః.

కన్య నిష్టములేని వరున కీయరాదు. అట్లిచ్చిన సంసార సుఖము లేకుండుటయేకాక మంచి సంతానము కలుగదు. కన్యనిష్టపడు వరునకిచ్చిన సంసార సుఖము అనుభవించుటయే కాక సత్సంతానము బడసి దేశమునకు మేలు కూర్చును.

న హ్యేవ భార్యా క్రేతవ్యా
న విక్రయ్యా కథంచన.

భార్య కొనదగు వస్తువుకాని అమ్మదగు వస్తువు కాని కాదు.

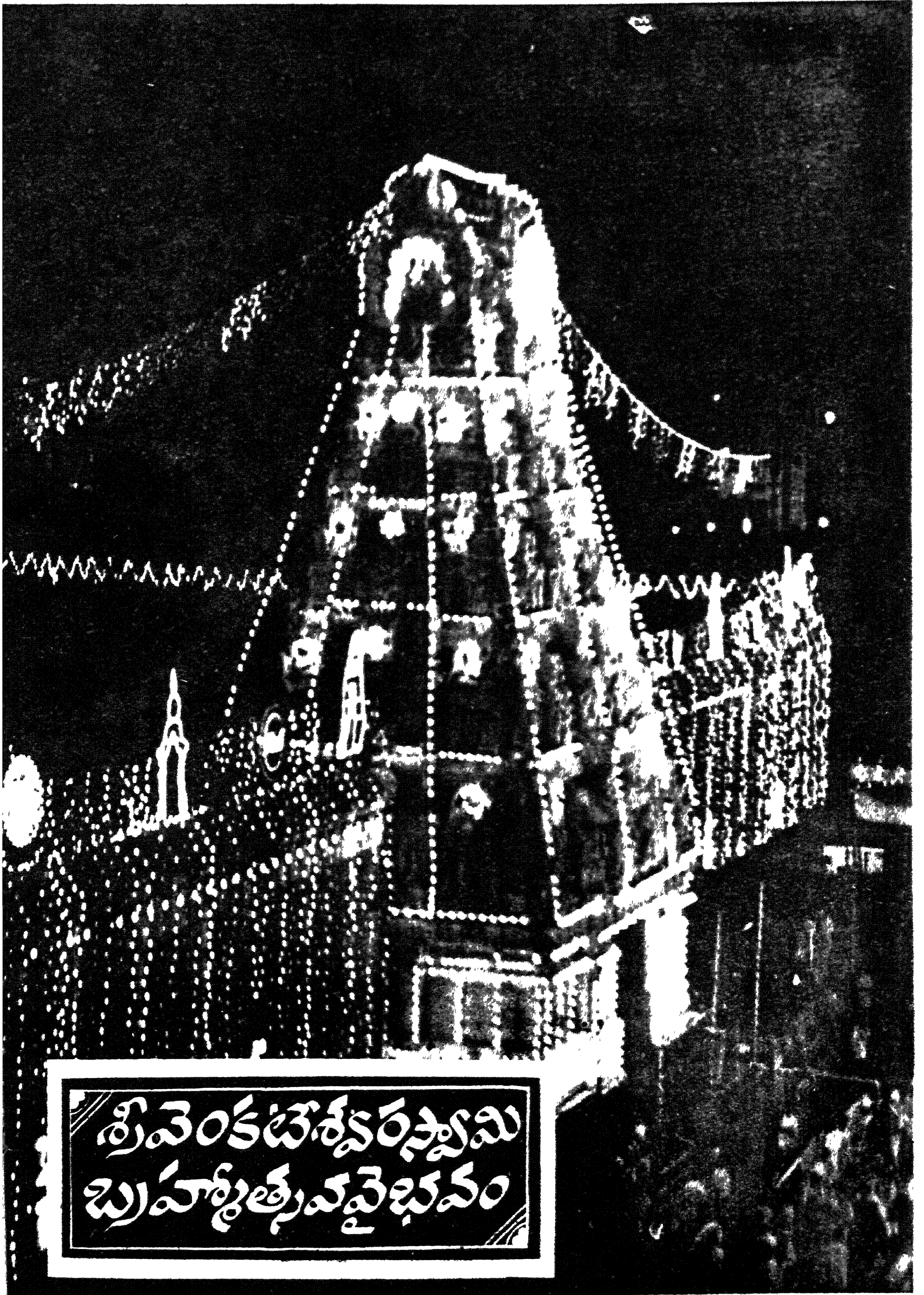
యే చ క్రీణన్తి దాసీం చ
విక్రీణన్తి తథైవ చ,
భవేత్తేషాం తథా నిష్ఠా
లుబ్ధానాం పాపచేతసామ్.

దాసీలను కొనువారు అమ్మువారు లోభులు, పాపులు అనబడుదురు. అట్టి పాపులు, లోభులు మాత్రమే భార్యలనమ్ముట కొనుట చేయుదురు. అనగా శుల్కము కట్నము మహాపాపము. క్రయవిక్రయములతో కూడిన అసుర వివాహము వలన కల్గు ఫలమును వ్యాసుడు నిస్సంకోచముగా చెప్పుచున్నాడు.

అసూయవస్త్వధర్మిష్ఠాః
పరస్వాదాయినశ్శఠాః,
అసురాదధిసమ్భూతా
ధర్మా ద్విషమవృత్తయః.

క్రయవిక్రయములతో గూడిన అసుర వివాహము చేసికొన్న దంపతులకు జనించిన బిడ్డలు అసూయాపరులు అధర్మపరులు పరుల సొత్తు నాశించువారు మూర్ఖులు ధర్మ విరుద్ధమైన నడవడి కలవారు కాగలరు.

(32 వ పేజీలో)

శ్రీవెంకటేశ్వరస్వామి
బ్రహ్మోత్సవవైభవం

శ్రీనివాసుడు లీలావిభూతితో తాను సృష్టించి విస్తరిలజేసిన జీవులకు వారి సుకృతదుష్కృతములంబట్టి కొందఱకు ఇహమున సుఖశాంతులను పరమున స్వర్గ స్వారాజ్యాదులను, మఱికొందఱకు ఇహమున దుఃఖమును పరమున రౌరవాది నరకములను గలుగజేయుచు వినోదించును. వేఱొక కొందఱను వారి సుకృతవిశేషమును బట్టి తనతో నాడుకొనువారిగ జేయును. వారిచే ఆలయ గోపురాదులను నిర్మింపజేయును. అందు తాను ప్రతిష్ఠితుడగును. వారుచేయు దాస్యమును అనుమతించును. వారిచే ఉత్సవములను ఊరేగింపులను జేయించుకొనును. ఈ క్రీడలలో అర్చారూపమున తాను అనుప్రవిష్టుడయి క్రీడాకారులకు పరమపదము నొసంగును. ఈ విధముగు భగవత్క్రీడలలో బ్రహ్మోత్సవము ప్రముఖమైనది.

'సవ' అను పదమునకు యాగమర్థము. యాగమనగా దేవపూజ. (ఉత్+సవ) ఉత్సవమనగా ఉత్కృష్టమైన యాగము. యాగము రెండు విధములు. అగ్నిష్టోమాదులు అమూర్తయాగములు. శ్రీహరి యొక్క ప్రతిష్ఠ, అర్చనము, ఉత్సవము మొదలగు కైంకర్యములు సమూర్త యాగములు. అందమూర్తయాగములు యజమాన, తత్పత్నీ మాత్రనిర్వాహ్యములు క్వాచిత్కముగ జీవహింసతో గూడినవి. వాని వలన లభించు ఫలము 'అపూర్వము.' తద్ద్వారా పత్నీయజమానులకు స్వర్గస్వారాజ్యాదులు లభించునందురు. అవియు నశ్వరములయినవి. ఇక అర్చారూప ప్రతిష్ఠ, తదర్చనము, ఉత్సవము మొదలగు సమూర్తయాగములలో ఆచార్యునితోబాటు భక్తులను యథార్థముగ దీక్షితులు గావచ్చును. తత్తత్కైంకర్యరూపయాగములలో బాల్గొనవచ్చును. అట్లు పాల్గొనుట శ్రీనివాసుని సన్నిధిలోను, సర్వభగవదాలయములలోను జూచుచున్నాము. ఈయాగమున సాత్త్వికములగు పుష్పఫల హవిరాజ్యాదులుపయోగింపబడును. హింసకు తావులేదు. భగవద్ధ్యానపరీవాహముతో నిండిన యీ సమూర్తయాగము వలన అందన్వయించిన సర్వులకు ఇహలోకమున ధర్మా విరుద్ధములగు సర్వశ్రేయములను ఇచ్చి అపునరావృత్తి లేని పరమపదమును లభించును. "తద్విష్ణోః పరమం పదం గచ్ఛతీతి విజ్ఞాయతే" (వై.సూ.) కాబట్టి యాగములలో నీ భగవద్యాగము ఉత్కృష్టమైనదియయి 'ఉత్సవ'మని వ్యవహరింపబడుచున్నది.

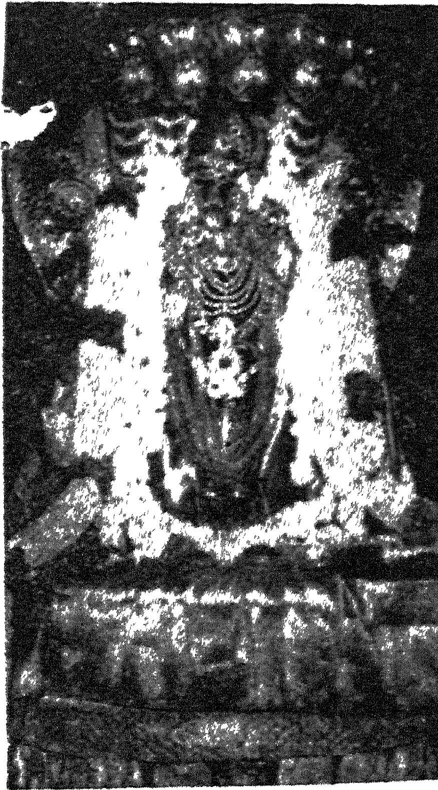
బ్రహ్మోత్సవ పదమును బ్రహ్మయనగా పరమాత్మయగు వేంకటాచలపతి ఆయనకు

విద్యాప్రవీణ

శ్రీ వాడపల్లి జనార్దనాచార్యులు

గావించు నుత్సవము బ్రహ్మోత్సవము అని వ్యాఖ్యానింపవచ్చును. అట్లు చెప్పిన యెడల శ్రీవారి సన్నిధిలో జరిగెడి నిత్యకల్యాణాదులేకాక పవిత్రోత్సవాదులగునన్ని యుత్సవములును బ్రహ్మోత్సవములే అయ్యెడిని. కాని యట్టి వ్యవహారము లేదు.

బ్రహ్మయనగా విఖనోముని; అయనచే రూపకల్పన చేయబడిన శ్రీనివాసునుత్సవ ముగాన బ్రహ్మోత్సవమనబడుచున్నదని వ్యాఖ్యానింపవలయును. విఖనోబ్రహ్మపద ములు పర్యాయపదములని తర్వాత వివ రింపబడును. ఈ రెండవ వ్యాఖ్యయే సర్వ ప్రసిద్ధమైయున్నది. శ్రీవేంకటేశ్వరాష్టో త్తర శతనామములోని "బ్రహ్మోత్సవోత్సవ" మను శ్రీనివాసుని నామము ఈ యర్థ మును బలపరచుచున్నది. శ్రీవారి బ్రహ్మో త్సవములలో జరిగెడి స్వామివారి యూరే గింపునకు ముందు బయలుదేరెడి చిన్న రథము ఉత్సవ వ్యవస్థాపకుడగు బ్రహ్మ యొక్క రథమనియు, అందాయన తిర స్కరిణీవిద్యతో మనకగపడకుండగ వేంచేసి యుండి యుత్సవమున నన్నిరంగములను పర్యవేక్షింతురనియు నున్న బహుళమైన జనశ్రుతి యిందుకు తార్కాణముగనున్నది.

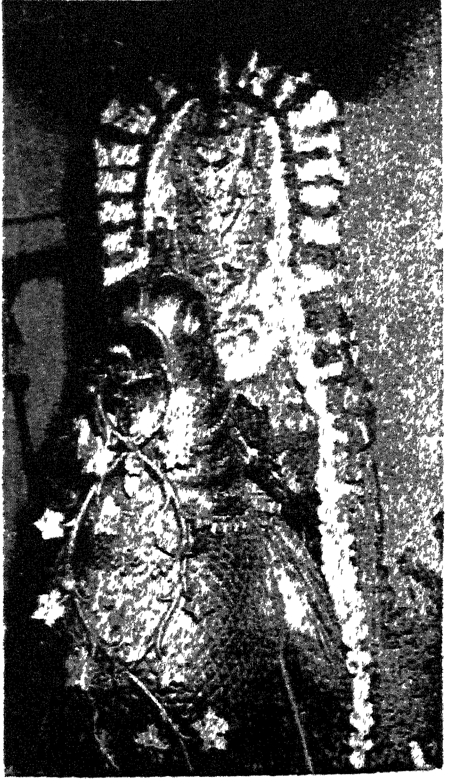
ఆశ్వయుజమాసమందలి శ్రవణనక్షత్ర ముగల దినము బ్రహ్మోత్సవమునకు అవ భృథ(తీర్థ)దినము. అంతకు పూర్వము తొమ్మిదవ దినమున దీక్షితుడగు వైఖా ననుడు ఉత్సవమునకు అంకురార్పణము గావించును. నూతన వస్త్రమున గరుత్మం తుని చిత్రించును. గరుడప్రతిష్ఠకు ముందు అగ్నిప్రణయనమును తత్తద్దేవతల యా వాహన జుష్టాకారములతో గావించును. గరుత్మంతునకు ప్రాణప్రతిష్ఠ గావించును. సకల దేవతలనాహ్వానించుటకై భేరీపూజ గావించును. భేర్యాదిమంగళవాద్యములతో, గరుత్మంతునితో బయలుదేరి విమానప్రధాన ద్వారమునుండి యాలయమును ప్రదక్షిం చుచు - ఆయా దిక్కులలోనిలిచి మంత్రము లతో, పద్యములతో, గద్యములతో బ్రహ్మేం ద్రాది దేవతలను, ఋషి-పితృ-నాగ-యక్ష గరుడ-గంధర్వాది గణములను వారి వారి పరిపార్శ్వములతో విచ్చేసి వారివారి కుద్దే శింపబడిన స్థానములందు సన్నిహితులు కావలయుననియు భగవన్నియమాను సారము రక్షణకార్యమున జాగరూకులయి ధ్వజారోహణము నారంభించి ధ్వజావరోహ ణము వరకు భగవదుత్సవములను సేవిం చుచు భగవన్నివేదిత హవిస్సును, తాని చ్చెడి దానిని గ్రహించితృప్తులుగావలయు ననియు నాహ్వానించును. భగవన్నివేదిత హవిస్సును అష్టోపచారములతో వారి వారి స్థానములందుంచును. దానినే బలిహరణ మందురు. అదియైన పిమ్మట వేదమంత్ర ములతో గద్యపద్యములతో హెచ్చరింపుచు గరుత్మంతుని దీక్షితుడు ధ్వజదండాగ్రమున నారోహింపజేయును. అది ధ్వజారోహణము. ధ్వజారూఢుడగు గరుత్మంతునకు నివేదిం చిన ముద్గాన్నమును భక్తులు ముఖ్యముగ సంతానమును గోరువారు భక్తివిశ్వాసా లతో పరిగ్రహింతురు.

ఈ యుత్సవము తొమ్మిది దినములలో శ్రీనివాసుని దివ్యగుణముల నారాధింపవల యుననియు, నవకలశములలో నవ మూర్తుల నారాధింపవలయుననియు వివిధ ములగు సమిధలతో, ఆజ్యముతో అన్న ముతో, ధాన్యముతో విశేషముగ హోమ ములు చేయవలయుననియు, వేదపురా ణాదుల పారాయణము గావింపవలయు ననియు, భగవన్నామ సంకీర్తనల గావింప వలయుననియు, అపూర్వములగు నలం కారములతో గైసేసి యుత్సవమూర్తులను, శేష-గరుడాది వాహనములపై నుదయ మునకొక వాహనముపైనను రాత్రి మరొక వాహనముపైనను వేంచేపుచేసి స్వస్తి వచన మంగళ తూర్యఘోషములతో గ్రామో త్సవములను గావింపవలయుననియు, భగవచ్ఛాస్త్రముద్ఘోషించుచున్నది. తొమ్మి దవ దినమున అవభృథము. పిమ్మట ధ్వజావ రోహణము గావింతురు.

ఆయా వాహనములనధిరోహించి వేంచేయుచున్న అర్చారూపుని సేవించు చున్న భక్తులు శ్రీనివాసుడు తన పరస్వరూప ముతో దర్శనమిచ్చుచున్నాడను అను భూతి నందుదురు. నేత్రములానందా శ్రువులుగ్రమ్మగా సంతోషాతిశయముతో కంఠము రుద్ధముకాగా, అప్రయత్నముగ "గోవిందా" అని కీర్తించుచు బ్రహ్మానంద పరవశులగుదురు. పరిపూర్ణశేషత్వవృత్తితో భగవద్దాస్యమును నెఱపుచు భగవద్వాహన ములుగ సాక్షాత్కరించుచున్న శేష-గరుడ హనుమదాదుల నాదర్శముగగొని, భగవ త్కైంకర్యముగావింపనుద్యుక్తులగుదురు.

శేషవాహనము :

శ్రీహరి పరిచారకులగు నిత్యసూరులలో శేషుడొకరు. వీరు "భగవానునుద్దేశమును

గ్రహించి తమ శరీరమును, ఇల్లుగ, శయ్యగ, ఆసనముగ, తలగడగ, పాదములదిండుగ, పాదుకలుగ, ఛత్రముగ మలచి శ్రియఃపతికి అంకిత మొనర్చి సేవించుచు, శేషుడు — భగవంతుని సొత్తు అను సార్థకనామముతో బిలువబడుచున్నారు- అని స్తోత్రరత్నము వర్ణించుచున్నది.

శేషుడు తనవలె సర్వావయవములను భగవానునకంకితము గావింపవలయునని భక్తులను ప్రబోధించుచున్నారు. "విచిత్రా దేహసంపత్తి రీశ్వరాయ నివేదితుం, పూర్వ మేవకృతా బ్రహ్మన్ హస్తపాదాదిసంయుతా (విష్ణుతంత్రి) కరచరణాదులతో గూడి విచిత్రమయిన యీ దేహసంపద భగవాను నకంకితముచేయుటకే యేనాడో రూప కల్పన చేయబడినది. భక్తిప్రభేదములలో భక్తుని సర్వదేహము భగవన్ని వేదితము చేయుటకనువయినది అర్చన మొక్కటియే.

హంస వాహనము :

భగవచ్ఛాస్త్రము "యస్తు గరుడరథ" ఇత్యాదిగా శ్రీనివాసుని, "యా పద్మాసనా పద్మహస్తా హంసవాహనా" ఇత్యాదిగా లక్ష్మీ మాతను ఆహ్వానించుచున్నది. శ్రీ, శ్రీని వాసుల సంబంధము ప్రభా, ప్రభావంతుల సంబంధముతో సర్వవిధముల తుల్యమైనది. ఒకరిని విడిచి యొకరుండరు. (చూ. పురుషకారవ్యవస్థాపకుడు - సప్తగిరి-అక్టో బరు, 81) లక్ష్మికి వాహనమయిన హంస శ్రీనివాసునకును వాహనమయి లక్ష్మీ విశిష్టు డగు నారాయణునే యర్చింపవలయునను ప్రబోధము నీయుచున్నది. శుభ్రతకు ప్రసిద్ధమయిన హంస, శుచిర్భూతుడయి నిర్మలమనస్సుతో భగవాను నర్చింప హెచ్చరించుచున్నది. నీర క్షీరముల మిశ్ర మమునుండి తాను క్షీరమును గ్రహించి నీరమును విడచినట్లు శాస్త్రవిహిత కర్మలలో భగవత్కర్మల నాచరించుచు, నితరకర్మలను విడనాడవలెనని ప్రబోధించుచున్నది.

సింహ వాహనము :

శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ "యద్యద్విభూతి మత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జిత మేవవా తత్తదేవావ గచ్ఛ త్వం మమ తేజోంశసంభవమ్" ఏది యైశ్వర్యవంతము, కాంతివంతము, బల వంతమునయియుండునో ఆ వస్తువు నా తేజోంశము వలన బుట్టినది- అనుటయేకాక "మృగాణాం చ మృగేంద్రోఽహం" మ్మని సింహము తనతేజోంశము వలన బుట్టినదని యానతిచ్చినవారు. కావున సింహము శ్రియః పతికి వాహనమగుట సమంజసమే. కాని హింసించునది గాన సింహమయినది. హింసాకర్మ భగవత్ప్రతికూలము. భగవద్వా హనమయిన యీ సింహము హింసా ఘాతుక కృత్యములను విడనాడి "భగవ దనుగ్రహముంగోరువారు హింసను క్రూరక ర్మములచేతను) విడనాడవలె" నని బోధించు చున్నది.

ముత్యాల పందిరి :

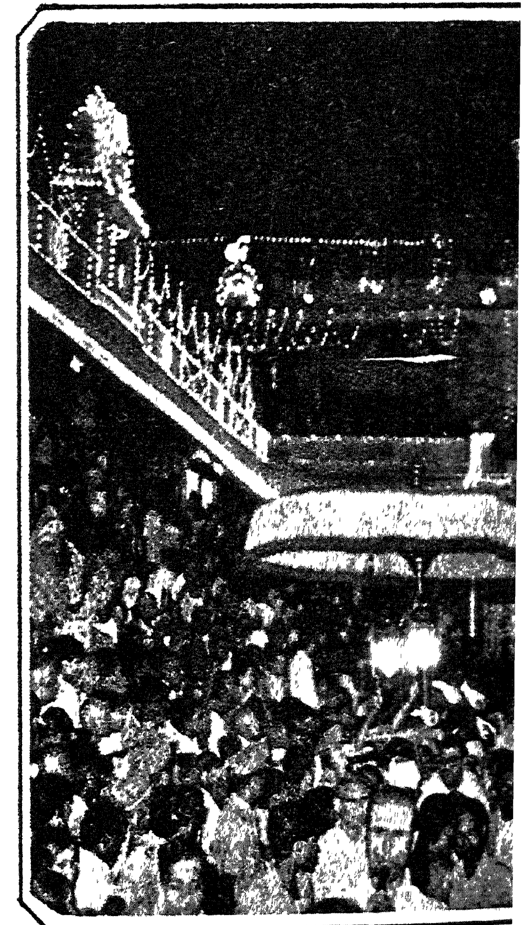
ముత్యాలపందిరి లోని స్వచ్ఛమయిన ముత్యములు జీవులు; ఆ ముత్యములలో ప్రతిఫలించు శ్రీనివాసుని ప్రతిబింబము జీవులందు అంతర్యామిగ నున్న పరమాత్మ "సుసూక్ష్మస్సారసర్వేషామంతరాత్మా" "అంతఃప్రవిష్టశ్శాస్తా జనానాం సర్వాత్మా" అను మొదలగు ఉపనిషద్వాక్యములకు ఉదాహరణముగా నున్న ముత్యాల పందిరి "శ్రీనివాసుడు మీలో అంతః ప్రవిష్టుడై యుండి మీ చేయు సుకృత దుష్కృతము లను గమనించుచునే యుండును. మీరు ఆయన కన్నుగప్పి యేమియు చేయ లేరు. సత్య ప్రవర్తనము నలవరచు కొనుడు" అనుచు బోధించుచున్నది.

కల్పవృక్షవాహనము :

చింతామణి, కామధేనువుల వలెనే కల్ప వృక్షము అర్థితార్థములనీయునది యని చెప్పుదురు. వాంఛితములను నెరవేర్చు నది కల్పము. కల్పమనెడి వృక్షము కల్ప వృక్షము. కల్పవృక్షము తీర్చెడి కోరికలు ఒండు రెండు పురుషార్థములకు మాత్రమే పరిమితములు. అవియైనను అస్థిరములు. అనశ్వరములగు సర్వార్థముల నీయువాడు శ్రీహరి యొక్కడే.

"యో దోషాంశ్చతురశ్చతుర్థః చతురః పదార్థాన్ సర్వగ్‌లోకస్య సందధానః" (పారమాత్మిక)

వరప్రదానమందు నిపుణమైన శ్రీని వాసుని వరహస్తశాఖ యొకటియే సర్వ

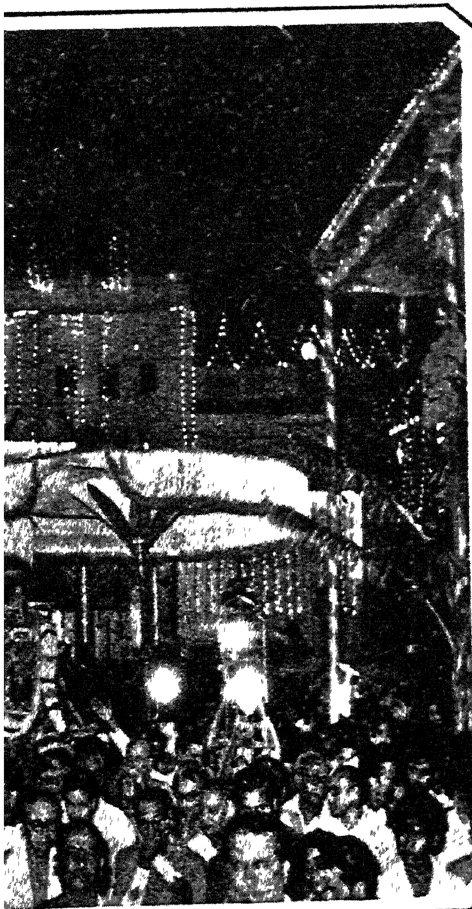

లకు సర్వార్థముల నీయుచుండగా పెక్కు శాఖలు గల్గియు తాను చతుర్థ పురుషార్థము నీయులేక సిగ్గిలి సకలార్థప్రదుడగు భగవానుని దాస్యముంజేయుటకు నిల్చినది కల్పతరువు; పరమాత్మకు వాహనమైనది.

దానినధిరోహించిన స్వామియు "సంసార మరుభూమిలోబడి యెండమావుల ను బోలిన విషయములకై భ్రాంతి పడవల దనియు,తనను ఆశ్రయించి ఆధ్యాత్మికము, ఆధిదైవికము, ఆధి భౌతికమువనెడి తాపముల నుండి కోలుకొని తన వలన అనశ్వరములగు అభయవరములనందుడనియు హెచ్చరించుచున్నారు.

సర్వభూపాలవాహనము :

ఇది సర్వభూమిని రక్షించువానికి చిహ్నమైనది. "పతిం పతీనాం పరమం పరస్తాత్ విధామ దేవం భువనేశమీడ్యం" రక్షకులకును పరమ రక్షకుడు, అన్ని భువనములకు ప్రభువు విష్ణువే. "విష్ణుస్సర్వేషామధిపతిః" బ్రహ్మరుద్రేంద్రాది దేవతలకు, నిత్య-ముక్త

బద్ధులగు సమస్త జీవులకును విష్ణువే అధిపతి, అని యుపనిషత్తులు వక్కాణించుచున్నవి. కనుకనే ఆయన మనకువలె బ్రహ్మేంద్రాదులకును "ఆపద మ్రొక్కుల వాడే" యం దేవాః పరమం పవిత్రం భజిష్యన్త్యార్తిము ప్రణతాః ప్రధానాః"[పార] బ్రహ్మేంద్రాది ప్రధాన దేవతలుగూడ తమకు సంభవించిన కష్టములనుండి రక్షింపుము మని వినమ్రులయి ఆయనకు మ్రొక్కు చుందురు. అదేవిధముగ శ్రీనివాసుని దర్శనమునకై పడిగాపు పడి యుండు యోగము మనకేకాదు, దేవతలకును గలుగు నదియే. "దేవాః సర్వే పశ్యే విచరన్తి" (పార) సర్వభూపాలురగు ఆయన యొక్క దర్శనముంగోరి దేవతలు విరామములేకుండ తిరుగుచుందురు. అనగా ఆయన దర్శనమునకై వచ్చి-పడిగాపు పడియుండి అప్పటికిని లభ్యముగానిచో భగవన్నియమిత కార్యములనట్టే చూచుకొనుచు ఇట్టే వచ్చుచుందురు.

ఆ ప్రభువు ఆ వాహనమునుండి "మీకభయవరముల నిచ్చి రక్షించుటకయి సిద్ధముగ నున్న నన్నాశ్రయింపుడు. ప్రాదేశమాత్రప్రభుత్వముతో సార్వభౌములమని విఱ్ఱవీగు వారిని జూచి, చేరి మోసపోకుడని మనలను హెచ్చరించుచున్నారు.

వల్లకిలో మోహినీ అవతారము :

"ఇనుప కచ్చడాల్ బిగించుకొన్న మునులు సైతము యువతుల కాళ్లకు బందీలగుట" ను వినుచున్నాము. చూచుచున్నాము. స్త్రీరూపము అట్టిది. మన్మథ మన్మథుడయిన శ్రీనివాసుడు పురుషుండయ్యును తన సౌందర్యముచే "పుంసాం మోహనరూపు" డని ప్రసిద్ధి గాంచినాడు. ఆయనయే స్త్రీ రూపమును ధరించుట ప్రళయముగాదా ! అమృతమునకై దేవదానవుల మధ్య చెలరేగిన వివాదమును బరిష్కరింప దలచి మోహినీరూపముతో వారిమధ్య తళుక్కుమన్నాడు శ్రీహరి. ఆ రూపమును జూచినాడు పరమశివుడు. ఒకప్పుడు మన్మథుని మసిజేసి

తన యింద్రియవిజయమును చాటుకొన్నవాడును "శంకరాత్ జ్ఞానమన్విచ్ఛేత్" జ్ఞానప్రదాతగా ప్రసిద్ధుడునగు ఆ సర్వజ్ఞుడు మోహిని వెంటబడినాడు. "బలవానింద్రియగ్రామో విద్వాంసమపి కర్షతి" అను సూక్తికి ఉదాహరణమైనాడు. ఎంతవానికైనను స్త్రీ వ్యామోహము అధః పతన హేతువగునని యీ యవతారము బోధించుచున్నది.

గరుడ వాహనము :

"గరుడో వాహనాధీశః" "వాహనానాం వరేణ్యః' భగవానుని వాహనములలో వరేణ్యుడు, సర్వవాహనములకునధీశుడు గరుత్మంతుడు. నిత్యసూరులలోనొకడు. భగవానునకంగు శేషభూతుడును. బ్రహ్మోత్సవము నందాయనకు ఇంతింతనరాని ప్రాముఖ్యమున్నది. ఆయన ధ్వజాగ్రము నారోహించుటయే బ్రహ్మోత్సవమునకారంభము. ధ్వజమునుండి అవరోహించుట బ్రహ్మోత్సవమునకు పరిసమాప్తి. 'అప్రతిమ వీర్యవంతుడు' "విష్ణువమ తేజస్కుడు" నయిన గరుత్మంతుడు సకల జగదాధారుడగు శ్రీహరికి వాహనముగా గలిగి "విష్ణురథము" అను అర్థవంతమగు బిరుదముబడయ గలిగెను. శ్రుతులచే, శ్రుతిశిరస్సులగు ఉపనిషత్తులచే ప్రతిపాద్యుడగు శ్రియః పతికి వాహనముగ

నుండు సర్వత వేదమయుడయిన గరుత్మంతునకే కలదనుట అతిశయోక్తి గాదు. వినతాసుత శ్రీనివాసుల కున్న శేషశేషిభావ మనితర సాధారణమయినది.

వేదమయుడు వేదరవుడునగు ఈయన తన మూపును శ్రీ శ్రీనివాసులకు పీఠముగను, హస్తములను పాదములగను, రెక్కలను ఆలవట్టముగను వినియోగించుచు, భగవదుపచారములు వేదపఠనముతో గావింప వలయుననియు, నైచ్యద్యోతక మగునుపచారమే భగవన్ముఖోల్లాస హేతు వగుననియు నుద్బోధించుచున్నారు. వేద పఠనమునకొక విశేషమున్నది. "వేదాక్షరాణి యావన్తి పఠితాని ద్విజాతిభిః తావన్తి హరినామాని కీర్తితాని న సంశయః" వేదాక్షరములెన్ని పఠింపబడునో అన్ని భగవన్నామములు కీర్తించినట్లగును.

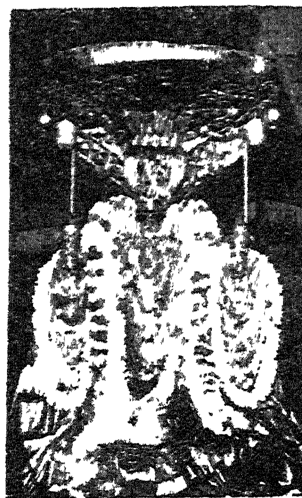

హనుమద్వాహనము:

"దూతో రామస్య ధీమతః" అనియు, "దాసోఽహం కోసలేంద్రస్య" అనియు సగర్వముగ జెప్పికొనినవాడు హనుమంతుడు. ఆయన దౌత్యవైభవమును శ్రీమద్రామయణ సుందరకాండము చక్కగ వర్ణించుచున్నది. ఆయనయందలి యనన్య దాసభావమే ఆయన యందు సీతమ్మకు అరమరికలేని విశ్వాసమును గలుగ జేసినది. ప్రతిఫలాపేక్ష లేకుండగ ఇతరులకు సేవ చేయుయోగ్యతదాస్యము. స్వల్పభేదముతో దాసత్వ శేషత్వము లొకటియే. శ్రీరామ లక్ష్మణులకు వాహనభూతుడైన మారుతియు పరిపూర్ణ శేషత్వవృత్తితో భగవానునుపాసింపవలయునని ప్రబోధించుటయే కాక శీఘ్రముగ భగవానుని ప్రసన్నుని జేసికొనుటకు అంజలి ఘటించుటయే యుక్తమోత్తమోపాయమని తమ అంజలి ముద్రతో సందేశమిచ్చుచున్నారు.

గజ వాహనము:

కరిని శ్రీహరిని నొక్కచో జూడగనే శ్రీహరియొక్క భక్తరక్షణత్వరయు, అందులకు ఒక తార్కాణమైన గజేంద్రమోక్ష వృత్తాంతము స్మరణకు వచ్చును. గజేంద్రుడు మొసలిచే పట్టువడినాడు. దిక్కుతోచలేదు. కనులు మూసికొనినాడు. "మూల మూల" అని కుయ్యిడినాడు." "నాహం, నాహం, నచాహం, న చ భవతి పునస్తాదృశో మాదృశేషు" అని దేవతలు చేతులు ముడిచి కూర్చున్నారు. గజేంద్రునికి సంభవించిన యాపద తనకే కల్గినట్లు బాధపడినాడు శ్రీహరి. లక్ష్మితోనైన చెప్పక, వాహనాయుధములతో

తలపెట్టక గభాలున లేచి పరువెత్తి వచ్చి గజేంద్రు నాదుకొని యాతని యార్తిబాపినాడు.

ఆర్తులను సకాలములోనాదుకొనువాడు శ్రీహరి యొక్కడే. రక్షకాభాసములగు దేవతాంతరములనాశ్రయించి ప్రయోజనములేదని యీ గజేంద్రవృత్తాంతము ప్రబోధించుచున్నది.

సూర్య ప్రభ:

"యోవా తేజస్తేజసాం తేజస్తేజ ఆదధానః" (పారమాత్మిక) తేజస్సులకును తేజోరూపుడగు శ్రియఃపతియే నక్షత్రములకు, అగ్నికి, చంద్రునకు, సూర్యునకును తేజస్సునొసంగుచున్నాడు. "వ్యూహాత్మనార్కాదికే" సూర్యునియందాయన వ్యూహరూపమున నున్నాడు. అట్టి సూర్యుని ప్రభ వాహనము నుండి "తనయందు వేంచేసియున్న శ్రీమన్నారాయణు నెల్లప్పుడు ధ్యానింపవలయునని గుర్తుకు దెచ్చుచున్నది.

చంద్రప్రభ:

భగవచ్ఛాస్త్రము హృదయాకాశమున వైశ్వానరజ్యోతిని దాని మధ్యలో చంద్రమండలమును అందు శుద్ధ స్ఫటికకాన్తితో దేజరిల్లెడి నారాయణుని ధ్యానింపవలయునని చెప్పుచున్నది. ఈ విధముగ సగుణ ధ్యానములో ద్వారముగ నున్న చంద్రప్రభయు అట్టి సూర్యప్రభ వలెనే తనలో భగవద్ధ్యానమును ప్రబోధించు చున్నది.

రథము:

కృష్ణ పరమాత్మ రథస్థుడయి "మన్మ

నా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు" అని తన భక్తుడగు అర్జునునకు ఉపదేశించు వ్యాజమున మన కందఱకు కర్తవ్య బోధ గావించినారు. ఆనాటి ప్రబోధన నన్ని వేళ మును మనమీనాడు రథోత్సవమున కార్యరూపములో కళ్లారజూచుచున్నాము.

ప్రజలు తమకు సంభవించిన యాపదలను ఏడుకొండల వానికి ఎరుక పరచుకొనుటకో, ఆ పరమాత్మ విలాసములను గమనించుటకో. తమ కోరికలు పండుటకో, శ్రీ వేంకటరమణుని మనంబున దలంచుకొనుచు దేశ దేశముల నుండి బ్రహ్మోత్సవమునకు వత్తురు. శ్రీవారి కైంకర్యములో పాల్గొందురు. గోవిందా అని కేకలిడుచు అపరాధములను క్షమింపుమని విన్నవించు కొందురు. అలనాటి కృష్ణసందేశము

నీ విధముగ కార్యరూపములో బెట్టుటయే ఈ బ్రహ్మోత్సవము యొక్క ఆంతర్య మేమో !

సకృత్స్మృతోఽపి గోవిందో
నృణాం జన్మశతైశ్చితమ్.
పాపరాశిం దహత్యాశు
తూలరాశిమివానలః.

గోవిందునొక్కమారు స్మరించినను స్మరించినవారు వందలకొలది జన్మలలో జేసిన పాపముల సమూహమును శ్రియఃపతి దూదిపింజను అగ్నిదహించినట్లు దహించును.

అశ్వవాహనము :

శ్రీనివాసుడశ్వము నారోహించుట ఆయన ధర్మరక్షణ సంసిద్ధతకు చిహ్నము. ప్రజలచే ధర్మము నాచరింపజేయుటయే ధర్మరక్షణము. "ధర్మో రక్షతి రక్షితః" మనచే రక్షింపబడిన అనగా శాస్త్రమును అనుసరించి చేసిన ధర్మము మనను రక్షించును. ధర్మము భగవానుని స్వరూపము. మన మెంతటి భగవత్ప్రపన్నులమయినను భగవానునే విశ్వసించియున్నను భగవదాజ్ఞారూపమగు ధర్మమును విడచిన యెడల మనము భగవన్మహోల్లాసమునందలేము.

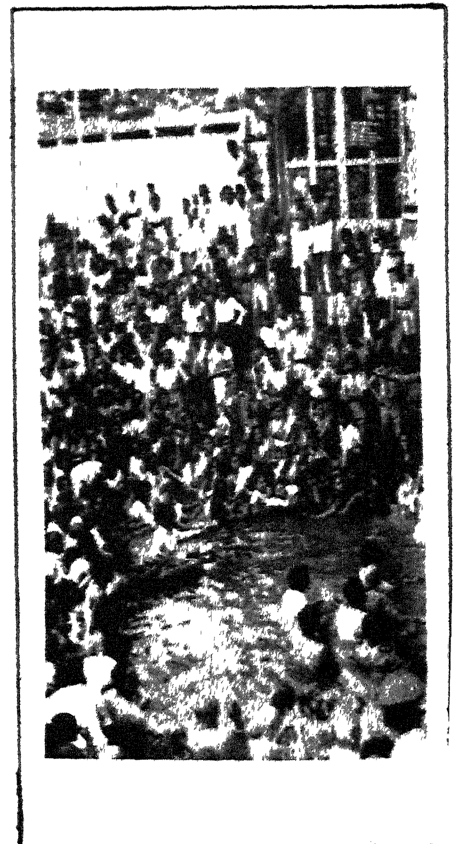
ధర్మరక్షణమనునది క్లేశసాధ్యము. ఎంత జాగరూకులమై యున్నను, ఈ యుగ ప్రభావము వలన కలిదోషావిష్టులమగుచునే యుందుము. కలిపురుషుని బారిపడకుండగ రక్షింపగల సమర్థుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరు డొక్కడే.

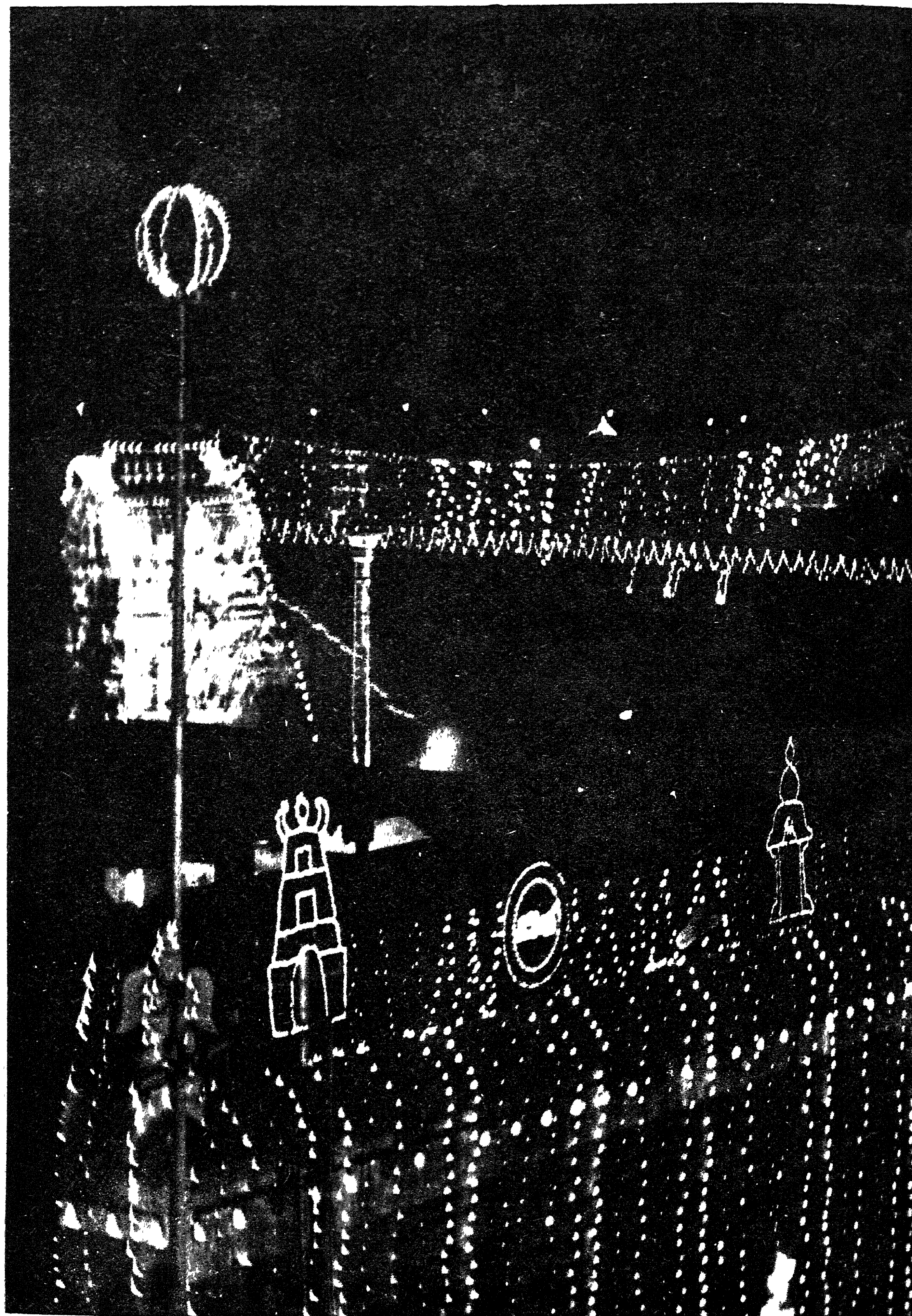
కలిదోషవశీనాం
నరాణాం పాపచేతసా..
వేంకటేశాత్పరో దేవో
నాస్త్యన్యశ్శరణం భువి. (పద్మ)

పరులను హింసించుట. అసత్యము బలుకుట, పరదారలను, పరుల ద్రవ్యము నపహరించుట, ఓర్మిలేకుండుట. దేహ ఆహార మనశ్శుద్ధి లేకుండుట, శౌచమును విడనాడుట మొదలగునవి కలిదోషములు. అవి పండితులయి మేధావులము అనుకొను వారికైనందిన కృత్యములలో తరచుగ దొరలుచునేయుండును. వానికి లోనగుటయే కాక పాపకర్మలందే దృష్టిగలిగిన మానవులను ఆ కలి దోషములనుండి విముక్తులగుటకు తగిన బుద్ధినిచ్చి వాని పొంతకు పోకుండగ రక్షించు సమర్థుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడొక్కడే !

భక్తవరులారా ! శ్రీనివాసు ననుగ్రహమును సంపాదించి మొట్టమొదట కలివిముక్తులుకండు. భగవదాజ్ఞారూపములగు శ్రుతి స్మృతులు విధించిన ధర్మముల నాచరించుట మరువకుడు. పరిపూర్ణ శేషత్వమలర శ్రీనివాసునారాధింపుడు. ధ్యానించుడు, కీర్తించుడు. ఆయన క్రీడావిశేషమగు బ్రహ్మోత్సవమును సేవింపుడు "ఉత్సవే దేవేశం యే సేవన్తే తే సర్వే పదే పదే యజ్ఞ యజ్ఞఫలం లభేరన్" (మరీచి) అని మహర్షులానతిచ్చిన ఫలమును పొందుడు !

ఇక చివరిగ విఖనోబ్రహ్మపదములు పర్యాయములనుటను వివరించుచున్నాను. శ్రీ మహావిష్ణువు తనను అర్చించు విధానమును స్వయముగ విఖనోమునికి వచియించియున్నారు. "పూర్వం విఖనసే విష్ణుః ప్రోక్తవాన్ స్వయమచ్యుతః" (వృ. హా. స్మృ) శ్రుతిమయమగు ఆ విధానమును శ్రుతులతోబాటు సోమకాసురుడపహరించెను. విష్ణువు సోమకునిజంపి వేదములను చతుర్ముఖునకు మరల కటాక్షించెను. చతుర్ముఖుడు కోరగా పూర్వము తాను విఖనసునకు జెప్పిన తనయర్చనా విధానమును సూచన ప్రాయముగ బ్రహ్మకుజెప్పెను. పదంపడి చతుర్ముఖుడు మునివేషధారియై నైమిశారణ్యమున శుద్ధసత్త్వనిష్ఠతో శ్రీహరింగూర్చి తపముగావించి సంక్షిప్తముగ తనకు జెప్పబడిన యర్చా విధానమును సాకల్యముగ ననుగ్రహింపగలిగెను. శుద్ధసత్త్వనిష్ఠతో భగవానుని ధ్యానించిన బ్రహ్మకు విఖనసాభిజ్ఞలభించినట్లు మహాభారతము వక్కాణించుచున్నది. ఈ విధముగ ఆ యర్చనా విధానము మొదటి దశలో విఖనసునిచే ప్రోక్తమయియు రెండవ దశలో విఖనసాభిఖ్యంగాంచిన బ్రహ్మచే వ్యస్తమయియు వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రము అనుపేర ప్రసిద్ధికెక్కినది. దానింబట్టియే తిరుమలలో శ్రీనివాసునకు అర్చనాదులు, పవిత్రోత్సవాదులు జరుపబడుచున్నవి. శుద్ధసత్త్వనిష్ఠుడగు బ్రహ్మచే కమనీయముగా ఆచరణలో పెట్టబడినట్టి యీ యుత్సవము బ్రహ్మోత్సవమని ప్రఖ్యాతి నందినది. ఈ బ్రహ్మోత్సవము శ్రీ వేంకటాద్రియందే శ్రీనివాసుని నుండియే యారంభమయినదని శ్రీ వేంకటేశ్వర సహస్రనామములందలి "వైఖానస మఖారంభ" అను నామము వ్యక్తీకరించుచున్నది. బ్రహ్మమే గలిగిన విఖనసాభిఖ్యం బట్టి విఖనో బ్రహ్మపదములు పర్యాయపదములుగా స్మృతి పురాణేతిహాసములలో వ్యవహరింపబడుచున్నవి. •

వాగ్దేవి వైశిష్ట్యం

శ్రీ కోదండ రామాచార్యులు

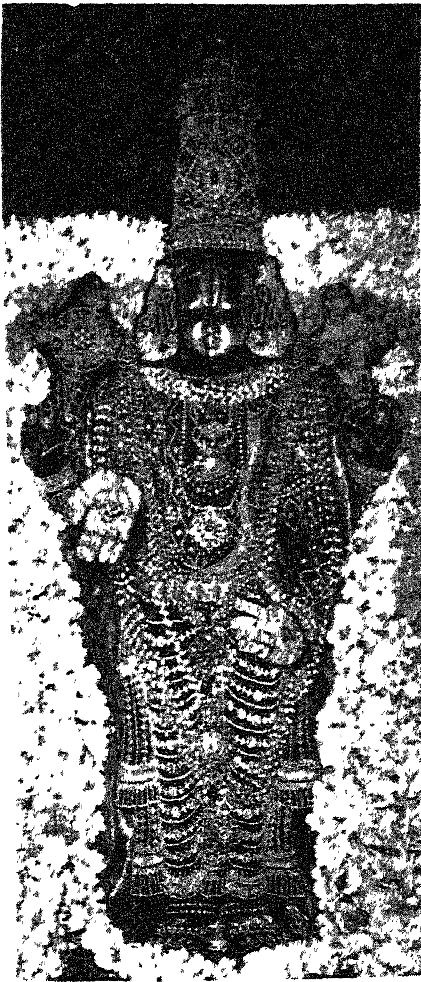
ప్రాణులకు మధ్య పరస్పర భావ ప్రకటనమున కుపయోగపడునట్టిది వాక్కు. అట్టి వాక్కు మనుజులకు మాత్రమే కలదు. తిర్యక్కులకులేదు. ప్రాణి కోటిలో మానవునకు విశిష్టస్థానమును కల్గించు వాక్కునకు అది దేవత సరస్వతి.

సరః=అంటె సరణం-వ్యాప్తి. అట్టివ్యాప్తి కల్గినది కాన సరస్వతి. ఒకరినుండింకొకరికి ఒక స్థలమునుండింకొక స్థలమునకు వ్యాప్తి చెందు స్వభావము కలది అని అర్థమగుచున్నది. వ్యాప్తి కలది ప్రవాహముకూడా అగును. కాన సరస్వతి సప్త స్రోతస్వినులలో నొకటియని ఋగ్వేదములో పేర్కొన్న విషయము యథార్థమేయని తోచుచున్నది. 'చత్వారి వాక్పరిమితా పదాని,' దేవీంవాచమజనయంత దేవాః;[2] ప్రణోదేవీ సరస్వతీ,[3] త్యాది ఋక్కులందు సరస్వతీ పదము వాక్పర్యాయముగనే తోచుచున్నది. నదీ పర్యాయముగ ఉపయోగించిన స్థలములు స్వల్పము. సరస్వతీ పదమును వాక్కు అనే అర్థమున, వాగధిష్ఠాతృదేవతార్థమునను కాళిదాస, జయదేవ, మురారి, మల్లినాథాది కవులు తమతమ గ్రంథములందు ప్రయోగించిరి. సరస్వతికి పర్యాయ పదములు "బ్రాహ్మీ తు భారతీ భాషా గీర్వాగ్వాణీ సరస్వతీ" అని అనేకములున్నవి. కాని లౌకికముగా ప్రసిద్ధిచెందిన "శారద" పదము అమరసింహుని నిఘంటువున కనపడదు.

శరత్ శబ్దంనుండి నిష్పన్నమైనది శారద. శరత్‌వెన్నెల, ఆ ఋతువున నదీ తీరములందు విశేషముగానుండు కాశకుసుమములు, శరన్మేఘశకలములు, శరత్తులో మానససరస్సు నుండి క్రిందికి దిగి గంగా నదిలో విహారముకోరి దేశభాగమునకు వచ్చెడి రాజహంసలు, అన్నీ తెల్లనివే. సరస్వతి రూపం తెల్లనిదే, అంతేకాక ఆమె ఆరాధన శరన్నవరాత్రములందు జరుగుచుండును. కాన శరదృతువునకు ఆమెకు ఉన్న దృఢతమ సంబంధము ననుసరించి "శారద" అను వ్యవహారము ఏర్పడియుండ వచ్చునని నా అభిప్రాయము.

"సరస్వతి నమస్తుభ్యం" "శరదిందు వికాసమందహాసాం" "తల్లీ నిన్ను దలంచి" మున్నగు స్తోత్రములను. విద్యార్థులు తమ విద్యా సంసిద్ధి కొరకు పఠించుట ఆచారమై యున్నది. "క్షోణీతలంబు నెన్నుదురు సోకగ", "అంబ నవాంబుజోజ్జ్వల కరాంబుజ," "సింహాసనము చారు సిత పుండరీకంబు" అంటూ కవులు తమ కావ్యారంభమున సరస్వతిని స్తుతించుట కనుపట్టుచున్నది. అక్షరాభ్యాస సమయమునను, శ్రీమన్నారాయణుని బ్రహ్మోత్సవ (కల్యాణోత్సవ)మందు జరుగు మహాదాశీర్వచన సమయమునను, సరస్వతిని పూజించుటయేకాక ఆశ్వయుజ శుద్ధనవమి

శ్రీనివాస

శ్రీనివాస నీ చిద్విలాసము
తొలగించునులే మనఃక్లేశము
నీ శుభరూపము సోకనాశము
నింపెను మాలో మధురహాసము

వేంకటేశ నీ వామహస్తము
సంకటముల బాపు సత్యము
నీ శుభనామము పరమపావనము
నీ కౌస్తుభము మా కాశ్రయము

ఏడుకొండలను ఏకధాటిగా
ఎక్కగ శక్తిలేని దొనరు
వేగముగ నినుచేరు భాగ్యమును
వేడుచుంటిరో వేంకటేశ్వరా!

— "శారద"

నాడైనను, మాఘకృష్ణ పంచమినాడైనను ఆ వాగధిదేవతను పూజించుట సంప్రదాయమై యున్నది.

"మూలేనావాహయేద్దేవీం శ్రవణేన విసర్జయేత్" అను కారిక ననుసరించి శరన్నవరాత్రములందు మూలా నక్షత్రమున సరస్వత్యావాహనము గావించి పూజచేసి శ్రవణమున ఉద్వాసన చేయింతురు. ఈ సందర్భమున పూజించబడు అమ్మవారిని మహాకాళీ, మహాలక్ష్మీ మహా సరస్వతీ అనే దేవతా త్రయ సమ్మేళనాత్మకముగ గ్రహించుట జరుగుచున్నది.

త్రిమూర్తులు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు. రజస్సత్త్వతమః ప్రధానులయినట్లు ఈ త్రిశక్తులును తత్తత్ప్రధానులు. మహాకాళి తమఃప్రధాన రౌద్ర రూపమున దుష్టసంహారకారిణి. మహాలక్ష్మి సత్వ ప్రధాన వైష్ణవీ రూపమున జగత్పాలనకారిణి. మహాసరస్వతి రజః ప్రధాన బ్రాహ్మి రూపమున జగదుత్పత్తిని జగమున జ్ఞాన సంచారమును చేయును. వీరి యుత్పత్తి, లీలలు, దుర్గా సప్తశతియందు చక్కగా నిరూపితములైనవి.

దేవీ సంకల్ప ప్రాభవమున పంచవిధ సృష్టి కలిగినది. భక్తానురోధమున దేవి భక్తానుగ్రహవిగ్రహయైదుర్గ-లక్ష్మి-సరస్వతి సావిత్రి-రాధ యను పంచ ప్రకృతులుగా రూపొందిన విషయము ప్రసిద్ధము. కాన సరస్వతి ఆదిశక్తియొక్క అపరావతారమని చెప్పుదురు. ఇట్లు చెప్పుటకు ఆ యా సందర్భములందు చేయబడిన ప్రార్థనా శ్లోకములు హేతువులగుచున్నవి.

"ఘంటాశూలహలాని శంఖముసలే చక్రం
ధనుస్సాయకమ్
హస్తాబ్జైర్దధతీం ఘనాంత విలసచ్ఛీతాంశు
తుల్యప్రభామ్
గౌరీదేహసముద్భవాం త్రిజగతా మాధార
భూతాం మహా
పూర్వామత్ర సరస్వతీమను భజే శుంభాది
దైత్యార్దినీమ్॥

ఈ శ్లోకము దేవీ భాగవతములోనిది ఇందు వర్ణించబడిన సరస్వతీ రూపము దుష్టశిక్షణాదక్షముగ తోచుచున్నది.

కాశీఖండముననను, గాయత్ర్యుపనిషత్తుననుగల శ్లోకమును చూడ సరస్వతి వైషవిగా చదువుల తల్లిగ శాంతమూర్తిగ కనుపట్టును.

సంధ్యా సాత్ర సరస్వతీ భగవతీ పీతాంబరాడంబరా
సంధ్యా సామవపుర్నతా పరిణమత్ గాత్రాంచితా
వైష్ణవీ।
తార్క్ష్యస్థా మణి నూపురాంగద మణిగ్రైవేయ
భూషోజ్వలా
హస్తాలంబిత శంఖచక్ర సగదా భూతిశ్రియై
చాస్తునః॥

సరస్వతి భాషకు, విద్యాబుద్ధి, వాక్ప్రతిభలకు ప్రతీక. అవి నిర్మల స్వరూపము కలవై యుండవలెనను సూచన చేయుటకో యన్నట్లు అందరు సరస్వతిని సర్వశుక్ల వర్ణ స్వరూపిణిగనే భావించియుండిరి, ఒకరు సరస్వతిని కుందేందు తుషార హారధవళ, శుభవస్త్రాన్విత, వీణావరదండ మండితకర, శ్వేతపద్మాసన, యని స్తుతించిరి. ఇంకొకరు ఒకచేత కమండలువు, మరొకచేత అక్షమాల ధరించిన దేవతగను, వీణాపుస్తకధారిణిగ, వేరొకరు పాశపుస్తక ధారిణి, అక్షసూత్రాంకుశధర, యని, మరియొకరు, మనసున భావించి భజించిరి. చిత్రముల విషయమునకు వచ్చినపుడు అనేక చిత్రములందు ముఖ్యముగ రాజా రవివర్మ చిత్రములందు స్ఫటికాక్షమాలతో కూడ వాహనముగా మయూరవాహనమున్నట్లు కన్పట్టుచున్నది. "హంసవాహన సమాయుక్తా విద్యాదానకరీ భవ" అని అందరిచే సరస్వతి పొగడబడుచున్నపుడు ప్రక్కన మయూర ముండుట కొంత విచిత్రమే యనిపించును.

వాహనవిషయమున, చేతధరించు వస్తుతతి విషయమున, భేదములున్నను వర్ణము విషయమున అందరు సరస్వతిని శ్వేతవర్ణగనే వర్ణించిరి. "అక్షదామ శుకవారిజ పుస్తక రమ్యపాణి"గా సరస్వతిని భావించిన పోతన

"శారద నీరదేందు, ఘనసారపటీర, మరాళ,
మల్లికా,
హార, తుషార, ఫేన, రజతాచల, కాశ, ఫణీశ,
కుంద, మం
దార, సుధా, పయోధి, సితతామర, సామర
వాహినీ, శుభాకారత నొప్పు"

భారతిని మదిగాంచు టెన్నడని తపించెను. ఎన్నియో తెలుపులు కూడి స్వచ్ఛమై పరిశుద్ధమైన సరస్వతీ స్వరూపమును భావించినవాడు కావుననే పోతనయు స్వచ్ఛమైన, నిష్కల్మషమైన భావముకలవాడై సహజ పాండితీమండితుడై నాడు.

తెల్లని వర్ణము శుభ్రతకు, శాంతికి, చిరునవ్వునకు, కీర్తికి చిహ్నము. మనసున కల్మషము లేనపుడే ప్రశాంతి. అదియున్నపుడే పెదవుల పై చిరునవ్వు. నిష్కల్మషమైన ప్రశాంతమైన మనసుతో ఆలోచించి మంచి కార్యము చేసినపుడే కీర్తియబ్బును. కీర్తికరమైన కార్యము చేయవలెనన్న మంచి ఆలోచన అవసరము, అది విజ్ఞానమువలన, విజ్ఞానము విద్యవలన ప్రాప్తించును. అట్టి విద్యకు అధిదేవత సరస్వతి. కావుననే వాగ్దేవి శ్వేతవర్ణమైనది. ఏది ఏమైనను ఆమె సంగీత సాహిత్యములకు అధిష్ఠాత్రి. ఆ రెండు లలిత కళలు లౌకిక ప్రవృత్తియందు మానవునకు విశ్రాంతి ధాములు.

సరస్వతీ చతుర్ముఖులు దంపతులు. ప్రభు సమ్మితమైన వైదిక వాఙ్మయమునకు బ్రహ్మప్రతీక అయిన, సరస్వతి కాన్తా సమ్మితమై సుకుమారమైన లౌకిక వాక్కునకు, కవిత్వ నృత్య సంగీతాది లలిత కళలకు ప్రతీక ఐనది. లౌకిక ప్రవృత్తికి, ఆనందమునకు, లౌకిక వాఙ్మయము, పారలౌకిక సుఖప్రాప్తికి, ధర్మాచరణమునకు వైదిక వాఙ్మయము అత్యంతావశ్యకములు. వైదిక వాఙ్మయము ప్రాచీనమైనది. లౌకిక వాఙ్మయము అర్వాచీనమైనది. అయినను వాని అనుబంధము విడదీయరానిది. అందుకే కాబోలు లౌకిక వైదిక వాఙ్మయములకు సంకేతముగా నిల్చిన సరస్వతీ చతుర్ముఖులు దంపతులైనారు. వారిరువురికి వాహనమైన హంస యును సంకేతపరమైనదే.

పాణిని వ్యాకరణమున ప్రత్యాహార విధానము కలదు. దాని ననుసరించి మాహేశ్వర సూత్రములందు మొదటిదైన "అ ఇ ఉ ణ్" అను సూత్రములోని "అ" "ఐఔచ్" అను సూత్రములోని చివరి "చ్" కలిపి "అచ్" అను ప్రత్యాహారము. ఉచ్చరించ స్వరములన్నియు అని అర్థమగును. అట్లే "హయవరట్" సూత్రములోని "హ" "హల్" సూత్రములోని "ల్" రెంటిని కలిపి ఉచ్చరించిన "హల్" అను ప్రత్యాహార మేర్పడును. దీని వలన మధ్యనున్న హల్లులన్ని గణించినట్లగును. వేదమున ఒకచోట "గౌరా" అను పదము 'గౌతమదారా' అనువిషయమునుసూచించు చున్నది. అట్లే మాతృకాపాఠములోని "హ" తో ఆరంభించి హ, క్ష, అయిన తర్వాత అ, ఆ, మొదలైన అక్షరముల చదువుచురాగా చివరి అక్షరం "స" అగును. ఈ రెంటిని కలపిన "హస" ఉచ్చారణ సౌకర్యమునకై అనుస్వారము చేర్చ "హంస" అను పదమేర్పడును. పై ప్రత్యాహార పద్ధతి ననుసరించి ఈ "హంస" పదము మాతృకాపాఠములోని అన్ని వర్ణము లను చెప్పుచున్నది. వైదిక లౌకిక వాఙ్మయమున కంతటికిని ఈ వర్ణములతో మూలము అందుకే సరస్వతీ బ్రహ్మలు హంసవాహనులు. ఇందుకు ప్రమాణము.

"నిరంతరమజపా హంస ఇత్యేవ మాతృకా
పంచాశద్వర్ణ విగ్రహేణాకారాది క్షకారాన్తేన
వ్యాప్తాని భువనాని శాస్త్రాణి ఛందాంసి త్యేవం
భగవతీ సర్వం వ్యాప్నోత్యేవ"

అని త్రిపురాతాపిన్యుపనిషత్

"సర్వదేహస్య మధ్యస్థో హంస ఏవ మహేశ్వరః
పృథివ్యాది శివాన్తం తు అకారాద్యాశ్చ వర్ణకాః
కూటాన్తా హంస ఏవ స్యాత్ మాతృకేతి వ్యవస్థితాః
మాతృకారహితం మంత్రం ఆదిశ్యేతేన కుత్రచిత్"

అని బ్రహ్మవిద్యోపనిషత్

"హంస హంసేత్యముం మంత్రం జీవో జపతి సర్వదా." అని కూడ ఒక కారిక కలదు. ఈ రీతి చూచిన హంస పదము సర్వ వాఙ్మయమునకు ప్రతీక. కావుననే సరస్వతీ చతుర్ముఖులు హంసవాహను లయిరి.

ఆర్ష సంప్రదాయమున గాయత్ర్యుపాసనకు విశిష్ట స్థానముకలదు. సంధ్యావందనమున ముఖ్యభాగము గాయత్రీ మంత్ర జపము. రెండవది సూర్యోపస్థానము. గాయత్రి మంత్రార్థము విచారించిన సూర్యతేజస్సును మనలోనికి ఆవాహన చేసుకొనుటయే ప్రధానమని తెలియుచున్నది.

"యో దేవస్సవితాస్మాకం ధియో ధర్మాది గోచరః
ప్రేరయేత్తస్యయద్భర్గ స్తద్వరేణ్య ముపాస్మహే"

సూర్యోపస్థానముకూడ ఇదే విషయమును తెలియజేయుచున్నది. అఖిలమును భాసింపచేయు ఆదిత్యగతమైన తేజస్సు మనదేహముపై ప్రసరించిన కలుగు ఫలితములను ఛాందోగ్యోపనిషత్తు ఇట్లు చెప్పియున్నది భుజింపబడిన తేజస్సు జీర్ణమై మూడు విధములగుచున్నది. స్థూలాంశము ఎముక, మధ్యాంశము మజ్జ, సూక్ష్మాంశము వాక్కు అగుచున్నది. అందువలన వాక్శుద్ధి కొరకు గాయత్ర్యనుష్ఠానము, సూర్యోపస్థానము చేయవలెను. సూర్యతేజస్సునుండి అస్థివృద్ధి జరుగునను విషయము వైజ్ఞానికులు పరిశోధనచేసి ఈనాడు కనుగొనిరి. కాని ఈ విషయమును ఆర్యఋషులు ఆనాడే మనకు తెలిపి దానితో వాక్శుద్ధికి సంబంధించిన మరొక విషయమునుకూడ అందించిరి.

వాక్కుయొక్క విరాడ్రూపమే సమస్త వైదిక లౌకిక వాఙ్మయము. వాక్కే గాయత్రి. "వాగ్వై గాయత్రీ" అని శ్రుతి.

(పశేషము)

(18వ పేజీ తరువాయి)

యోఽన్తస్సుఖోఽన్తరారామః తథాఽన్తర్జ్యోతి రేవ యః ।
స యోగీ బ్రహ్మనిర్వాణం బ్రహ్మభూతోఽధిగచ్ఛతి ॥

ఆత్మలోనే ఆనందిస్తూ, ఆత్మలోనే క్రీడిస్తూ, ఆత్మలోనే ప్రకాశిస్తూ వుండే యోగి బ్రహ్మస్వరూపుడై బ్రహ్మానందం పొందుతాడు.

లభన్తే బ్రహ్మనిర్వాణం ఋషయః క్షీణ కల్మషాః ।
ఛిన్నద్వైధా యతాత్మానః సర్వభూతహితే రతాః ॥

సంశయాలను తొలగించుకుని, మనోనిగ్రహంతో సకల ప్రాణులకూ మేలుచేయడంలో ఆసక్తి కలిగిన ఋషులు పాపాలన్నిటినీ పోగొట్టుకుని బ్రహ్మ సాక్షాత్కారం పొందుతారు.

కామక్రోధ వియుక్తానాం యతీనాం యతచేతసామ్ ।
అభితో బ్రహ్మ నిర్వాణం వర్తతే విదితాత్మనామ్ ॥

కామక్రోధాలను విడిచిపెట్టి, మనస్సును జయించి, ఆత్మజ్ఞాన సంపన్నులైన సన్యాసులకు సర్వత్రా మోక్షం కలుగుతుంది.

స్పర్శాన్ కృత్వా బహిర్బాహ్యాన్ చక్షుశ్చైవాన్తరే భ్రువోః ।
ప్రాణాపానౌ సమౌ కృత్వా నాసాభ్యన్తర చారిణౌ ॥

యతేంద్రియ మనోబుద్ధిః మునిర్మోక్షపరాయణః ।
విగతేచ్ఛాభయక్రోధో య స్సదా ముక్త ఏవ సః ॥

బాహ్య విషయాలమీద ఆలోచనలు లేకుండా, దృష్టిని కనుబొమలమధ్య నిలిపి, ముక్కులోపలసంచరించే ప్రాణాపాన వాయువులను సమానం చేసి, ఇంద్రియాలనూ, మనస్సునూ బుద్ధినీ వశపరచుకుని, మోక్షమే పరమ లక్ష్యంగా ఆశ, క్రోధం, భయంవిడిచిపెట్టిన ముని నిరంతరమూ ముక్తుడై వుంటాడు.

భోక్తారం యజ్ఞతపసాం సర్వలోక మహేశ్వరమ్ ।
సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాం శాన్తిమృచ్ఛతి॥

యజ్ఞాలకూ, తపస్సులకూ భోక్తననీ, సర్వలోకాలకూ ప్రభువుననీ, సమస్త ప్రాణులకూ మిత్రుడనీ నన్ను తెలుసుకున్నవాడు పరమశాంతి పొందుతాడు.

ఇలా ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మవిద్య, యోగశాస్త్రం శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదం అయిన శ్రీ మద్భగవద్గీతలోని కర్మసన్యాస యోగం అనే ఐదవ అధ్యాయం సమాప్తం. •

[20వ పేజి తరువాయి]

మనమందర మట్టి ఆసుర వివాహముల కలవాటుపడి సిగ్గు బిడియములు విడిచి పనికిమాలిన సంతానమును నీతిరహితమైన సంతానమును కని మన గృహజీవితమును కలుషితము చేయుటయేకాక దేశమునుకూడ కలుషితముచేసి దేశద్రోహ మొనరించుచున్నాము.

యో మనుష్యః స్వకం పుత్రం
విక్రీయ ధనమిచ్ఛతి,
కన్యాం వా జీవితార్థాయ
యః శుల్కేన ప్రయచ్ఛతి.
సప్తావరే మహాఘోరే
నిరయే కాలసాహ్వయే,
స్వేదం మూత్రం పురీషం చ
తస్మిన్ మూఢ స్సమశ్నుతే.

కట్నము నిమిత్తమై కొడుకును విక్రయించువాడు, శుల్కము నిమిత్తమై పుత్రికను విక్రయించువాడు, కుంభీపాకాది నరకము లేడింటి కంటెను నికృష్టమయిన కాలసూత్రమను నరకమునపడి తన మలమూత్రములను తానే భక్షించును.

అన్యాప్యథ న విక్రేయో
మనుష్యః కిం పునః ప్రజాః,
అధర్మమూలైర్హి ధనైః
సైర్న ధర్మోఽథ కశ్చన.

శాస్త్ర దృష్టితో చూచిన, జీవింపదలచిన నిజమునకు జంతువునుకూడ విక్రయింపరాదు. ఇక బిడ్డల నమ్ముకొనుట యెట్లుచితమగును ? అధర్మ మూలకమైన ధనముతో చేసిన ధర్మము విఫలమగునే కాని సఫలము కాజాలదు.

ఇహమునకును పరమునకును పనికిరాని కన్యాశుల్కమును వరకట్నమును పట్టుకొని ప్రేలాడుచున్న మనకు హిందువులమనియు భగవద్భక్తులమనియు దేశభక్తులమనియు చెప్పుకొను అర్హత ఎంత ?

[13 వ పేజీ తరువాయి]

శేషశైలశిరోమణియును చక్రపాణియు వగు, నీ స్వామి, ఇతర సురవరులకు సుకరములుగాని వరనికరములను తన భక్త బృందముల కిచ్చుటలో తన నేర్పరితనమును చూపుచుండును. వినుము వినుము.

మూకాస్తద్ధిం కమపి బధిరా శ్లోకమాకర్ణయంతి
శ్రద్ధాహస్తం విలిఖతి కుణిః శ్లోకమాలీకతేఽంధః,
అద్యారోహత్యహహ! సహసా పంగురప్యద్రిశృంగం
పాంద్రాలస్యాశిశుధరణిలో మందమాయాతి వంధ్యా.

శ్రీ స్వామివారి యనుగ్రహము వలన, మూగవాడు చదువుచున్న శ్లోకమును చెవిటివారు వినుచున్నారు. మొండిచేతులవాడా శ్లోకమును వ్రాయుచున్నాడు. ఆ వ్రాయుచున్న వానిని గ్రుడ్డివాడు "ఆశ్చర్యమాశ్చర్యము" బాగుగా వ్రాయుచున్నావని కొనియాడుచు చూచుచున్నాడు. శ్రీవారి దయవలన కుంటివాడు కూడ మెట్లమీదుగా వేంకటాచలము నధిరోహింపగలుగుచున్నాడు. శ్రీవారి యపార కృపారసము వలన గొడ్రాలుకూడ ముద్దుబిడ్డను, ఎత్తుకొని మురిపెమును జూపుచు, మెల్లమెల్లగా నడుచుచున్నది. చూచావా, ఆ మహామహుని గురుతర వరనికర వితరణ చాతుర్యాన్ని.

సర్వోత్తుంగ శ్శ్రితశుభగుహాస్స్వర్వవిఖ్యాతసీతః
భాస్వద్వంశోపచయజనకస్స్వామినాస్ఫూర్తికోఽయః,
ప్రకాశమహాపాదవత్యపి పటికమాళ్యత్యరః
ప్రకామమవలోక్యతే పరమమన్యదత్యద్భుతమ్.

ఏకం మూకం శిఖిత్వం ... ...
... ...

ఈ శేషశైలముమీద సంపులాహారి, కోతులెందుకు, చెట్లమీద కొమ్మనుండి మఱియొక కొమ్మమీదకు దుముకుచు, గంతులు వేయుచు, కిచకిచ లాడుచున్నవో తెలిసికొన్నావా? అన్నిటికంటె ఎత్తైన శేషశైలమే శ్రీరాముడని వాటి యభిప్రాయము. శ్రీరాముడు గుహుడను నిషాదాధిపతియందు ప్రేమజూపినాడు. ఈ కొండలో అనేక గుహలు గలవు. పెద్దలందఱు శ్రీరాముని భార్యయగు సీతమ్మను పొగడినారు. ఈ కొండమీద సీతయను శబ్దముతో పిలువబడు లతలెన్నియో! శ్రీరాముడు సూర్యవంశమునకు పేరు ప్రతిష్ఠలను పెంపొందించెను. ఈ శైలము పెరుగుచున్న వెదుళ్ళకు నెలవు. శ్రీరాముడు భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులను తమ్ములయొక్క ప్రకాశముతో నిండినవాడు. ఈ శైలము చరియలవలన గలిగిన ప్రకాశముతో నిండినది. ఇట్టి విశేషణజాత చాతుర్యముతో-శ్లేషభిత్తికాభేదాధ్యవసాయముతో ఈ కొండను, జానకీవల్లభునిగా (శ్రీరామునిగా) భావించుచున్న కోతిమూక, తమయునికికి నెలవుగా చేసికొన్నదై శరణు వేడుచున్నదియై ఆవరించియున్నది.

... ...
పయోధరమువ్యాపానిచ్ఛిత్తి ... విశే.

స్ఫుటమైన, అనేక పాదములుగల పాముసందుపలె, అనేక ప్రత్యంత పర్వములలో నిండిన యీ కొండమీద నావే ఒక యత్యద్భుతమైన విషయము కనుగొనబడుచున్నది. లోకములో మేఘమునందు మెఱుపుండునుగాని, అది స్థిరముగానుండక చంచలమై యుండును. ఈ కొండమీద ఒక నీలమేఘమున్నది. ఈ నీలమేఘమునందు చాంచల్యములేని స్థిరమైన మెఱుపొకటిగలదు. ఆ మెఱుపునందు మఱియొక మేఘము = (పయోధరము = స్తనము) గలదు. ఈ విస్మిత విషయమును గమనించినావా?

కొండలమీద మేఘములుండుట సామాన్యమైన విషయము. మేఘములో మెఱుపులుండుట ఎల్లరకు తెల్లమైన విషయమే. ఆ మెఱుపు చంచలమైయుండును. ఈ కొండమీదనున్న శ్రీస్వామివారిని నీలమేఘముగాను శ్రీవారియురమున నున్న లక్ష్మీ అమ్మవారిని చాంచల్యములేని మెఱుపుగాను అమ్మవారి స్తన మండలమును-మేఘముగాను కవీశ్వరుడారోపించినట్లు పాఠకులు భావింపవలెను.

మిత్రులిద్దఱు - శేషశైలమును - విడిచి మఱియొక చోటికి విమానములో వెడలిపోయిరి. *

(16వ పేజీ తరువాయి)

ఓ దేవి! నీవు నా యందు ప్రసన్నము కాకున్నచో నాకింక వేరేగతి ఏ మున్నది. నా ఈ మాటలన్నీ వ్యర్థము. నీకు విశ్వాసము కలిగించుటకు శపథపూర్వకముగా అగ్నిప్రవేశము చేయనా? లేక కాలకూట విషమును త్రాగనా? లేక సముద్రమునందు దూకనా? తులారోహణము చేయనా? (చెప్పు దేవీ! ఏమి చేస్తే నీ మనస్సుకు విశ్వాసము కలుగుతుంది).

(పాఠాంతరము-అధికపాఠము)

భగవానువాచ :

జ్వలన మధివసేయం
భోగిభోగం స్పృశేయం
విషమపి చ పిబేయం
వారిధౌ వా పతేయమ్ ।
సుతను తవ విశేయం
ప్రత్యయార్థం తులాయాం
త్వదభి మతవిధేయం
మాం భజస్వాప్రమేయమ్

సప్తగిరి విక్రేతలు

తూర్పుగోదావరి జిల్లా

శ్రీ బాదం ప్రభాకరరావు
మెయిన్‌రోడ్ కాకినాడ-533 001

శ్రీ కె. శ్రీరాములు
శ్రీసత్యవీరభద్ర ఏజెన్సీ
జామ్‌పేట, పెద్దవీధి రాజమండ్రి-3.

శ్రీ ఎస్. ఆర్. బ్రహ్మానంద
ముక్తిలింగంవారి వీధి తుని-533 401

నెల్లూరు జిల్లా

శ్రీ ఏ. సాయిబాబా
C/o వేంకటకృష్ణయ్య
న్యూస్ ఏజెంట్ అల్లూరు-524 315

శ్రీ రాధాగోవిందపతి
న్యూస్ ఏజెంట్, పార్వతీపురం (బొమ్మ)

ఓ దేవి! చెప్పుము నీ మనస్సుకు విశ్వాసము కలుగుటకై అగ్నిలో ప్రవేశించనా? సర్పమును తాకనా? విషమును త్రాగనా? సముద్రములో మునగనా? లేక తులా ప్రవేశం చేయనా? నా ప్రియసఖీ! నీ ఆజ్ఞ శిరసా వహిస్తాను. కృపతో ప్రసన్నురాలివి కమ్ము.

దేవ్యువాచ :

రోషస్తవైష దహనో వదనాత్ ప్రసూతః ।
స్తన్యంబభూవగరలం శయనంఫణీన్ద్రః॥
అబ్ధిర్ని కేతన మభూత్ ప్రథమావతారే ।
కుక్షౌద్విప స్తభువనాని కథం తులా తే ॥

హేభగవాన్, నీ యీ ప్రతిజ్ఞ మాటలన్నీ వ్యర్థము. ఎందుచేతనగా "ముఖాదింద్ర శ్చాగ్నిశ్చ" ఇత్యాది శ్రుతులను బట్టి అగ్ని నీ ముఖం నుండే ప్రకాశిస్తున్నాడు. (ఇక అగ్ని నిన్నేమి చేయగలడు). విషమనగా పూతనయొక్క స్తనమునుండి లిప్తకాలములో విషమును పీల్చివేశావు, పైగా నీవు పయనించు తల్పము ఆదిశేషుడు. (కాలకూట విషము మాత్రము నిన్నేమిచేయగలదు) నీ మొదటి మత్స్యావతారము (అలాగే కూర్మావతారముతో) సాగరమునే గృహముగా మార్చుకొన్నావు. ఇంక నీ కడుపులో 14 లోకాలుఉన్నాయి. అందుచేత తులా రోహణముచేసినా నీకు నిశ్చయంగా విజయమే కలుగుతుంది. కాబట్టి ఇటువంటి శపథములవల్ల (పాఠాంతర-అధికపాఠము) ఏమిలాభము.

దేవ్యువాచ:

కల్పాంతవారి శయనస్య జలేన కిం తే।
శయ్యాత వోరగపతిః గరుడధ్వజస్య ॥
సంక్రందనాది మరుత స్తవ సేవకాస్తే।
కః కృష్ణవర్త్మని కరిష్యతి మానశుద్ధిమ్ ॥

ప్రళయ కాలమునందు జలముపై శయనించావు జలము నిన్నేమి చేయగలదు. నీవు గరుడధ్వజుడవు. ఆదిశేషుడు నీ శయన తల్పము. (కాలకూట విషము మాత్రం (నిన్నేమిచేయగలదు). ఇంద్రాది దేవతలు నీ సేవకులు, అందువల్ల నీ అగ్ని పరీక్షవల్ల నమ్మకము కలుగునా?

భగవానువాచ :

భూత్వారఘూద్వహ
కులేభువనేశ్వరోఽహం
త్వామేవ దేవి! జనకేంద్ర
సుతామవాప్య ।
ప్రత్యన్తరే వృత్తి రశేషలోకే
ప్రఖ్యాతశుద్ధ చరితః ఖలు తే వియోగే॥

ఓ దేవి! నేను రఘుకులము నందు అవతరించాను. నీవు జనకరాజ సుతగా జన్మించి నాపత్నివైనావు. అప్పుడు నేను శుద్ధ చరిత్రునిగా ఏకపత్నీ వ్రతుడనుగా లోకప్రసిద్ధి చెందినాను. నీ వియోగం సంభవించినా వేరొక స్త్రీని తలంచలేడు (అనగా అటువంటి శుద్ధమైన చరిత్రగలిగిన నాపై అనుమానము పడుట తగునా? అని అర్థము)

దేవ్యువాచ :

కృత్వాహి జన్మ వసుదేవకులే నిగూఢం
గోపాలభూపతనయత్వమవాప్య
భూయః
జానామి షోడశ సహస్రవరాంగనాభిః
ఆలింగితస్య తన కంసరిపో
శ్చరిత్రమ్ ॥

ఆహా! ప్రభో: మీరు గోపాలకృష్ణునిగా అవతరించి కంసాది శత్రువులను సంహరించిన చరిత్రయును నాకు తెలుసు. అప్పుడు మీరు యదువంశములో వసుదేవుని పుత్రునిగా అవతరించారు. జన్మస్థలమును విడిచి గోకులములో నందుని పుత్రునిగా మారి సహస్రగోప కన్యలను ఆలింగనము చేసుకొన్నారు. మరియు నరకాసురునిచే అపహరింపబడిన 16,000 మంది వనితలతో ఉపభోగము అనుభవించినారు. (అందుచేత మీరు ఇవి చేయరని నమ్మకము ఏమున్నది)

భగవానువాచ :

సంభూత దివ్యమణినా చ సహ త్వయా
తే రంభోరు ।

పీనకుచ పుంభయుగేన పక్ష్మాః ।
గంభీరభావమువహన్ శపథం కరోమి
పంధావయాతు పరిరంభణ
పాత్రమేనమ్ ॥

ఓదేవీ, నీతోపాటు క్షీరసాగరంలో ఉద్భవించిన ఈ కౌస్తుభమణిమీద ప్రమాణము చేస్తున్నాను. అంతేగాక నాకు అత్యంత వ్యామోహము కలిగించే నీ శరీరముమీద (నీ మీద) ప్రమాణము చేస్తున్నాను. నీ సఖులందరిమీద ప్రమాణము చేస్తున్నాను. ఇప్పటికైనా నాయందు ప్రసన్నురాలివై స్వాగత పూర్వకంగా నన్ను ఆలింగనము చేసుకో-

దేవ్యువాచ :

విలాసవిపినాంతరే విగలితం సఖి
హస్తతో
గృహీతమతులం త్వయా దయిత కన్దు
కమ్ మామకం
ప్రదాయపునరేహి మే మణిగృహం
ప్రవిష్టే స్థితిం
కరోతు సుచరిత్రతా త్వయి దయా
హి మాం బాధతే ॥

ఓ నాథా! నేను క్రీడోద్యానవనంలో సఖులతో కూడి ఆడుకొనుచుండగా నా సఖిచేతి నుండి పూలచెండు క్రిందపడినది. అది నీకు దక్కినది. ఆ పూలచెండును తీసుకొని వచ్చి నాకు ఇచ్చి మణిమయ అంతఃపురంలో ప్రవేశించి సచ్చరిత్రులుగా మెలగండి. నేనేమి చేయగలను. మిమ్ములను వెడలగొట్టవలయుననేయున్నది. కాని దయాగుణమువల్ల ఆ పని చేయలేక పోవుచున్నాను.

భగవానువాచ :

అలంక్రియాం యాతు సుకందు
కోఽయం
కరారవిన్దే విధృతో భవత్యాః ।
అయం జనోఽప్యమ్బుధిరాజకన్యే
విలాసవీక్షోత్పలదామభిస్తే ॥

ఓ సముద్రరాజపుత్రీ! ఇదిగో నీపూల చెండు. నా చేతినుండి ఈ చెండును తీసుకొని, నీ చల్లని నేత్రవులతో నన్ను కటాక్షించి, అనుగ్రహించు (అని భగవానుడు ఒక పూలచెండును లక్ష్మికి ఇచ్చెను).

దేవ్యువాచ :

హా హస్త! హస్త! మణికందుక
మస్మదీయం
రంతుం ప్రదాయ కితవః కుటిలాల
కానామ్ ।
అన్యం మ మాత్రమద్యతి సంప్రతి
నిస్త్రపోఽసౌ
కౌటిల్యమేవ భజతే కిల
కృష్ణోఽపి ॥

లక్ష్మీదేవి తన సఖుల నుద్దేశించి, ఓ సఖులారా! చూడండి! ఈ ధూర్తుడు నా మణిమయపు పూలచెండుతో రాత్రి వేరొక స్త్రీతో క్రీడించి, ఇపుడు సిగ్గు విడచి నాకు వేరొక పూలచెండును ఇస్తున్నాడు. ధూర్తులు ఎంతటి ఆపత్కర పరిస్థితివచ్చినా తమ కుటిల స్వభావమును విడువరు కదా!

దేవ్యువాచ :

సఖ్యశ్శఠం మమ గిరా
కరుణాం విహాయ
స్వైరం ప్రహత్య పరి
వార జనం చ తస్య
గో హాదితః వరభవం
చ నిరాపయధ్వం
ద్వారం కపాట పిహితం
కురుత ప్రగల్భాః ॥

ఓ సఖులారా! నేను ఆజ్ఞాపిస్తున్నాను. యీ ధూర్తుని ఇతని అనుచరులను ఏ మాత్రం దయచూపక కొట్టి యీ మందిరం నుండి బయటకు వెడలగొట్టి తలుపులు వేయండి.

భగవానువాచ :

మధ్యస్థ ఏవ కుసుమద్యుతి!
తేషు యోగిష్వవ్యాలయే
ప్రణయ రోషవతీమసౌ త్వామ్ ।
శ్రుత్వా త్వదీయ పదయోః ప్రణతిం
విధాయ కర్తుం
సమాం భగవతి స్వయ మాగతోఽత్ర ॥

ఓ కుసుమకాంతీ! దివ్యసూరి గోష్ఠిలో ప్రధానులయిన శఠగోపసూరి నీ ప్రణయ రోషవృత్తాంతము విని నీ పాదలముమీద సాష్టాంగప్రణామముచేయుటకు స్వయంగా వచ్చియున్నారు. ప్రసన్నురాలివికమ్ము.

భగవానువాచ :

త్యజ హృది ఖల
మానమేనం నిరీక్ష్య-

ప్రాణివతన వరోఽస్మి
ప్రాప్తసాంద్రావరాధః ।
సుతను జనకపుత్రి ।
కోమలాభ్యాం కరాభ్యాం-
అనితర శరణోఽస్మి
న్నంగపాలిం విధేహి ॥

ఓ జనకరాజపుత్రీ! యీ మహాత్ముని చూసి నీ కోపం ఉపసంహరించుకో, అప రాధిని నేను. నేను కూడ నీకు ప్రణామము చేస్తున్నాను. నీ యొక్క అనన్యశరణాగతి ద్వారా కృపచూపితివేని నీ సుకోమలమైన హస్తములతో నన్ను ఆలింగనముచేసుకో.

దేవ్యువాచ :

ఆద్యేమ భక్తకవిమ
ప్రథమశ్చ సోఽయమ్
అద్యాగతః కవివరో
మమ సన్నిధానమ్ ।
అస్మిన్‌ప్రసాద కలనయా
శమితా రుషా మే
మత్పార్శ్వభాగమవలం
బయ మాధవేహి ॥

ఓ మాధవా! దివ్యసూరిగోష్ఠిలో ప్రధాను లయిన శఠగోపసూరి నా వద్దకు వచ్చి సాష్టాంగప్రణామ పూర్వకముగా నిన్ను అనుగ్రహించమని ప్రార్థించినారు. అందు చేత నా కోపం పోయినది. ఇపుడు మీరు నా వద్దకు వచ్చి మీ మాధవ (లక్ష్మీపతి) అనే పేరును సార్థకము చేసుకోండి.

భగవానువాచ :

నామ్నాం సహస్రమితి మే
నళినాక్షి లోకే
శంస న్తి సాత్త్వికజనాః
పునర న్యదేతత్
లక్ష్మీపదామ్బుజయుగాం
చితమ ప్తకేతి
సంకార్త్యతాం త్రిజగత్యపి
డిండిమో మే ॥

ఓ కమలాక్షీ! ఈ లోకంలో గొప్ప గొప్ప మహాత్ములు,సాత్వికజనులు,అందరూ కూడ నన్ను సహస్రనామాలతో పిలుస్తారు. కాని అవి నాకు సంతోషమును కలిగించలేక పోతున్నవి. నాకు ప్రియమైనది ఏది అనగా "లక్ష్మీచరణములవద్ద అలంకరించు కొన్న శిరస్సు గలవాడ"నని పేరు గల్గి యుండుట. (అనగా నా శిరస్సును నీ రెండు పాదారవిందములపై వంచి ప్రణ మిల్లుతున్నాను. ఈ చరిత్ర వల్ల నన్ను జనులు లక్ష్మీవిధేయుడుగా గుర్తించితే నాకు ప్రీతిని కలిగిస్తుంది) అది భేరీమృదంగ వాద్యఘోష పురస్సరంగా మూడులోకాల యందును ప్రసిద్ధి చెందియుండును.

దేవ్యువాచ :

రోషం విహాయ జగతాం
జననీ కథంచిత్
ప్రాణేశ్వరం ప్రణత మౌలి
మతీవహర్షాత్ ।
ఉత్థాప్య బాహులతయా
పరిరభ్య గాఢం ।
ఆనన్ద సాగర నిమ
గ్నమముం చకార ॥

ఈ విధంగా జగజ్జనని అయిన లక్ష్మీ దేవి తన వద్దకు వచ్చి ప్రణామము చేయు చున్న ప్రాణనాథుని విషయమును తెలుసు కొని, రోషమును వదలి తన సుకోమల మయిన బాహువులతో ఆయనను లేపి గాఢంగా ఆలింగనము చేసుకొనెను. వారి రువురు ఆనందసాగరమున మునిగిరి.

అంగీకృత్య ముదం తథా
విటకథాభిజ్ఞో భృశం కాన్తయా
సార్థం మంగళమజ్జనార్థ
మవిశత్పుణ్యాపగాం సత్వరః
సర్వాభీష్ట ఫలప్రదాన
నిరతః సేవాగతానాం ముహుః
పాయాద్వయో భృగుణార్చి
తానవ పదః శ్రీవిద్రుమాథః ప్రభుః

ఈ విధముగా భగవానుడు లక్ష్మీదేవి ఒకరినొకరు కలుసుకొని అత్యంత ఆనంద మనుభవించిన అనంతరం అవభృథమహో త్సవమను పేరుతో పుణ్యనదీ ప్రాంతము నకు వెడలిరి. ఆ సమయమున దివ్యమైన శరీరకాంతి గలిగినవాడు, భృగుమహర్షి సేవలందు కొనుచున్న దివ్యమైన పాదార విందములు కలవాడు అయిన భగవానుడు తన దర్శనార్థము వచ్చిన భక్తజనులందరి కోర్కెలు తీర్చు సకల పురుషార్థములను అనుగ్రహించి, (యీ దివ్య చరిత్ర విన్న వారికి) మన కందరకును కల్యాణప్రదము కలుగచేయునుగాక. *

(15 వ పేజి తరువాయి)

ప్రత్యేకమైన భావమును ప్రధానముగా ఆశ్రయించి యుండును.వీరి సాముదాయక కృతులలో నవగ్రహ కృతులు, (నవగ్రహ ములను స్తుతించుచూ రచించినవి. ఇవి సూళాదిసప్త తాళములలో రచింపబడినవి.) పంచలింగ స్థలకృతులు, నవావరణకృతుల (కమలాంబానవావర్ణ పూజాక్రమముగా తొమ్మిది కృతులు) ను రచించిరి. దీక్షితుల సాముదాయకకృతులలో నవావరణకృతుల ముఖ్యమైనవి. ఇందు ఉదాత్తమైన భావం నిండియుండును. ఈ కృతులు వీరి పాండి త్యమునకును, సంగీతములో వారికిగల వైదుష్యమునకును ప్రబల తార్కాణములు. రూపవరమున వెలసిన అభయాంబమీద కూడా కృతులను రచించిరి. వీరు వెంకట మఖివంశస్థులగుటచే వారి మేళరాగ పద్ధతి ననుసరించి కృతులను రచించిరి.

దీక్షితులు దశగమక సిద్ధాంతమునకు అనుకూలమను విషయము వారి కృతి "మీనాక్షి మే ముదం దేహి" అను కృతి యందు చరణమున "దశగమకప్రియ" అను ప్రయోగమును బట్టి వ్యక్తమగుచున్నది. వీరి రచనలలో సమష్టి చరణము ప్రధానం. సమష్టి చరణమునకు ప్రాస, యతిమధ్యమ కాలసాహిత్యముగలదు.

ఆరభిరాగములో "శ్రీసరస్వతి నమోస్తుతే" నాటరాగములో "స్వామినాథ పరిపాలయా శుమాం"

అను కృతులు సమష్టి చరణమునకు కొన్ని కృతులకే చక్కని ఉదాహరణ. వీరి రచనలు నారికేళపాకములో నుండును.

దీక్షితులవారికి హిందూస్థాన సంగీతంలో కూడా పాండిత్యము గలదను విషయము ద్విజావంతి, మున్నగు రాగములలో వీరి రచనల ద్వారా స్పష్టమగును.

కర్ణాటక సంగీత సంప్రదాయానుగుణ ముగా సంస్కృతములోను, పెక్కుభాషల యందుకూడా కృతులను రచించిన ముద్దు స్వామి దీక్షితులవారికి సంగీత ప్రపంచ మున ప్రత్యేక స్థానము గలదు. వీరు చిర స్మరణీయులు. దీక్షితులు సంగీతపరమైన ప్రామాణికతతోబాటు భాషాపరమైనపాండి త్యమునుకూడా సాధించిరి. కనుకనే నాద ప్రపంచములో సప్తస్వరములున్నంత కాలము దీక్షితుల కృతులు సంగీతప్రియు లను మురిపింప చేయగలవు.

(11వ పేజీ తరువాయి)

మానసం భౌతిక విషయలంపటమే పోతుంది కనుక అట్టి మానసమే మథన పెడుతుందని మథన పెట్టేది కనుకనే 'మనస్సు' అనే సార్థక నామం కలిగిందని భావం. కనుకనే అర్జునుడు శ్రీ కృష్ణునితో బావా! చంచలమైన నా మనస్సు నన్ను గట్టిగా మథన పెడుతూ నా స్వాధీనంలో లేకున్నది. దీనిని నిగ్రహించడం, గుప్పెట్లో వాయువును బంధించడం వలె దుస్సాధ్యంగా ఉంది. (6-34) అర్జునుడంతటి వీరుడూకూడా ఇలా అనడానికి కారణం ఉంది. అతడు ఉభయ సేనలను తేరి పార చూచి తన మనస్సును అచ్చట లగ్నం చేయడంతో అహంకార మమకారాలు (ఆసేనలవిషయంలో) ఆతడిని ఆవహించాయి. వీనితో శోకమోహాలు ఆవేశించాయి. దానితో యుద్ధమే చేయనని క్షత్రియధర్మాన్ని విడిచాడు. లోకంలో స్వధర్మ భ్రష్టుడైన మానవుడ్ని అనేక అనర్థాలు చుట్టుముట్టి అర్జునుడివలె శోకవివశుణ్ణి చేస్తాయి. ఇది మన అనుభవంలోనిదే. ఇన్ని అనర్థాలకు మూలం, శోకావహమైన సైన్యాన్ని చూస్తూన్న అర్జునుని చక్షురింద్రియంలో అతడి మనస్సు కలియడమే. ఇట్లే ప్రవరాఖ్యుని అందచందాలకు అధీనమైన (దేవకాంత) వరూధిని చక్షురింద్రియంతో ఆమె మనస్సు లగ్నమై ఆకను వేమడు, ఆ దేవకాంతను సాధారణ మానవ కాంతగా మార్చేసి ఆమెను ఇడుముల పాలుచేసింది. ఇక ప్రవరాఖ్యుని నేత్రం ఆమె అందానికి వశం కాకపోవడం అనగా అతడి మనస్సు అతడి నేత్రేంద్రియంలో లగ్నం కాకపోవడంచేత తనను తానే కాపాడుకొన గలిగాడు. మీదిసన్నివేశాలన్ని ఇంద్రియాలతో కలసిన మనస్సుయొక్క దుష్ట ప్రభావాన్ని ప్రకటిస్తూనే ఉన్నాయికదా!

మీరీవిధంగా ఇంద్రియాలను భౌతిక విషయాలమీదకు పోనీక పరమార్థ విషయాలతో లగ్నం చేసిననాడు అట్టి మానవులకు పరమేశ్వరానుగ్రహం లభిస్తుందని అట్టివాడు సంసారంలో ఉన్నా యోగివంటివాడే [illegible] శ్రీ త్యాగరాజస్వామి—

“మనసు స్వాధీనమైన మనుజునికి మరి మంత్ర తంత్రము లేలా?”

“సంసారులైతే నేమయ్యా శిఖిపింఛావతంసు డెదుర నుండగ” వంటి తన కీర్తనలలో చక్కగా చాటాడు.

మీదిచెప్పినట్టి వివేకియైన మానవుడు తన ఇంద్రియాలను భౌతికవిషయలంపటాలు కానీయక పరమార్థ విషయ చింతనతో అనాసక్తభావంతో తమలౌకికకృత్యాలు నెరవేర్చుకుంటూ, ముఖ్యంగా ఉదారభావనా భాసితమైన మహాపురుషుల ప్రవర్తనను భావిస్తూ, నిష్కామ కర్మాచరణతో పరమేశ్వరునికి ప్రీతికరముగా తన కృత్యాలను పరమేశ్వరార్పణంగా చేస్తూ జీవించిన మానవునికే ఇహపర సౌఖ్యాలు, శాంతి, నిత్యానందం చేకూడుతాయి.

సప్తగిరి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల పవిత్ర మాస పత్రిక

ప్రకటన రేట్లు

మామూలు పేజీలకు :

పూర్తిపేజీ:	5 0 రూ
అర్ధ పేజీ:	300 రూ
పావు పేజీ:	150 రూ
ఒక కాలమ్:	200 రూ

సాంకేతిక సమాచారం

పేజీవైశాల్యం;	27.5 సెం మీ × 21.5 సెం మీ
ముద్రణస్థలం:	24" × 19 సెం. మీ
కాలమ్‌లు :	3
స్క్రీన్ కవరు	100
లోపల:	65

గమనిక :

1. ప్రకటన సమాచారం, బ్లాకులు ప్రకటన దారులే ఇవ్వాలి.
2. ఆరు నెలలకు ముందుగా ప్రకటనస్థలం కేటాయించు కొనదలచిన వారికి 10 శాతం, సంవత్సరానికి ప్రకటనస్థలం కేటాయించుకొనే వారికి 15 శాతం, పై రేట్ల పై తగ్గింపు ఇవ్వబడుతుంది.
3. ఏవిధమైన నోటీసుగాని లేదా ఏ కారణంగాని తెలుపకనే ప్రకటనలను తిరస్కరించే హక్కు సంపాదకుడికి వుంటుంది.
4. కవరు పేజీలకు ప్రకటనలు స్వీకరింపబడవు.

ఇతర వివరాలకు :

సంపాదకుడు.

(10 వ పేజీ తరువాయి)

8

న చక్షుషా గృహ్యతే నాపి వాచా
నాన్యైర్దేవై స్తపసా కర్మణా వా
జ్ఞానప్రసాదేన విశుద్ధ సత్త్వః
తతస్తు తం పశ్యతే నిష్కలం ధ్యాయమానః.

పరమాత్మ అని చెప్పదగిన ఆ ఈశ్వరుడు కంటికి కనిపించడు. మాటకి అందడు. ఇంకే పూజలకీ పురస్కారాలకీ లొంగడు. తపస్సుకీ యజ్ఞయాగాది కర్మలకీ దర్శనం ఇవ్వడు.

కామక్రోధాదులను చంపుకుని ప్రశాంతమూ నిర్మలమూ అయిన మనస్సు కలవాడై జ్ఞానయోగముతో ధ్యానిస్తూవుంటే శుద్ధస్ఫటికంలాగునవుంటే ఆ ఈశ్వరుడు కనిపిస్తాడు.

9

ఏషోఽణురాత్మా చేతసా వేదితవ్యః
యస్మిన్ప్రాణః పంచధా సంవివేశ
ప్రాణై శ్చిత్తం సర్వమోతం ప్రజానాం
యస్మిన్ విశుద్ధే విభవత్యేష ఆత్మా.

భూతకోటిలోపల అయిదు విధాల ప్రాణమైవున్నవాడున్ను, ఆ ప్రాణాలతో చిత్తమును కూర్చి ప్రాణిచే యావత్కర్మ కాండా చేయిస్తూన్న వాడున్ను, నిర్మల మైన ఆ చిత్తమునందు ప్రకాశించేవాడున్ను అయిన ఆ ఈశ్వరుడు బొటనవ్రేలిలో వాల్గవ భాగంగా శరీరములో ఆత్మ అనే పేరుతో వుంటున్నాడు. ఆ ఈశ్వరుడు పరిశుద్ధమైన మానసిక ధ్యానదృష్టికే తెలుస్తాడు.

(వేదాలు చెప్పిన కర్మలు చేస్తూ మనస్సు నిర్మలమైతే ఆలాటి మనస్సుతో ధ్యానించే అభ్యాసం చెయ్యాలి. అది కొన్నాళ్లకి యోగం అవుతుంది. ఆలాటి యోగానికే ఈశ్వర దర్శనం అవుతుంది.)

10

యం యం లోకం మనసా సంవిభాతి
విశుద్ధ సత్త్వః కామయతే యాంశ్చ కామాన్
తం తం లోకం జాయతే తాంశ్చ కామాన్
తస్మా దాత్మజ్ఞం హ్యర్చయే ద్భూతి కామః.

స్వచ్ఛమైన సంకల్పమూ ధ్యానయోగమూ సత్వగుణమూగల యోగి నిర్మలమైన మనసుతో కోరే లోకం వస్తుంది. కోరికలు తీరుతాయి. ఐశ్వర్యం కోరేవారు ఆత్మజ్ఞానం కలవానిని ఆరాధిస్తూవుండాలి.

(గురువును సేవిస్తేనే చదువు వస్తుంది. ఆత్మతత్త్వం తెలుసుకున్నవానిని సేవిస్తే మానవుడు చరితార్థుడవుతాడు.)

[తృతీయ ముండకంలో ప్రథమఖండం]

గ్రంథసమీక్ష

"దీనబాంధవుడు దత్తాత్రేయుడు"

[శ్రీ గురు చరిత్ర : దత్తావతారలీల
వెల రు 9/- పుటలు 178
సాయి మాస్టర్ పబ్లికేషన్స్
సంతపేట, ఒంగోలు.]

సర్వత్రా నిండియున్నదైవం అనేక రూపాలలో అనుభవంలోకి రావడం కద్దు. అవతారాల లీలలు అలాంటివి.

పరబ్రహ్మ కృతయుగంలో అత్రి అనసూయ పుత్రుడైన దత్తాత్రేయుడుగా అవతరించాడు. బ్రహ్మ విష్ణు శివాత్మకుడాయన. దత్తాత్రేయులు కలియుగంలో దీన జన రక్షణార్థం రెండు అవతారాలు ధరించాడు. శ్రీ పాదస్వామి, శ్రీ నృసింహ సరస్వతి. ఈ రెండు అవతారముల లీలలు ప్రస్తుత గ్రంథస్థ విషయం. "త్రిమూర్తు లెచటి నుండి వచ్చారో ఆ పరబ్రహ్మ స్థితికే గురువు అని పేరు... శ్రీగురుడంటే దత్తాత్రేయుడే." అని గ్రంథ పీఠికలో చెప్పబడింది. అందుకు తగ్గట్లుగా "శ్రీ గురుచరిత్ర: దత్తావతారలీల" అని గ్రంథానికి పేరు పెట్టబడింది.

హైందవ సంప్రదాయములో గురువునకున్నస్థానం అద్వితీయం. దత్తాత్రేయుడొక అద్భుత గురువు. అంతకు మించి అద్భుతమైన శిష్యుడాయన. నిజానికి ఆయనకు గురువు లేడు. విశాల విశ్వం లోని భూమి, పర్వతం, వాయువు, ఆకాశం అగ్ని, సూర్యుడు, పావురం, కొండచిలువ, పాము, ఏనుగ, మిడుత, చీమ, చేప ఇలా 24 గురువులు తన కున్నారంటాడు దత్తాత్రేయుడు. ఆయన వాని నుండి ఏ మేలు గ్రహించాడో, ఎలా మనోజ్ఞాని, ఆనంద స్వరూపుడు అయినాడో వివరించే రమ్యమైన ఉదంతం గ్రంథం ఆరంభము లోనే చెప్పబడింది.

శ్రీ గురు చరిత్రమనే గ్రంథం మొదట మహారాష్ట్ర భాషలో గంగాధర సరస్వతీ స్వామి వారు రచించారు. శ్రీ వాసుదేవానంద సరస్వతీ స్వామి వారు (క్రీ. శ. 1854-1914 సం.) సంస్కృతంలోకి అనువదించారు. తెలుగు పాఠకుల పుణ్యవశాన "విచిత్రంగా" అది శ్రీ ఎక్కిరాల భరద్వాజ గారికి అందింది. పేరు గుప్తంగా ఉంచుతున్న ఒక ఆంధ్రీకర్త ద్వారా తెలుగు పాఠకులకు అందింది.

ఇది ఒక పారాయణ గ్రంథం, పారాయణం వల్ల పరిణతి వస్తుంది. ఆ స్థితిలో దైవం అనుభవానికి వస్తుంది. దైవ చింతనలో కొన్ని క్షేత్రాలు ప్రత్యేకం దోహదం చేయడం కద్దు. ఆవుకు పాలు సర్వత్రా ఉన్నా అది లభించేది పొదుగు నుండే. అలాగే దైవం సర్వత్రా ఉన్న క్షేత్రాల్లో విశేషంగా లభిస్తుంది అంటారు విశ్వనాధ వారు. ఆ ప్రకారమే మహారాష్ట్రలోని కొన్ని క్షేత్రాల్లో ఈ గ్రంథం దీక్షగా పారాయణం చేయబడుతుంది. క్షుద్ర విద్యలు నేర్చిన కుశాభావు అనే వ్యక్తి చేత శ్రీ శిరిడి సాయిబాబా ఈ గ్రంథాన్ని 108సార్లు పారాయణం చేయించి ఫలసిద్ధి కల్గించారని చెప్పబడింది.

అవతారాల లీలలు అనేవి పురాణ సంబంధంగా కనిపించినా వాస్తవానికి ఇది చారిత్రక గ్రంథం. శ్రీ పాదస్వామి ఆంధ్ర లోని పిఠాపురంలో సుమతి, రాజు, అనే దంపతులకు జన్మించినట్లు చెప్పబడింది. శ్రీ నృసింహ సరస్వతి ఉత్తరప్రదేశ్ ప్రాంతంలో క్రీ. శ. 1458 లో కార్యపురం అనే గ్రామంలో జన్మించి నట్లు చెప్ప బడింది. వీరు చరించిన ప్రాంతాలు కూడా వివరించబడ్డాయి. ఈ విధంగా అది ఇటీవలి చరిత్ర.

ఇది మంచి సైన్సు పుస్తకం. జగత్తుకు సంబంధించిన హేతువాద విజ్ఞాన గ్రంథం. ఆధ్యాత్మిక విజ్ఞాన స్పర్శలేని భౌతిక వాదులకు, నాస్తికులకు ఇందలి సైన్సు హేతువాద విజ్ఞానం అర్థం కాకపోవచ్చు. అనుభవానికి రాక పోవచ్చు. కాని శ్రద్ధ, భక్తి సంస్కారము, నిష్కాపట్యం, ఇచ్ఛ, జిజ్ఞాస ఆత్మ విశ్వాసములతో సాధన చేసే వారికి కలిగే విజ్ఞానం, సౌఖ్యం, ఆనందం ఇందు పుష్కలంగా చెప్ప బడింది.

గ్రంథ మీవిధంగా చారిత్రకము, వైజ్ఞానికము అయినా పురాణ ఫక్కీలో చెప్పబడింది. ఒక పారాయణ గ్రంథానికి అనువాదం కనుక అది అనివార్య మయి ఉండవచ్చు. కాని పరిచయ భాగాలలో నయినా ఆధునిక యువతీ యువకుల అవగాహన, ఆలోచనా పరిధికి వీలుగా ఈ చారిత్రక వైజ్ఞానిక విశేషాలను అందించే పద్ధతులు వస్తే బాగుండుననిపించింది.

గ్రంథమంతా కథలు కథలుగా సాగించి, రమ్యమైన కథల మధ్య ఎన్నెన్నో అమూల్య విషయాలు అందించ బడ్డాయి. నామధారకుడను జిజ్ఞాసువుకు సిద్ధుడొకడు చెప్పినట్లుగా—దత్తాత్రేయుని గురించి, శ్రీ పాదస్వామి, శ్రీ నృసింహ సరస్వతీ స్వామి వార్లను గురించి ఇందు చెప్పబడింది.

గ్రంథంలో చెప్పబడిన ధర్మసూక్ష్మాలు, ఆశ్రమధర్మాలు, వైజ్ఞానిక విశేషాలు, గీత బోధలు—కర్మయోగం, భక్తియోగం, గురుసేవ — విగ్రహారాధన అశ్వత్థ మహిమ, రుద్రాక్ష, త్రిపుండ్రధారణ, భస్మధారణ, అన్న నియమం—సోమవారవ్రతం, సుమతి కథ, యశోద పూర్వజన్మ, సావిత్రికి జ్ఞాన బోధ, బృహస్పతి లోపా ముద్రకు చెప్పిన ధర్మాలు—శ్రీ పాదప్రభువు అదృశ్యలీలలు కుష్ఠు మున్నగు వ్యాధి నివారణలు, హరిజనుని (మాదిగ) చే వేదం చదివించడం, విద్వాంసుల గర్వభంగం, చండాలుని పూర్వ జన్మ స్మృతి, శవానికి ప్రాణం, గొడ్రాలికి సంతానం, ఒకేసారి 8 రూపాలు ఇలా ఎన్నెన్నో అంశాలు కొద్ది కొద్దిగా ఇందు స్పృశింప బడ్డాయి. దత్తాత్రేయుడెట్లు దీన బంధువుడో తెలుపబడింది.

శ్రీ పాదస్వామినే నిత్యం
నృసింహ గురుయోగినే

దత్తాత్రేయ నాథాయ
మంగళం దీనబంధవే ॥

ఇన్ని లీలలు, అద్భుతాల మధ్యనున్న ప్రబోధం నాడు, నేడు, రేపు కూడా ఎల్లరికి శిరోధార్యం.

"పరమేశ్వరుడు భక్తిని బట్టి మాత్రమే సంతోషిస్తాడు గాని జాత్యాచార వయోరూప విద్య అర్థ గుణ పౌరుషాల నపేక్షింపడు" అని స్పష్టం చేయబడింది.

అయితే ఆ నాటి విధవానియమములు, సహగమనముల వంటి ప్రస్తావనలు ఈనాడు చెల్లి జాలవు. కొన్ని ఇలాంటి అంశాలను మినహా యిస్తే ఈ గ్రంథం చాలా సంస్కార దాయకం అనాలి. విషయ గాంభీర్యాన్ని బట్టి భాషా గాంభీర్యం, శైలి గాంభీర్యం ఉన్నది. కాని గంభీర ధార్మిక ఆధ్యాత్మిక విశేషములకు సరళంగా అందించే భాషా శైలులు ఇంకను రావాల్సి ఉంది.

తెలుగు పాఠకులకు ఇట్టి విశేష గ్రంథం అందడానికి బాధ్యులైన వారందరు అభి నందనీయులు.

— లక్ష్మీనారాయణ.

సుందర మందారము

[రచయిత: శ్రీ జంధ్యాల వేంకటేశ్వరశాస్త్రి. పేజీలు: 179. వెల: అమూల్యం. ప్రాప్తిస్థానము: ?]

కావ్యం చదువబోయే ముందు కవిని గూర్చి తెల్సుకోవడం సహృదయులయిన పాఠకులకు ఒక రివాజు. ఆత్రంతో పేజీ ల్లోకి తొంగి చూసేముందు కవిని ఒక్క సారిగా పరామర్శించడం తెలుగుదనాన్కి చక్కని నిదర్శనం.

శ్రీజంధ్యాల వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగార్ని కవిగా నేను పరిచయం చేయవలసిన అవసరం లేదనుకొంటాను. తన కావ్యముల ద్వారా తనే ఒక విశిష్ట స్థానాన్ని అలంకరించుకొని ఆంధ్ర సాహిత్య చరిత్రలో 'ఉదాహరణ త్రయి' అనే కావ్యం ద్వారా కవిగా స్థిర పడ్డారు. ప్రస్తుతం వీరు వ్రాసిన 'సుందర మందారము' అనే ఈ గేయకావ్యంలో తన బలమైన భావాన్ని యింకాస్త గట్టిగా రూపుదిద్దుకొని ఒక ఉత్తమ కవిగా స్థిర పడ్డారు.

వీరి 'సుందర మందారము' సాహితీ వనంలో ఎప్పుడూ, వాడని, వీడని పారి జాత పుష్పంలా నాల్గుకాలాల పాటు గుబా ళించగలదని నా ఆశ.

"కావ్యస్యాత్మాధ్వని రితి బుధైః
యస్సమా మ్నాతపూర్వః—

అని ధ్వని కావ్యాత్మ యని అందు రస ధ్వని శ్రేష్ఠమని ఆనందవర్ధనుడు చెప్పాడు. అలాగే యీ కవి భక్తిరసము చేతనే యీ కావ్యానికి జీవంబోసి, యీ నిఖిల జగతికి తిర్గి సరిక్రొత్త కల్పన చేశాడనిప్సిస్తుంది.

"దేవాలయ గోపుర శిఖరాగ్రమునుండి మంత్రజలం వెదజల్లితే భక్తులంతా ముగ్ధు లౌతారన్నట్లుగా" ఈ గేయ కవితా కదం బము చదువరులను మంత్ర ముగ్ధుల్ని చేస్తుందనుటలో అతిశయోక్తి కానేరదు.

వీరు వ్రాసిన ఈ కావ్యంలోని సుస్వ ప్నము చదువుతుంటే, నాకు గురుజాడవారి 'కన్యక' గుర్తుకొచ్చినది. ఒక రకంగా చూస్తే కవితా వస్తువులు వేరయినా వీరిరు వురి నడక ఒక తీరులోనే వుంది.

రాక్షస కాంతలు సీతను అవహేళనము చేయుచున్న విధమును భయమునుగొల్పిన విధమును కవి వివరించిన తీరు, ఉపమా నమూ రమ్యముగా వున్నవి. ఈ కవికి బడబానలవంటి భావన, దావానలంలాంటి ఉద్వేగం నిండుగా సంతరించుకొన్నాయి అనేందుకు ఉదాహరణముగా 'మనో నిశ్చ యము' అనే గీతంలో

"గో మాత చుట్టును భయద
క్రూర మృగములు ఆడినట్లు

వికటమ్ముగా నవ్వినారు"—అని అంటారు. అలాగే వీరు భాషా, కవితా ప్రాగల్భ్యము రచనాదక్షతలు ప్రధానాంశములుగా ఎన్ను కొని రచనచేశారని వీటిలోని కొన్ని అంశాల ద్వారా స్పష్టమవుతుంది. ఈ కవి ఔచిత్య రసమే ప్రధానంగా ఎన్నుకొని రచనచేశాడు.

"ఔచిత్యం రస సిద్ధస్య
స్థిరం కావ్యస్య జీవితం"

అనిక్షేమేంద్రుడు ఔచిత్యమే కావ్యాత్మగా సిద్ధాంతీకరించెను. (ఔచిత్యమనగా పద, వాక్య, ప్రబంధ, గుణ, అలంకార, ఉపసర్గ నిపాత, కాల, దేశాదులు మొదలగునవి) ఈ పుస్తకములోని ప్రతిగేయానికీ, ప్రతి పద్యానికీ వివరణ చెప్పక్కర్లేదనుకొంటాను. ఆవివరణరామకౌండిన్యగారు చక్కగావేశారు కనుక నేను కవితాపరంగా చర్చిస్తాను.

కవి తన కవితద్వారా తాను చైతన్యం పొందడం గాక, కవి తన కవిత ద్వారా పండిత పామరుల హృదయాల్ని రంజింప జేసి, తన కున్న విషయ పరిజ్ఞానాన్ని పది మందికి పంచి, చైతన్యం కల్గించ గల్గితేనే ఆ కవి వ్రాసే కవితకు సరియైన అర్థం ఏర్పడుతుంది. సార్థకత లభిస్తుంది. ఈ పుస్తకం చదువుతున్నంతసేపు, మన స్సుకు ప్రశాంతత, నిండయిన తృప్తి, కలిగింపజేసి, పుస్తకం ఆసాంతం చదవా లన్పించేంతగా వ్రాసి కవి మెప్పించారు.

'ఉదాహరణత్రయి' కన్నా యీ పుస్త కం చాలా బాగుంది.

"సహజంగా కవిలోనే విమర్శకుడుంటాడు" తన కవితలు తనే చదువుకొని, తర్కించు కొని వ్రాస్తే మంచి కవిత్వం అలవడుతుంది. ఈ కవి బహుశా ప్రతి అంశం తనకుతానుగా తర్కించుకొని, సాధనచేసి, వ్రాశారనిపిస్తు న్నది. అందుకే కవి సాధన వలన ప్రతి అంశం నిండుగా వున్నాయి.

ఉన్నంతలో బాగా వ్రాసిన వారు 'సామవేదం జానకిరామశర్మ.' కవితా చర్చతోపాటు విషయ పరిజ్ఞానాన్ని సమ గ్రంగా చర్చించి అమూల్య అభిప్రాయాన్ని చక్కగా వివరించారు.

అలాగే 'రామకౌండిన్య'గారు వ్రాసిన అభిప్రాయంకూడా చాలా బాగుంది. ముఖ్యంగా చెప్పుకోదగింది. వీరు వ్రాసిన అభిప్రాయం – పుస్తకాన్కి సమగ్ర సమీక్ష లాగా పనిచేస్తుంది.

ఇకపోతే 'శాస్త్రి'గారి ప్రతి కవితలోను హుందాతనం గోచరిస్తుంది. పద గుంభన కవి గీతల్లో ప్రత్యేక ప్రతిభగా కన్పిస్తుంది. నా దృష్టిలో నిజమైన కవిత్వం, నిర్మాణము కల్పనకు, అతీతంగా వుండి, క్రియాశక్తిలో పించకుండా వుండాలి! శ్రీ శాస్త్రిగారి కవిత్వం అలాంటిది.

శ్రీ జంధ్యాల వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారి కలం నుండి మరిన్ని మంచి కావ్యాలు రావాలని ఆశిస్తున్నాను.

— చంద్రభాను

(7వ పేజీ తరువాయి)

మహి: (విజయగర్వంతో నవ్వి) వారు దిక్పాలుర భార్యలు. వారిని నా దాసీలుగా, భోగస్త్రీలుగా చేసుకోదలచు కొన్నాను.

శచీదేవి: ఛీ! పాషండుడా! పరస్త్రీల పొందుగోరిన పాపాత్ము డెవ్వడూ ప్రాణాలతో నిలువలేదురా!

మహి: ఛీ! ఈ బుద్ధులను ఆ నాడు నీ కాంతుడు గౌతముని కొంపగూల్చుటకు పోయినపుడు చెప్పలేదేమే శచీదేవి!

నార: జయ మహిషాసురా! ఆహా హా! ఎంత చక్కని సమాధానమిచ్చావయ్యా.

శచీ: (కోపముతో) నారదా!

నార: నిజమాడితే నిష్ఠురముగాని, ఈ చేతచేసిన పాప ఫలం ఆ చేత అనుభవింపవలసినదే. అది త్రిమూర్తులకైనా తప్పదు తల్లీ. నీ భర్త గౌతమునికి చేసిన ద్రోహానికి ఇది ఫలితమేనమ్మా.

మహి: అలా చెప్పండి స్వామీ.

నార: నేను చెపుతాను సరే! ఇంత చక్కని సమాధానాలిస్తున్న సూక్ష్మబుద్ధివే! ఇలాటి అల్పయోచన ఎందుకుచేశావా అని................

మహి: అల్పయోచనా? నాదా నారదా?

నార: మరి కాదా మహిషాసురా! నీ వంటి జగదేకవీరుడు ఏ పనిచేసినా ముల్లోకాలవారు ముక్కుమీద వ్రేలు వేసు కొనేటట్లుండొద్దూ? త్రిజగన్మోహనాకారుడవు. త్రిలోక సుందరివంటి కాంతను చేపట్టాలి. అఖండభుజబల పరాక్రమసంపన్నుడవు. అనన్యవీరశృంగారరసాధి దేవతను వశం చేసుకోవాలి. అంతేగాని-బలాత్కరించుటకు తగని పతివ్రతలనాశించడం............

మహి: మంచిది కాదంటారు. అంతేగా? పోనీ అలాటి అందగత్తె ఎక్కడయినా ఉన్నదా?

నార: లేకేమి? ఆమె మహాతిశయసౌందర్యలావణ్యరాశి, లసన్మరకతస్వచ్ఛవిగ్రహ, సుపక్వదాడిమీబీజరదన, కంబుపూగసమచ్ఛాయ కంధర, త్రిపురసుందరి, నారాయణీ నామధేయ. ఆమెకు నీవు చిక్కితే........ అఁవాఁ! ఆమె నీకు చిక్కితే నీ బ్రతుకు పండినట్లే.

మహి: ఆమె అంత సౌందర్యవతియా స్వామీ! అయితే ఇపుడే వెళ్లి తీసుకొస్తాను.

నార: వద్దు మహిషా! ఆమె ఉగ్రమూర్తి. పైగా సింహ వాహన. ఆమెను నీవు తేలేవు. ఎందుకొచ్చిన బాధ. ఈ దిక్పాలుర భార్యలతోనే సంతోషించు. కాని నీవా శక్తిని సంపాదించగలిగావా? నిన్ను మించిన వాడు ఈరేడు జగాల్లో ఉండడనుకో.

మహి: (నవ్వి) ఇప్పుడు మాత్రము? - నన్ను మించినవాడు ఈ చతుర్దశభువనాలలో ఎవరున్నాడు నారదా? అంతే గాక, నేను జయించలేనిదేమున్నది. ఆమె ఎక్కడున్నదో చెప్పండి. ఇప్పుడే తెస్తాను.

నార: ఇంతవరకు మలయపర్వతము మీద తపస్సు చేస్తూ వుండేది. ఇప్పుడూ............

మహి: ఆఁ! ఇప్పుడెక్కడున్నది?

నార: ఆ కామారి కైలాసములో ముక్కుమూసుకొని తపస్సు చేసుకొంటూ కూర్చుండే ఆ కౌమారి, విరహవేదనతో ఆ కైలాస సానువుపైనే....

మహి: దుఃఖిస్తూ ఉన్నదా? అయ్యో పాపం!

నార: ఇక్కడేవుండి అయ్యోపాపమంటే ప్రయోజనమేమిటి?

మహి: నిజమే! అయితే నేను వెళ్ళి.... ఏమి నారదా! నేను వెళ్ళి........

నార: వెళ్ళి వెళ్ళి అంటున్నావు మళ్ళీ తిరిగిరావా ఏమిటి?

మహి: రాను. కార్యము సాధించువరకూ తిరిగిరాను. కడకు నా ప్రాణాలైనా విడుస్తాను గాని.

నార: శుభస్య శీఘ్రం! అయితే త్వరగా వెళ్లు - నీవు తలచిన కార్యానికి అడ్డు చెప్పడము ఎవరితరము?

మహి: చిక్షురా! ఈ దిక్పాలురను, వారి భార్యలను విడిచిపెట్టు. ఉత్తమమహిషాలతో నా రథము నాయత్తము చేయించు.

నార: మహిషాసురా! అయితే నీకు కైలాసయాత్ర తప్పదన్నమాట.

మహి: (నవ్వి) మీరూ రావాలి స్వామీ నాతో!

నార: ఎందుకురానూ? దగ్గరుండి నీ పని పూర్తి చేయించాలిగా! నాకు కావలసింది కయ్యాలు కాదయ్యా! లోక కల్యాణం. నీ కైలాసయాత్రకు కావలసిన సన్నాహాలు చేసుకొంటూ వుండు. నీ పట్టమహిషిని చూచివచ్చేస్తాను.

రంగము-5 స్థలము-మహిషపత్ని పూజామందిరం

(మహిష పత్ని దేవి విగ్రహము ముందు హారతినిచ్చి పాడుతుంటుంది.)

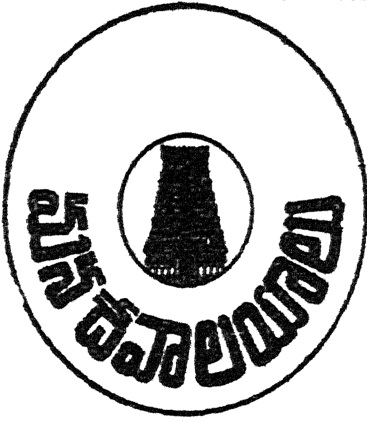
పాట

మ.వ.: ఎవరని నిను వర్ణింతును జననీ
భవమును బాపు భవాని కల్యాణీ ॥ఎవ॥
కలుములవల్లివో - చదువులతల్లివో
చలిమల చూలివో - జగముల తల్లివో
సతులకు గతియౌ - పతిపరమేశ్వరి
సతులివె మాతా - జయ జగదీశ్వరి ॥ఎవ॥

(సశేషము)

జ్ఞాన సరస్వతి

— శ్రీ మునుగోటి యాదయ్య

భారత దేశములో గల దేవాలయము లన్నింటిలో సరస్వతి దేవాలయము లు రెండే రెండు కలవు. అవి ఒకటి అతి ప్రాచీన మైనది హిమాలయ పర్వతాలలో గల కాశ్మీర రాష్ట్రములోను మరొకటి మన ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రములో కలదు. అదియే బాసర జ్ఞాన సరస్వతి దేవాలయము. ఇదియే "వాసర వాణి." ఇది అంతగా ప్రచారములో లేదు.

జ్ఞాన సరస్వతి ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో అదిలా బాద్ జిల్లా ముధోల్ తాలూకాలోని బాసర గ్రామములో పవిత్ర గోదావరి నది తీర మున 2 కి. మీ. దూరమున యున్నది. దీనిని "బాసర క్షేత్రం" అని పిలుస్తారు.

సాక్షాన్నారాయణాంశ సంభూతుడగు శ్రీ వేదవ్యాసుడు వేదాలను నాలుగు భాగ ములు విభజించి, వేదాంత సూత్రములను అష్టాదశపురాణములను, మహాభారత, భాగ వతాది గ్రంథములను రచించెను. కాని మనశ్శాంతి కలుగలేదు. అందుకై సమస్త తీర్థాటనము గావించుటకై సకలముని బృంద సమేతుడై ఉత్తర భారత తీర్థ యాత్రలను పూర్తిచేసి దండకారణ్యంలో ప్రవేశించి అచ్చట గౌతమీ నదిలో స్నాన మాచరించి అనుష్ఠానాదులు పూర్తిచేసుకొని "కుమారాచల" పర్వతమను ప్రాంతమున శ్రీ శారద అవ్యక్తరూపమున ఆవిర్భవించి యున్నదను పరమరహస్యమును తెలుసు కొని ముగ్ధుడై శ్రీ సరస్వతి సరస్సునందు స్నానమాచరించి వాగ్దేవిని భక్తితో ప్రార్థన గావించెను. అప్పుడు హంస వాహన దేవీ దర్శనము లభించగా ఓ జననీ! అజ్ఞాన జనుల హితము కొఱకు సాకారరూపము ధరించి సమస్త భక్తకోటికి సగుణోపాసనను గ్రహింపుమని ప్రార్థించెను. అప్పుడు భారతి వ్యాసమహర్షితో వత్సా! నీవు ప్రతి దినము గౌతమీనదిలో స్నానముచేసి మూడు పిడికిళ్ల ఇసుకను తెచ్చి మూడు చోట్ల పోయుము. అప్పుడు ఆ మూడు స్థలము లలో నేను శ్రీ మహా సరస్వతి, శ్రీ మహా లక్ష్మి, శ్రీ మహాకాళీ రూపములలో వ్యాపింప బడుదునని అంతా నేనే నని అదృశ్య మయ్యెను. అప్పుడు మహర్షి వ్యాసుడు శారదాదేవి చెప్పిన ప్రకారము ప్రతిదినము స్నానము చేసి ఇసుకను తెచ్చి మూడు చోట్ల పోసెను. ఆ మూడు స్థలములలో మూడు రూపములు ఆవిర్భవించినవి.

వ్యాసుడు ముఖ్య దేవతయగు శ్రీ సరస్వతిని ఆది దేవతగా స్థాపన గావించెను. సమస్త ఋషి మండల సహితముగా నీ క్షేత్రముననే తపశ్చర్యగావించుకొనుచు కాలము గడి పెను. ఈ పవిత్ర స్థలమునకే "వ్యాసపుర" మని పేరు వచ్చెను. దానినే వాసరయని, రైలు మార్గముండుటచే, మహరాష్ట్రులు ఉచ్చారణలో "బాసర్" అని పిలుచుటచే 'వాసర' యే "బాసర్" గా ప్రసిద్ధి గాంచినది.

అహమ్మద్‌షాహి, కుతుబ్ షాహి అని సుల్తానులు ఈ దేవాలయమును ధ్వంసం గావించిరి. శ్రీ మహాలక్ష్మిని ఖండించిరి. కొన్ని సంవత్సరముల తరువాత సుల్తానులు చేయు పనులకు స్వస్తి చెప్పవలెనని రేణుకా పురవాసి వీరశైవ భక్తుడు, శూరవీరుడగు మక్కాజీ పటేలు కొందరు యువకుల సహాయ ముచే పగవారిని తరిమివేసిరి. ఆ తరువాత క్రీ.శ. 18వ శ. లో మందిర నిర్మాణంగావించి పునః ప్రతిష్ఠ జరిగినది. జగద్గురు శృంగేరి మఠాధిపతి శ్రీ విద్యారణ్య భారతీస్వాముల వారికి విషయమును తెలియజేయగా వారు వచ్చి మహాలక్ష్మి విగ్రహము పూజకు యోగ్యముగ లేనందున జైపూరు నుండి క్రొత్త విగ్రహమును తెప్పించిరి. ఆ తరు వాత ముగ్గురు మూర్తులకు యథా విధిగా పూజలు జరుగుచుండెను. భక్తుడు మక్కాజీ కాపాడిన శ్రీ సరస్వతీ విగ్రహము (ఇసు కతో నిర్మించినది) దేవి ద్వారము వద్ద ఇప్పటికిని చేతులు జోడించుకొని నిలబడి యున్నది.

దేవాలయమునకు కొంత దూరములో చిత్రవిచిత్ర ధ్వనిచేయు ఒక శిలయున్నది. ఈ శిలను వేదవతియందురు. చిన్న రాతితో కొట్టిన ఒక్కొక్క చోట శబ్ద ములు సప్తస్వరములవలె వినిపించును. గణేశ మందిరము, ఆంజనేయమందిరము, కుమార, ఇంద్ర, సూర్య నారాయణ, పాప నాశేశ్వర, వ్యాస మున్నగు దేవాలయ ములు అన్ని కలిసియు శ్రీ వాణీ ఆలయ మొక కేంద్రముగ నేర్పడిన మహా క్షేత్ర మని చెప్పవచ్చును. ఔదుంబర వృక్షము క్రింద దత్త పాదుకలు కలవు. సంతాన ప్రాప్తికై పీటిని ముట్టుకొని యాత్రికులు వెళ్ళుదురు.

ఈ జ్ఞాన సరస్వతి దేవీ చరిత్ర పూర్వపు మందిర చరిత్రను అచ్చటి పెద్దపూజారి శ్రీ శేషువ హరిదాసు తెలియ జేసినారు. అతనికి తెలిసినన్ని విషయములు ఇంకెవ్వ రికి తెలియవని చెప్పుచుందురు. భక్తులు వారి వారి అనుభవాలను యీ హరిదాసుకు తెలియ జేయుదురు.

దేవేంద్రునికి దుర్వాసుని శాపముచే కుష్ఠువ్యాధి రాగానే ఇచ్చటకు వచ్చి మైలు దూరమున తపస్సు చేసి సరస్వతిని ఆరాధించెనట. సూర్య భగవానునికి కాంతి విహీన మగుటచే సరోవరములో స్నానము చేసి దేవిని ప్రార్థించి పూర్వ రూపము దాల్చెనట. వాల్మీకి మహర్షి వాగ్దేవిని ఆరాధించి శ్రీమద్రామాయణమను మహాకావ్యమును రచించి ఆదికవియయ్యెను. దేవతలు రాక్షసులు అమృతమునకు పోరాడుట విష్ణుమూర్తి చూచి సరస్వతీ మాతను ధ్యానించి మోహినీ రూపములో రాక్షసుల నుండి అమృతమును గైకొని దేవతలకు పంచెను. సమస్త దేవతలలో అగ్రపూజ అందుకొనుటకై వినాయకుడు వాసర క్షేత్రమునకేతెంచి వాగ్దేవిని ప్రార్థించి ఆమె వరముచే అగ్రపూజకు దేవుడయ్యెను.

పూర్వము ఒకరాజు సంతానము లేక వాసర క్షేత్రమునకేతెంచి "వాసర వాణి"ని జపము చేయగా సంతానము లభించెను. శ్రీరాముడు రావణుని సంహరించుటకు భారతి అనుగ్రహమును పొందెను.

ఇంకొకరాజు సతీ వియోగ దుఃఖము భరించలేక యీ బాసర క్షేత్రమునకు వచ్చి సరస్వతి తీర్థమున స్నానమాచరించి (ఈశాన్య దిశయందు) జ్ఞాన సరస్వతిని ధ్యానించుటచే దేవి అనుగ్రహముచే సకల వివాహమాడి కుమారుని గనెను.

జీర్ణావస్థలో నున్న యీ క్షేత్రము దేవాదాయశాఖ అధీనములోనికి వచ్చినది. దేవాలయ అభివృద్ధికి ముఖ్యకారకులు, కృషి చేసినవారు శాసన సభ్యులు శ్రీ జి. గడ్డెన్న గారు. ఈయన దేవాలయము ధర్మకర్తల సంఘం అధ్యక్షులు. వీరి వలననే ఎంతో అభివృద్ధి లోనికి వచ్చిన దనుటలో సందేహము లేదు.

బాసర క్షేత్రములో యాత్రికుల సౌకర్యము కొరకు తిరుపతి దేవస్థానము వారు ఒక అతిథి గృహమును అధునాతన సౌకర్యాలతో నిర్మించారు. 10 ఎకరముల భూమిని రెవెన్యూ బోర్డు ఇచ్చినది. దాదాపు (2) రెండు లక్షల రూపాయలతో దేవాలయానికి ప్రాకారము, మంటపాలు నిర్మించారు. దేవస్థానము వారు యాత్రికులకు ఒక భోజన ఫలహారశాలను ఏర్పాటు చేశారు. ఎన్నో ఏండ్ల క్రింద నిర్మించబడి ఇరుకుగా నున్న బాసర జ్ఞాన సరస్వతి దేవాలయాన్ని దేవాదాయశాఖవారు పునర్నిర్మిస్తున్నారు. ఒక లక్ష 50 వేల రూపాయలతో సరస్వతి దేవి గర్భగుడి 60 వేల వ్యయముతో సింహద్వార నిర్మాణము పని చురుకుగా సాగుచున్నది. 50 వేల ధనముతో మహాకాళి మందిరము పూర్తి అయినది.

ఈ వాసర క్షేత్రము హైదరాబాదు నుండి మన్మాడ్‌కు వెళ్ళు రైలు మార్గములో కలదు. ఇతర దిశలనుండి బస్సు సౌకర్యము కలదు. సరస్వతి దర్శనమునకు ఆంధ్రప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర, మధ్య ప్రదేశ్, ఒరిస్సా మొదలగు స్థలములనుండి భక్తులు అధిక సంఖ్యలో వచ్చి దేవిని పూజించెదరు. ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు మహారాష్ట్రమునకు సరిహద్దులో నుండుటచే తెలుగువారికి కోడలు, మహారాష్ట్రులకు ఆడపడుచు అని అక్కడివారు అనుకొందురు.

ఇచ్చట ఎక్కువగా మహాశివరాత్రి మరియు దేవీ నవరాత్రులు, దత్తాత్రేయ జయంతి, దీపావళి మొదలగు పర్వ దినములలో జనులు వచ్చుదురు. యాత్రికులు జ్ఞాన సరస్వతి దేవి దగ్గర విద్యారంభము గావించెదరు. సర్వరోగ నివారిణీ యని అందురు. ముఖ్యముగా మూగ వాండ్లను పలికించు మాతయని నమ్మకము కలదు. అంతేకాక మూర్ఛరోగులకు దేవీ అనుగ్రహముచే మూర్ఛ తొలగి పోవునని చెప్పుచున్నారు.

ఎట్టకేలకు బాసర సరస్వతి మోక్షప్రదాయిని యని గోదావరి వంతెన పూర్తి అయిన నాడు ఇతోధికంగా భక్తులు అచటికి వెళ్ళుదురని చెప్పక తప్పదు.

జిల్లాలలో సప్తగిరి విక్రేతలు

శ్రీ ఎం. వెంకటాచార్యులు
అందోలు పోస్టు. మెదక్‌జిల్లా

శ్రీ ఎన్. అంజయ్య ఇ.పి.ఓ.
S/o ఎన్. నారాయణ
ఇర్కోడ్ పోస్టు
సిద్ధిపేట తాలూకా. మెదక్ జిల్లా

శ్రీ ఏ. బాలరాజేషన్
C/o రాజేశ్వర మోడరన్ రైస్‌మిల్
4-7-20 న్యూమార్కెట్‌రోడ్
సిద్ధిపేట - 502 103, మెదక్ జిల్లా

శ్రీ ఏ. కృష్ణయ్య
ఆయుర్వేద వైద్యులు, బాలాజీవాడ
నిర్మల్ - 504 106 ఆదిలాబాద్ జిల్లా

శ్రీ బి. శ్రీనివాస్
శ్రీరామబుక్‌హౌస్
బస్టాండు ఆదిలాబాద్ 504001

శ్రీ వద్దూరి లక్ష్మీనరసయ్య
డి-161 బి.జోన్ రామకృష్ణాపురం-504301
ఆదిలాబాద్ జిల్లా

శ్రీ సి. శంకరగుప్త
C/o మంచిర్యాలగూడ్స్‌ట్రాన్స్‌పోర్ట్స్‌బ్రాంచి
లక్షెట్టిపేట - 504215
(వయా) మంచిర్యాల, ఆదిలాద్‌బాద్‌జిల్లా

శ్రీ వేముల ఆనంద్
న్యూస్‌పేపర్ ఏజెంట్
భీమవరం - 504204 ఆదిలాబాద్ జిల్లా

ప్రకాశం జిల్లా

శ్రీ సి. సుబ్బరాయలు
శ్రీ సత్యనారాయణ ఏజెన్సీ
4-8-96 గిద్దలూరు

శ్రీ జి. వి. సుబ్బారావు
రావ్ అండ్ రావ్ ఏజెన్సీ
కొవ్వూరు-523 105, కందుకూరుతాలూకా

శ్రీ కోడూరి వెంకటసుబ్బారావు
ఎల్. ఐ. సి. ఏజెంట్, ఉప్పుగుండూరు

శ్రీ ఎస్. వి. రమణయ్య, సాకలబుక్‌షాప్
మార్కాపురం-523 316

శ్రీ అడపాహరి శ్రీవసన్న న్యూస్‌ఏజెన్సీ
లింగసముద్రం-523 114
కందుకూరుతాలూకా

ఎం. వి. చలం సులేఖ న్యూస్ ఏజెన్సీ
చీరాల

శ్రీ పి. వి. సుబ్రమణ్యం
ప్రభుత్వ ఆస్పత్రి దగ్గర, అద్దంకి

శ్రీ రాచపూడి వెంకటసుబ్బారావు
లాయర్‌పేట, ఒంగోలు-523 003

శ్రీ జి. మాలకొండయ్య
C/o పెద్దనరసింహులు ఎల్.ఐ.సి. ఏజెంట్
భీమకుర్తి-523 226

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా

శ్రీ పి. జె. వి. రామానుజాచార్య
శ్రీ కృష్ణ లోకోరైల్వే స్టేషన్ రోడ్
తాడేపల్లిగూడెం - 534101

శ్రీ బి. శివరామకుమార్
కుమార్ న్యూస్ ఏజెన్సీ
రామమహల్ ఎదురుగా
ఏలూరు - 53 4002

శ్రీ టి. వెంకటగిరి నరసింహమూర్తి
మోర్త - 534 227 తణుకుతాలూకా

శ్రీ సి. గోపాలాచార్యులు
మల్లవరంపోస్టు, వయా నరసాపూర్

శ్రీ కర్రి గంగాధరరెడ్డి
అర్జునుడుపాలెంపోస్టు, వయా ఇరగవరం

శ్రీ కొండా వేంకటేశ్వరరావు
కన్నూరు-534 329

శ్రీ బొడ్డు వెంకటరత్నం
న్యూస్ ఏజెంట్ మైన్‌రోడ్
పెనుగొండ-534 320

శ్రీ బంగారుసీతా రామాంజనేయగుప్త
S/o బి. రామకృష్ణారావు, మెయిన్‌రోడ్
పాలకొల్లు-534 260

కడప జిల్లా

శ్రీ బి. రామమోహన్‌మూర్తి
28-88 రామేశ్వర అగ్రహారం
ప్రొద్దుటూరు-516 360

శ్రీ పి. సూర్యప్రకాష్‌బాబు
S/o శ్రీ పి. వి. రామప్ప
విజయాస్టోర్సు పులివెందుల-516 390

శ్రీ సి. సుబ్రహ్మణ్యం
పద్మావతి ఏజెన్సీస్
10-277, బెల్లంమండి వీధి, కడప-516 001

శ్రీ సి. పి. వరలక్ష్మి
C/o పి. సుబ్బారావుగుప్త
న్యూస్‌ఏజెంట్ రాజంపేట-516 115

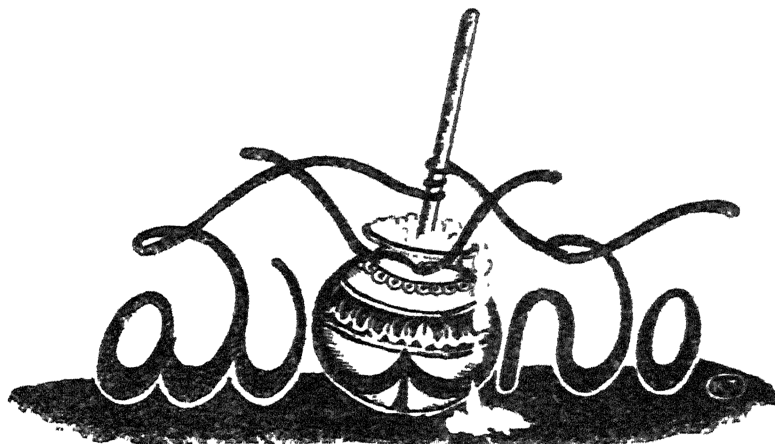
శ్రీ బి. రామమోహన్‌మూర్తి
28-88 రామేశ్వర అగ్రహారం
ప్రొద్దుటూరు-516 360

శ్రీ పి. సూర్యప్రకాష్‌బాబు
S/o శ్రీ పి. వి. రామప్ప
విజయాస్టోర్సు పులివెందుల-516 390

శ్రీ సి. సుబ్రహ్మణ్యం
పద్మావతి ఏజెన్సీస్
10-277, బెల్లంమండి వీధి, కడప-516 001

శ్రీ సి. పి. వరలక్ష్మి
C/o పి. సుబ్బారావుగుప్త
న్యూస్‌ఏజెంట్ రాజంపేట-516 115

శ్రీమతి ఎం. పద్మావతి
W/o ఏ. ఎన్. ఎన్. స్వామి
హెడ్‌మాస్టర్
మత్స్యలేశం
కళింగపట్నం బి.పి.ఓ.

ఎవరో రమ్మన్నారంటే, ఎందుకో చూద్దామని బయల్దేరాను. తీరావెళ్తే ఎన్నో మెట్లు ఎక్కాలిట! ఎన్నో జ్ఞాపకం లేదు కాని, ఎలాగా అని ఆలోచిస్తూనే అన్ని మెట్లూ ఎక్కాను.

అక్కడ కోవెలలాటి లోగిలి ఒకటుంది. లోపలికి వెళ్ళాలంటే గుమ్మం దగ్గర ఇద్దరు ఆడవాళ్ళు కావలావున్నారు. ఎందుకో రమ్మన్నార్ట అని అడిగా. మేమెందుకు రమ్మన్నాం? నువ్వే వచ్చి వుంటావు. అన్నట్లు ముఖాలు చూచుకొని, ముఖం చిట్లించి లోపలకు పొమ్మన్నట్లు దారి వదిలారు. ఏడుగడపలు దాటితేగాని అనుకొన్న చోటురాదని ఎవరో అనుకోవటం విన్నా! సరే ఏడోగడపదగ్గరకు చేరా, లోపలకు వెళ్లాలో వద్దో తెలియదు. ఇంతలో అందరూ నీలాంటివాళ్ళే! లోపలకు రావచ్చు అన్నమాట వినిపించింది. ఇక భయంలేదు అనుకొని లోపలకు అడుగుపెట్టానో లేదో మరో లోకంలో వున్నట్లు అనిపించింది.

గుర్తులయితే తెలియలేదు కాని లోపల అంతా చాలామంది కన్పించారు. చిన్నవాళ్ళున్నారు, పెద్దవాళ్ళున్నారు, ఆడవాళ్ళు, మగవాళ్ళువున్నారు. కాని ఏ ఒక్కరిలోను ఆధర్మాలు కన్పించటంలేదు.అందరూ ఇష్టంలేనివి ధరించి కష్టపడుతున్నట్లు కనిపించారు. మొత్తంమీద అంతా చుట్టూ కూర్చుని దేన్నో చూస్తున్నారు? నేను కూడా ఇంకొంచెం ముందుకు నాల్గడుగులు వేశా! ఒళ్ళు పులకరించింది.

ఎదురుగా ఒక ఎత్తయిన అరుగువుంది. దాని వెనకగా ఒకపెద్ద నీలిరంగు తెర వేశారు. అబ్బ! ఎంతపొడవో! ఎంతవెడల్పో చెప్పటం కష్టం. ఆ తెర అంతటాకూడా పెద్దవి, చిన్నవి, ఎర్రటివి, ఏమిటో చుక్కల్లాగా తళుక్కు మంటున్నాయి. ఎర్రగా కనుపిస్తూ రంగులు మార్చే దీపం ఒకటి, పిండారబోసినంత తెల్లగావుండే దీపం ఒక్కటీ, ఆ చివరా ఈ చివరా ఏర్పాటు చేశారు. వాటితోటి ఆ యిల్లంతా వెలిగిపోతూంది.

తెరముందు పెద్ద అరుగుమీద గుట్టలు గుట్టలుగా బొమ్మలు పోసివున్నై. ఎన్ని బొమ్మలో, ఎన్నిరకాలో! చిన్నబొమ్మలు పెద్దబొమ్మలు రంగుబొమ్మలు, రంగురంగుల బొమ్మలు, రాజుల బొమ్మలు, దేవతల బొమ్మలు, మర బొమ్మలు ఆడేవి పాడేవి వున్నవి.

ఈ అరుగుకు ఎదురుగా ఒకావిడ కూర్చొని వుంది. ఏడురంగుల చీరె, ఏడు వారాలనొమ్ములు-అచ్చు అమ్మతల్లి మాదిరిగా వుంది. ఆ రంగేమిటో తెలియదం లేదుకాని ఆ ముఖంలో వెలుగు అమ్మా అని దణ్ణంపెట్ట బుద్ధయ్యేంత ముచ్చటగావుంది. తలమీద ఏదోవుంది కాబోలు. చుట్టు ప్రదేశమంతా కళకళలాడుతూన్నది.

ఓహో! ఇదేదో బొమ్మలకొలువులాగ వుంది. అయినా మగవాళ్ళ నెందుకు పిలిచారా అనుకొన్నా! అడుగుదాం అనుకొనే లోపున ఎవరో గంట మ్రోగించారు. అందరి మాదిరే నా కళ్ళు కూడా అరుగుమీదికి వెళ్ళాయి.

ఈ గంటమ్రోగటంతోటే ఆ అరుగుమీద అలజడి మొదలయింది. అంతవరకు పడివున్న బొమ్మలన్ని ప్రాణాలు వచ్చినట్లు ఎగరటం, మాట్లాడటం మొదలు పెట్టాయి. కొన్ని రాజ్యం కోసంట కొన్ని ఆస్తి కోసంట-పోట్లాడటం ప్రారంభించాయి.

కొన్ని పాటలు పాడాయి. కొన్ని ఆటలాడాయి. శివం కొన్నిటికి ఎక్కితే కొన్ని చిందులు వేశాయి. ఈ ముచ్చటలన్నీ చూచి దూరంగా నిలబడ్డ ముగ్గురు దేవుళ్ళ బొమ్మలు ముసిముసిగా నవ్వుకొన్నాయి.

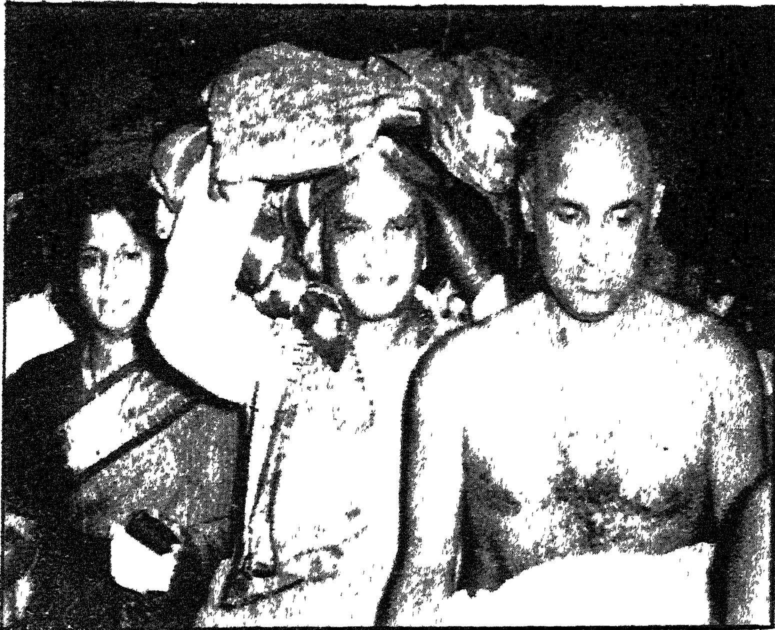
అల్లంత దూరాన అరుగులాంటి గద్దె నెక్కిన ఆ అమ్మలోమాత్రం ఏ మార్పూ రాలేదు. ఏ బొమ్మకాబొమ్మని ఎంతో పరీక్షగా చూస్తోంది. అప్పుడప్పుడు నవ్వు, చిరుకోపంలాంటివి వచ్చినా బయటికి కన్పడనీయటంలేదు.

మళ్ళీ గంటకొట్టారు. ఆవిడ లేచివచ్చి అరుగుమీద బొమ్మలకు హారతి ఇచ్చింది. అంతే. కేరింతలు, వికవికలు పకపకలు. ఏవీ లేవు. రంగులుకూడాపోయి మట్టిముద్దలుగా మారిపోయాయి! ప్రక్కనవున్న వాళ్ళు మట్టిముద్దలను గంపల్లోకి వేసి,మళ్ళీ అందులోనుంచే కొత్తబొమ్మలువేసి అరుగు మీదవేస్తున్నారు. ఏముంది? మళ్ళీ గంట! రభస, హారతి, మళ్ళీ మట్టి....ఇలా ఎంతసేపు

(48 వ పేజీలో)

నాగరాజ్

వార్తాలహరి

తిరుమలలో శ్రీవారి బ్రహ్మోత్సవాల సందర్భంగా రాష్ట్రప్రభుత్వపక్షాన ముఖ్యమంత్రి శ్రీ ఎన్. టి. రామారావు తే 11-9-83 దిన శ్రీవారికి పట్టువస్త్రాలు సమర్పించారు.

పదిరూపాయలకే మహాప్రసాదం

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి భక్తులు అత్యంత పవిత్రమైనదిగా మహిమోపేతమైనదిగా భావించే శ్రీవారి మహాప్రసాదం పొట్లాలు ఇప్పుడు కేవలం పదిరూపాయలు చెల్లించిన భక్తులకు కూడా లభిస్తున్నవి. ఇదివరకు మహాప్రసాదం పొట్లాలను శ్రీవారి ఆలయ సందర్శనానికి వచ్చే కొద్దిమంది ప్రముఖులకు మాత్రమే బంగారువాకిలివద్ద అందజేసేవారు. శ్రీవారికి కానుకగా రూ. 50/లు గానీ అంతకు మించిగాని విరాళాలు సమర్పించిన వారికి కూడా వీటిని ఇచ్చేవారు. ఇటీవలి కాలంలో శ్రీవారి మహాప్రసాదం అందరికీ అందుబాటులో వుండాలని అనేక విజ్ఞప్తులు దేవస్థానానికి అందుతూ వచ్చాయి. వాటి ఫలితంగా పదిరూపాయలకే వీటిని అందించాలని నిర్ణయం తీసుకొన్నట్లు దేవస్థాన కార్యనిర్వహణాధికారి తెలియజేశారు. వీటిని పొందదలచినవారు దేవస్థాన కార్యనిర్వహణాధికారి పేరిట పది రూపాయలను పోస్టల్ ఆర్డర్ద్వారాగాని డిమాండ్ డ్రాఫ్ట్ మూలంగా గానీ చెల్లించవలసి వుంటుంది.

శ్రీనివాసభారతి నిర్వహణలో భీమవరంలో జరిగిన అన్నవిజ్ఞానము గ్రంథావిష్కరణ. గ్రంథరచయిత శ్రీ ఎస్. టి. వి. రాజగోపాలాచార్యులను మాజీమంత్రి శ్రీ ఐ. రామకృష్ణంరాజు సత్కరిస్తున్న దృశ్యం.

రాఘవేంద్ర నీతిసుధ కావ్యావిష్కరణ :

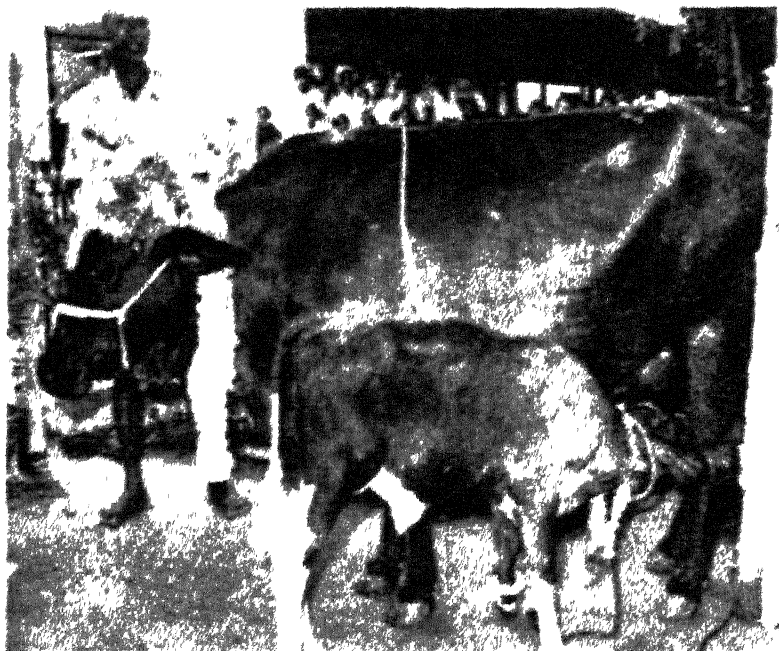
తిరుపతి రామచంద్ర కవి రచించిన "రాఘవేంద్రనీతి సుధ, కావ్యావిష్కరణ మహోత్సవసభ 12-8-83 బాలాజీ భవనము కల్యాణ మండపములో జరిగినది. ఈ సమావేశానికి శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన ప్రజా సంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి అధ్యక్షత వహించి దేవస్థానం రచయితలకు చేస్తున్న ఆర్థిక సహాయము గురించి ప్రస్తావించారు. శ్రీ ముదివర్తి కొండమాచార్యులు "రాఘవేంద్ర నీతి సుధను" ఆవిష్కరించారు. బాలాజీ భవనము ప్రొప్రైటర్ మునిరెడ్డి కవిని దుశ్శాలువతో సన్మానించారు. వీరభద్ర నాట్యమండలి కార్యదర్శి మురకంబట్టు రామచంద్రారెడ్డి సభాసదుల్ని ఆహ్వానించారు. ఈ సందర్భములో కవి వ్యక్తిత్వం గురించి, కావ్య వైశిష్ట్యము గురించి సర్వశ్రీ కనుమలూరి శివరామయ్య, పూడి వెంకటరామయ్య, పి. వి. అరుణాచలం, జి. వి. నరసింహారావు, మామిళ్ల నరసింహారెడ్డి, షేక్ మాసూం సాహేబు, ముచ్చేలి శ్రీరాములరెడ్డి, కందసామి రెడ్డి ప్రభృతులు ప్రసంగించారు. ఈ సమావేశానికి ముఖ్య అతిథిగా తిరుపతి పురపాలక సంఘ ఉపాధ్యక్షులు రమణగారు విచ్చేసి కవి కృషిని శ్లాఘించారు. తిరుపతి రామచంద్ర కవి ఉచిత రీతిని కృతజ్ఞతాంజలు అర్పించారు.

గోపూజ

కృష్ణాష్టమి సందర్భంగా ప్రతి సం॥రం 'గోపూజ' ఉత్సవం జరపడం తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ఆధ్వర్యంలోగల గోశాలలో ఒక సంప్రదాయం. ఈ ఏడాది ఆగష్టు 31వ తేదీన జరిగిన గోపూజకు దేవస్థాన కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ జి. కుమారస్వామి రెడ్డి విచ్చేసి దేవస్థాన గోశాల ప్రగతిని పరిశీలించారు. గోశాల సూపరింటెండెంట్ డా॥ కొండారెడ్డి తమ నివేదికలో తమసంస్థకు గల 200 ఎకరాల క్షేత్రంలో ప్రస్తుతం 350 పైగా గోవులు, నాలుగు గుర్రాలు వున్నాయని, పద్మావతీ కళాశాల అవసరాల నిమిత్తం కొత్తగా మూడవ బయోగ్యాస్ ప్లాంట్‌ను స్థాపిస్తున్నామనీ చెప్పారు. — ఈ క్షేత్ర ప్రగతిపై తమ సంతృప్తి తెలియ జేస్తూ త్వరలో మరికొన్ని సంకరజాతి గోవుల్ని కొనుగోలు చేయనున్నామని ఒక పశుదాణా మిశ్రమీకరణ కర్మాగారం కూడా నెలకొల్పనున్నామని కార్యనిర్వహణాధికారి వెల్లడించారు.

ఈ సందర్భంగా జరిగిన సమావేశానికి తిరుపతి పశువైద్యకళాశాల ప్రిన్సిపాల్ డా॥ డి. ఆంజనేయప్రసాద్ అధ్యక్షత వహించారు. టి. టి. డి. పౌరసంబంధశాఖాధికారి శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి సభకు స్వాగతం పలికారు.

సభానంతరం అన్నమాచార్యప్రాజెక్టు గాయకుడు శ్రీ జి. బాలకృష్ణప్రసాద్ గాత్ర కచేరీ చేశారు.

భరతకోశము

విద్వత్కవి, సాహిత్య పరిశోధకులు స్వర్గీయ మానవల్లి రామకృష్ణ కవిగారి సంపాదకత్వంలో తయారై గతంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంవారి ప్రచురణగా విడుదలైన 'భరతకోశం' మరల ఇంత కాలానికి వెలుగు చూడబోతున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ఆఫ్‌సెట్ ప్రెస్‌లో పునర్ముద్రణ పొందిన ఈ గ్రంథం ప్రస్తుతం విడుదలకు సిద్ధంగావుంది. తగ్గింపు వెలతో దీనిని పాఠకులకు అందజేయాలని దేవస్థానం సంకల్పించింది.

వసతిగృహాలలో ధర్మప్రచారం

పురాణప్రబోధ పరీక్షల నిర్వహణ ద్వారా, విద్యార్థిలోకంలో మన పవిత్ర గ్రంథాలపట్లా, ధార్మిక విలువలపట్ల చక్కని అవగాహన కల్పిస్తూ వారిలో సచ్ఛీలాన్ని పెంపొందించేందుకు తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల హిందూధర్మ రక్షణ సంస్థ చేసే కృషి సర్వులకూ విదితమే. ఇటీవల ఈ సంస్థవారు తమ కార్యకలాపాలను సాంఘిక సంక్షేమశాఖవారి వసతి గృహాలలో ప్రవేశ పెట్టాలని సంకల్పించారు. మన సనాతన ధర్మప్రచారం ధ్యేయంగా వసతి గృహాలలోని విద్యార్థులకోసం భజనకార్యక్రమాలు, ఆధ్యాత్మికోపన్యాసాలు ప్రత్యేకంగా రూపొందించబడుతాయని దేవస్థాన కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి గారువెల్లడించారు. మనధార్మికసంస్కృతికి సంబంధించిన అనేక విషయాలపై చిన్న చిన్న పుస్తకాలు, కరపత్రాలు ఉచితంగా విద్యార్థులకు అందించడం జరుగుతుంది.

హిందూధర్మ ప్రచారాన్ని ఉద్ధృతం చేయటానికి ఇటీవల దేవస్థానం చేపట్టిన పథకాలలో ఇదొక సరికొత్త ప్రయోగం.

మథనం

(45 వ పేజీ తరువాయి)

జరిగిందో తెలియదు. అక్కడ ఎవరూ కాలాన్ని పట్టించుకొన్నట్లులేదు. అసలి దంతా నాకు బాగాలేదు. బయటకు వచ్చేందుకు లేచి నిలబడ్డాను. ఆవిడ చూడకుండా బయటపడాలని నా తపనకాని, ఆవిడ చూడనే చూసింది, ఏం నచ్చలేదా! లేస్తున్నావ్ అంది.

'అసలీవరసే బాలేదు, అన్నాను నేను. ఏ వరస? అందావిడ. అదే! ఈ బొమ్మలు చేయటం ఆడించటం మళ్ళీ మట్టిలో కలపటం. మట్టిలో కలిపేటందుకు అసలు తయారు చేయక పోతేనేం? అన్నాను, కోపం దాచుకొంటూ. అందరూ ఆడుతూన్న ఆటేగా ఇది? అందావిడ. ఏమో నాకేం నచ్చలేదు అన్నాను నేను. అందరూ ఇదే ఆట ఆడుతున్నారు. నాఆట ఇంతే. ఆమాట కొస్తే నీ ఆటకూడా నేను ఆడుతున్నదే, అందావిడ. నాకు మతి పోయినంత పని అయింది. ఇక చిన్నగా బైట పడాలనుకొన్నా.

నాకు నా 'సెనగ లివ్వండి' నేపోతా అన్నా! అంతటి కోపం లోనూ ఆవిడ పక్కున నవ్వింది. నీ కెందు కివ్వాలి? అసలు మీరు తింటున్నదంతా మాదే! చూచింది చాలు, వెళ్ళమంది.

నాకేదో చిన్నతనం! పిల్చి అవమానించినట్లనిపించింది. అంత మాత్రానికి అసలు పిలవక పోతేనేం! అనకూడదనుకుంటూనే అన్నాను. – ఇంకెప్పుడూ వస్తే రాను. నేను పోతున్నాను. అన్నాను.

ఆవిడ కొట్టిందో లేక ఏదన్నా తగిలిందో! ఎందుకో కాని వళ్ళంతా కదిలింది. వెళ్ళు. ఎక్కడికీ పోలేవు. పిచ్చి తండ్రి! ఈ మాట అన్నాదో విన్నానో లేదో – దూకానో దిగానో చెప్పడం కష్టం.

మనస్సుకు మైకం కమ్మింది. ఆ తెలివికి తెల్లవారింది. మన తెలివితో చూస్తే ఏముంది?

మంచంకోడు వెక్కిరిస్తూంది. ముఖాన్న కట్టాల్సిన బొడిపె మాడున కట్టింది. అంతే!

సంపాదకీయం (4వ పేజీ తరువాయి)

శ్రీ చండీనవార్ణవ మంత్రద్రష్టలు బ్రహ్మ విష్ణురుద్రులనీ, శ్రీ మహాకాళీ, శ్రీ మహాలక్ష్మీ మహాసరస్వతులు మంత్రదేవతలనీ, త్రిదేవ్యతీతయైన ఆ మహాశక్తికి మధుకైటభప్రశమని, మధుకైటభఘ్ని, మాహిషోమ్నాలినీ అనే ప్రశస్తులున్నవనీ ఆ మంత్రం చెపుతూంది. ఇక శ్రీవిద్యాపరాషోడశాక్షరి పరాదేవతను తార్క్ష్యారూఢహరిహృదయసరోజంలో వెలుగొందే పరమ చిత్స్వరూపిణిగా వర్ణిస్తోంది.

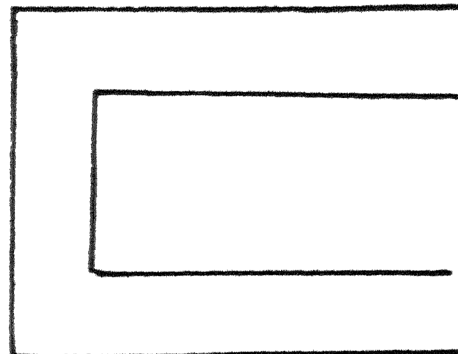
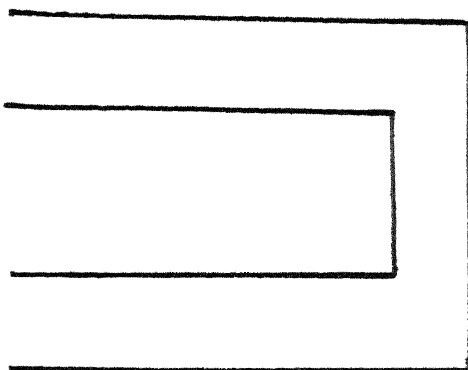
పురుషసూక్తాత్మకమంత్రాలలో సాత్త్వికమంత్రాలలోకూడా సవితాదేవతా, ఆదిత్యహృదయ రూపీ నారాయణోదేవతా, శనైశ్చరో దేవతా అని స్త్రీలింగ ప్రత్యయాన్ని వాడటం కూడా నూత్నార్థాలను కల్పిస్తున్నది. ఇది ఆదిశంకరులు చెప్పిన: 'శివః శక్త్యాయుక్తో యది భవతి శక్తః ప్రభవితుం' అన్నదానికి లక్ష్యభూతంగావున్నది.

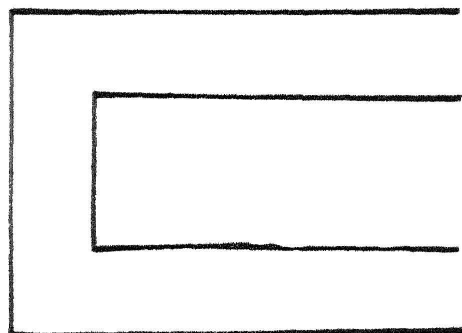
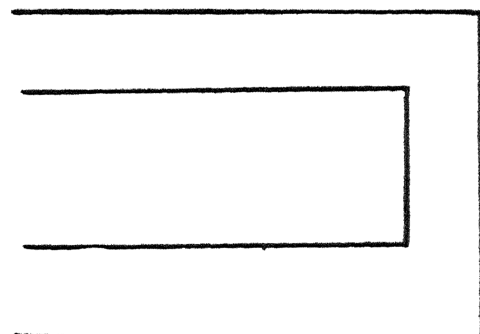
అంటే ఈ విశాలచరాచర ప్రకృతి అంతా పరమపురుష పరాకృతుల లీలాజాలమన్న మాట. ఏ పేరుతో పిలిచినా, ఆ సమస్త పరమపురుష హృదయాంతరాళంలో, అనంత చైతన్యం అతిగోప్యంగావుండి, తత్సంకల్పమాత్రాన ప్రబుద్ధమై, ప్రకృతి రూపధారిణియై విశాలసృష్టికి కారణభూతమౌతున్నదన్నమాట. ఒకే సూర్యుడు వస్తుభేదాన్నిబట్టి వివిధాకృతులలో గోచరిస్తున్నట్లుగానే పరమాత్మ ధరించే అవస్థాభేదాల కనుగుణంగా పరాశక్తి కూడా తన రూపాలను ఐశ్వర్య, జ్ఞాన, శక్తిప్రదాత్రిగా మార్చుకుంటూ విశ్వచాలన కార్యక్రమంలో తన కర్తవ్యాన్ని నిర్వహిస్తూ వుంటుందన్నమాట. మరి ఇది పరమపురుషుడైన వేంకటేశ్వరునకు బ్రహ్మోత్సవంగాను, పరాత్పరియైన అనంతచైతన్య శక్తికి నవరాత్రి మహోత్సవంగాను మనం తరించేందుకేర్పాటైన మహత్తర సమయం.

మానవ మనోమాలిన్యాలను మాని, దైవీసంపదను సాధించుకోవలసిన దీక్షాసమయం. వీధి వాదనే వాదాల కతీతంగా తిరుమల శిఖరాల వెలసిన, పుంజీభూత అనంతచైతన్యాన్ని సేవించి, ఆ జ్ఞానగంగలో మునకలిడి, మన కలిదోషాలను కడుగుకొందాం. మహేశ్వరధ్యాన తత్పరుడై కృష్ణకథను శ్రీరాముని కంకితంచేసిన పోతనమహాకవి అనుసరించినదికూడా ఈ అఖండ చైతన్యారాధనమే మరి!

"అమ్మలగన్నయమ్మ ముగురమ్మల మూలపుటమ్మ, చాలఁబె
ద్దమ్మ, సురారులమ్మ, కడుపాఱడి పుచ్చినయమ్మ దన్ను లో
నమ్మిన వేల్పుటమ్మల మనమ్ముల నుండెడియమ్మ దుర్గ మా
యమ్మ, కృపాబ్ధి, యిచ్చుత మహత్వ కవిత్వ పటుత్వ సంపదల్"

Edited and Published on behalf of the T. T. Devasthanams by K. Subba Rao, M.A., and Printed at T.T.D. Press,
by M. Vijayakumar Reddy, L.P.T., Manager, T.T.D. Press, Tirupati.

Regd. No. H/TRP/13.

సంవత్సర చందా: 12-00

